

Η εξέλιξη του συνταγματισμού στη Νότια Κορέα από την ψήφιση του Συντάγματος του 1948 έως τη συνταγματική και πολιτική κρίση του Δεκεμβρίου 2024

Γεώργιος Θ. Ζώης

Διδάκτωρ Συνταγματικού Δικαίου ΕΚΠΑ,

Μεταδιδακτορικός Ερευνητής Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης Παντείου Πανεπιστημίου

Εισαγωγή

Λίγο πριν την εκπονή του 2024 η Δημοκρατία της Κορέας σημαδεύτηκε από μία πρωτοφανή πολιτική και συνταγματική κρίση, καθώς για πρώτη φορά, μετά από την επιτυχή δημοκρατική μετάβαση του 1987, επιχειρήθηκε η επιβολή στη χώρα στρατιωτικού νόμου. Με αφορμή την εξέταση των συνθηκών, υπό τις οποίες εκδηλώθηκε η κρίση αυτή, η παρούσα μελέτη επιχειρεί μία σύντομη παρουσίαση του συνταγματικού πλαισίου της ασιατικής αυτής χώρας, η οποία είναι περισσότερο γνωστή, ως μία από τις πλέον εξελιγμένες τεχνολογικά δυνάμεις του κόσμου, αλλά και ως εστία διαρκούς διεθνούς ανησυχίας, λόγω της διχοτόμησης της χερσονήσου που χρονολογείται από τα μέσα της δεκαετίας του 1940, με την παρουσία δύο ξεχωριστών κρατών που φέρουν εντελώς διαφορετικά οικονομικά, κοινωνικά και πολιτικά χαρακτηριστικά. Επιπλέον, η παρούσα μελέτη σκοπεί στη σύντομη εισαγωγή του ελληνικού επιστημονικού κοινού στο πολιτικό και συνταγματικό γίγνεσθαι της Νότιας Κορέας, στη λειτουργία των θεσμών και στην πορεία της εξέλιξής τους από την απελευθέρωση της χώρας το 1945 έως σήμερα.

Υπό το Σύνταγμα της ΣΤ' Δημοκρατίας, που τέθηκε σε ισχύ το 1988, η Νότια Κορέα εισήλθε - ύστερα από μια μακρά περίοδο αυταρχισμού με φιλελεύθερα διαλείμματα- σε μια νέα εποχή δημοκρατικής ομαλότητας, που της επέτρεψε να υπερβεί τις τραυματικές εμπειρίες του παρελθόντος, όχι όμως αλώβητα. Η διχοτόμηση της κορεατικής χερσονήσου με την ύπαρξη δύο ξεχωριστών κρατικών οντοτήτων, η πυρηνική απειλή από τον Βορρά, τα φαινόμενα διαφθοράς που περιστασιακά εμφανίζονται στο πολιτικό σύστημα, η οικονομική κατάρρευση του 1997, που οδήγησε σε προσφυγή στο ΔΝΤ, αλλά και η διατήρηση σε ισχύ του Νόμου περί Εθνικής Ασφάλειας που είχε θεσπιστεί το 1948 με το πρόσχημα του «κομμουνιστικού κινδύνου» διαμορφώνουν ένα ιδιάζον μωσαϊκό. Παράλληλα, κάτω από την πρόσοψη του «οικονομικού θαύματος», την τεχνολογική καινοτομία και τη λάμψη της επιδραστικής pop κουλτούρας¹, όπως αυτή αποτυπώνεται από τη μουσική βιομηχανία, τον κινηματογράφο και τις τηλεοπτικές παραγωγές, υποκρύπτεται το δράμα μιας κοινωνίας σε κόπωση² που οφείλεται πρωτίστως στο

¹ Για την παγκόσμια επιρροή του λεγόμενου «Κορεατικού Κύματος» (Hallyu) σε μια ποικιλία προϊόντων και ψηφιακών τεχνολογιών -από τηλεοπτικές σειρές, ταινίες και K-pop μουσική έως διαδικτυακά παιχνίδια και webtoons- και τη διαδικασία της διασταυρούμενης σύγκλισης των μέσων και τα κοινωνικοπολιτικά πλαίσια πίσω από αυτό το φαινόμενο Hallyu βλ. ενδεικτικά Dal Yong Jin, *Understanding the Korean Wave: Transnational Korean Pop Culture and Digital Technologies*, Routledge, 2024.

² Όπως αναφέρει χαρακτηριστικά ο Νοτιοκορεάτης φιλόσοφος Byung-Chul Han: «*Η σύγχρονη κοινωνία της επίδοσης, με τα ιδεώδη της της ελευθερίας και της απορρύθμισης, καταργεί μαζί τους φραγμούς και τις απαγορεύσεις που*

κυρίαρχο νεοφιλελεύθερο οικονομικό μοντέλο. Το μοντέλο αυτό, που ενισχύεται από τη διαπλοκή των σχέσεων μεταξύ πολιτικών παραγόντων και των πανίσχυρων εταιρικών ομίλων («chaebols»³), εκφράζεται μέσα από τη διαρκή απαίτηση για μεγαλύτερη απόδοση των εργαζομένων, περισσότερες ώρες εργασίας και ηλικιακό ρατσισμό στους χώρους εργασίας⁴.

I. Η διαμόρφωση του υφιστάμενου status quo στην κορεατική χερσόνησο και η εξέλιξη του συνταγματισμού στη Νότια Κορέα

1. Η περίοδος της ιαπωνικής αποικιοκρατίας, η ανάπτυξη του κορεατικού απελευθερωτικού κινήματος και η γέννηση του κορεατικού συνταγματισμού

Για αιώνες στην κορεατική χερσόνησο επικρατούσε μοναρχικό πολίτευμα με κύρια πρωταγωνίστρια τη δυναστεία Joseon (ή Chosŏn)⁵, η οποία, αφού κυριάρχησε για περισσότερους από πέντε αιώνες (από το 1392), αυτοανακηρύχθηκε το 1897 σε «Αυτοκρατορία της Κορέας», διατηρώντας στενές σχέσεις με τη γειτονική τσαρική Ρωσία. Οι σχέσεις αυτές -και η αυξανόμενη ρωσική επιρροή- επηρεάστηκαν αποφασιστικά από την ήττα της τσαρικής Ρωσίας στον ρωσοϊαπωνικό πόλεμο του 1904-1905, καθώς στις 17 Νοεμβρίου 1905 η Ιαπωνική Αυτοκρατορία υποχρέωσε την κορεατική κυβέρνηση να υπογράψει συνθήκη που μετέτρεπε την Κορέα σε ιαπωνικό προτεκτοράτο, μολονότι δεν επικυρώθηκε επίσημα από τον Αυτοκράτορα Gojong. Το φθινόπωρο του 1906 εστάλη εκ μέρους του τελευταίου μία διπλωματική αποστολή στη Χάγη, όπου διεξάγονταν οι εργασίες του Δεύτερου Διεθνούς Συνεδρίου Ειρήνης, προκειμένου να εκφράσει ο Αυτοκράτορας τη διαμαρτυρία του εναντίον της συμφωνίας του 1905 με την Ιαπωνία. Όταν οι τρεις Κορεάτες απεσταλμένοι, Yi Sangsŏl, Yi Jun και Yi Ŭijong, έφτασαν στην Ολλανδία, κατά τη δεύτερη εβδομάδα εργασιών του Συνεδρίου, επέδωσαν επιστολή του Αυτοκράτορα, με την οποία χαρακτηριζόταν παράνομη η συμφωνία και μέσω της οποίας διατυπωνόταν αίτημα για διεθνή καταδίκη της Ιαπωνίας. Ωστόσο, οι Κορεάτες διπλωμάτες βρήκαν ευήκοα ώτα μόνο από την πλευρά του Ρώσου απεσταλμένου, κάτι που ήταν αναμενόμενο, αν ληφθεί υπόψη η πρόσφατη, τότε, ταπεινωτική ήττα της Ρωσίας από τους Ιάπωνες⁶. Ύστερα από τις αντιδράσεις που προκάλεσε η συμφωνία, με αποκορύφωμα τη δολοφονία του Ιάπωνα κυβερνήτη, Itō Hirobumi, από τον ακτιβιστή πατριώτη An Jung-geun, η Ιαπωνία προχώρησε στην ενσωμάτωση της Κορέας στην Ιαπωνική Αυτοκρατορία, με την -επίσης προβληματική εξ'επόμεως διεθνούς δικαίου- συνθήκη της 22ας Αυγούστου 1910. Η τελευταία αυτή συνθήκη επισημοποίησε την έναρξη της περιόδου της ιαπωνικής αποικιοκρατίας⁷ στην κορεατική χερσόνησο, η οποία επρόκειτο να τερματιστεί μετά από 35 έτη, με την ήττα της Ιαπωνίας στον Β' παγκόσμιο πόλεμο.

συνιστούσαν την κοινωνία της πειθαρχίας». Βλ. ενδεικτικά Byung-Chul Han, *Η Κοινωνία της κόπωσης*, μτφρ. Ανδρέας Κράουζε, Opera, Αθήνα, 2015, σ. 18.

³ Για τον ρόλο και την πορεία των chaebols στο πλαίσιο της νοτιοκορεατικής οικονομίας βλ. ενδεικτικά Martin Hemmert / Jae-Jin Kim, *Entrepreneurship in Korea: From Chaebols to Start-ups*, Routledge, 2021.

⁴ Βλ. Rénaud Lambert, μτφρ. Βασίλης Παπακριβόπουλος, στην εφημερίδα *Le Monde Diplomatique* (Ιανουάριος 2024), «Η κρυφή όψη του νοτιοκορεατικού θαύματος», στο: <https://www.monde-diplomatique.gr/2024/01/article1408> (πρόσβαση: 23.12.2025).

⁵ Για τη δυναστεία Joseon βλ. Ji-Young Lee, *The Founding of the Korean Chosŏn Dynasty, 1392*, σε: Stephan Haggard / David C. Kang (επιμ.), *East Asia in the World*, Cambridge University Press, Cambridge, 2020, σ. 81 επ.. Βλ. επίσης John B. Duncan, *The Origins of the Chosŏn Dynasty*, University of Washington Press, Seattle and London, 2014.

⁶ Βλ. Alexis Dudden, *Japan's Colonization of Korea: Discourse and Power*, University of Hawaii Press, 2006, σ. 7 επ..

⁷ Αυτ..

Μετά το τέλος του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, το 1918, ο Πρόεδρος των ΗΠΑ, Woodrow Wilson, γνωστοποίησε το όραμά του για την εδραίωση της ειρήνης και της νέας παγκόσμιας τάξης, το οποίο έμεινε γνωστό ως «Δεκατέσσερα Σημεία» και περιελάμβανε -μεταξύ άλλων- το δικαίωμα της εθνικής αυτοδιάθεσης. Οι θέσεις αυτές προκάλεσαν ενθουσιασμό και στον κορεατικό λαό, που ήλπιζε ότι θα μπορούσε να απελευθερωθεί η χώρα του από την ιαπωνική αποικιοκρατία. Αυτή ήταν και η αρχή για το «Κίνημα της 1ης Μαρτίου 1919», που έλαβε το όνομά του από την υπογραφή, εκείνη την ημέρα, εκ μέρους 33 εκπροσώπων του κορεατικού λαού⁸, της Κορεατικής Διακήρυξης της Ανεξαρτησίας. Αμέσως ξεκίνησαν διαδηλώσεις, με δημόσιες αναγνώσεις της Διακήρυξης, ενώ το κίνημα εξαπλώθηκε ταχύτατα σε ολόκληρη τη χώρα. Παρά τον ειρηνικό χαρακτήρα των διαδηλώσεων, αυτές καταστέλλονταν συχνά με βία εκ μέρους των ιαπωνικών αποικιακών αρχών, με απολογισμό χιλιάδες θανάτους και συλλήψεις. Το κίνημα μπορεί να μην οδήγησε άμεσα στην απελευθέρωση της Κορέας, αλλά είχε μια σειρά από σημαντικές επιπτώσεις, καθώς ενίσχυσε το αίτημα για την ανεξαρτησία της Κορέας, οδήγησε στον σχηματισμό της Προσωρινής Κυβέρνησης της Κορέας στη Σαγκάη, και αποτέλεσε πηγή έμπνευσης και για άλλα αντιαποικιακά κινήματα στο εξωτερικό, όπως το κινεζικό Κίνημα της 4ης Μαΐου και οι ινδικές διαμαρτυρίες «satyagraha». Παράλληλα, δέχτηκε ένα καίριο πλήγμα η διεθνής εικόνα της Ιαπωνίας⁹.

Πάντως, το κίνημα υπέρ της ανεξαρτησίας συνεχίστηκε παρά τη στρατιωτική καταστολή εκ μέρους των ιαπωνικών αρχών. Οι Κορεάτες ήταν αποφασισμένοι να συνεχίσουν τον αγώνα τους για την ελευθερία μέχρι το τέλος και, προκειμένου να πετύχουν τον σκοπό αυτόν, θεώρησαν απαραίτητη την ίδρυση ενός οργανικού μηχανισμού που θα συνέχιζε το έργο τους. Έτσι, τον Απρίλιο του 1919, και ενώ οι διώξεις βρίσκονταν στο αποκορύφωμά τους, εκπρόσωποι από τις δεκατρείς επαρχίες της Κορέας συνήλθαν στη Σεούλ, συνέταξαν έναν προσωρινό Καταστατικό Χάρτη¹⁰ για την ίδρυση μιας Δημοκρατίας και ανακοίνωσαν την εκλογή του πρώτου Υπουργικού Συμβουλίου, το οποίο επρόκειτο να εδρεύσει στη Σαγκάη της Κίνας για ευνόητους λόγους. Ο Προσωρινός Καταστατικός Χάρτης, σε γενικές γραμμές, κατοχύρωνε τις αρχές της αντιπροσωπευτικής μορφής διακυβέρνησης, εγγυώμενος στους πολίτες δικαιώματα, όπως η ελευθερία του λόγου, της θρησκευτικής λατρείας, το δικαίωμα υποβολής αναφορών στις αρχές, η ισότητα ενώπιον του νόμου κ.λπ.. Αυτός ο -αποτελούμενος από μόλις 10 άρθρα- Προσωρινός Καταστατικός Χάρτης της Κορέας που αποτελεί τη βάση του σημερινού Συντάγματος, έδωσε για πρώτη φορά στη χώρα το όνομα «Δημοκρατία της Κορέας» και έθεσε τις ιδέες που αποτέλεσαν το θεμέλιο του συνταγματισμού στη Νότια Κορέα. Το περιεχόμενο του Προσωρινού Καταστατικού Χάρτη ήταν το ακόλουθο:

⁸ Από τους συνολικά 33 υπογράφοντες της Κορεατικής Διακήρυξης Ανεξαρτησίας, οι 16 ήταν ηγέτες της Προτεσταντικής Χριστιανικής Εκκλησίας, οι 15 ηγέτες της Cheondogyo (κορεατικής πανθειστικής θρησκείας) και 2 εκπρόσωποι των Βουδιστών. Η διακήρυξη διαβάστηκε και αναγγέλθηκε στις 2 μ.μ. της 1ης Μαρτίου 1919, στο εστιατόριο Myōngwōl'gwan κοντά στο Pagoda Park, στη Σεούλ, προκειμένου να αποφευχθεί το ενδεχόμενο βίαιων συγκρούσεων μεταξύ του συγκεντρωμένου πλήθους των Κορεατών φοιτητών και των αρχών.

⁹ Για το «Κίνημα της 1ης Μαρτίου 1919» βλ. ενδεικτικά Michael D. Shin, *Korean National Identity under Japanese Colonial Rule. Yi Gwangsu and the March First Movement of 1919*, Routledge, London and New York, 2018, ιδίως σ. 1-20, που αναφέρεται στον Κορεάτη συγγραφέα και υποστηρικτή της ανεξαρτησίας, Yi Kwangsu. Βλ. επίσης Henry Chung, *The Case of Korea; A Collection of Evidence on the Japanese Domination of Korea, and on the Development of the Korean Independence Movement*, Routledge, London and New York, 2011 (1η έκδοση: 1921), σ. 187 επ..

¹⁰ Imsi Hōnjang.

« Άρθρο 1: Η Δημοκρατία της Κορέας είναι μια δημοκρατική πολιτεία.

Άρθρο 2: Η Προσωρινή Κυβέρνηση κυβερνά τη Δημοκρατία της Κορέας σύμφωνα με τα ψηφίσματα της Προσωρινής Συνέλευσης.

Άρθρο 3: Όλοι οι πολίτες της Δημοκρατίας της Κορέας είναι ίσοι, ανεξάρτητα από το φύλο, τον πλούτο και την κοινωνική τάξη.

Άρθρο 4: Όλοι οι πολίτες της Δημοκρατίας της Κορέας απολαμβάνουν των δικαιωμάτων της ελευθερίας θρησκευτικής συνείδησης, του Τύπου, της έκφρασης, του συνεταιρίζεσθαι, του συνέρχεσθαι, της αναφοράς στις αρχές και της ατομικής ιδιοκτησίας.

Άρθρο 5: Οι πολίτες της Δημοκρατίας της Κορέας που πληρούν τις νόμιμες προϋποθέσεις έχουν δικαίωμα να εκλέγουν και να εκλέγονται.

Άρθρο 6: Οι πολίτες της Δημοκρατίας της Κορέας έχουν υποχρεώσεις εκπαίδευσης, φορολόγησης και στρατιωτικής υπηρεσίας.

Άρθρο 7: Η Δημοκρατία της Κορέας θα ενταχθεί στην Κοινωνία των Εθνών, προκειμένου να εκφράσει το ιδρυτικό της πνεύμα στον κόσμο και να συμβάλλει στον ανθρωπινό πολιτισμό και την ειρήνη με τη θέληση του Θεού.

Άρθρο 8: Η Δημοκρατία της Κορέας θα παράσχει ευγενική μεταχείριση στην πρώην αυτοκρατορική οικογένεια.

Άρθρο 9: Η θανατική ποινή, η σωματική τιμωρία και η αδειοδοτημένη πορνεία απαγορεύονται.

Άρθρο 10: Η Προσωρινή Κυβέρνηση θα συγκαλέσει την Εθνοσυνέλευση εντός 10 ετών από την εδαφική αποκατάσταση»¹¹.

Η Κυβέρνηση απαρτιζόταν από τον Πρόεδρο, τον Πρωθυπουργό και τους Υπουργούς Εξωτερικών, Εσωτερικών, Στρατιωτικών, Οικονομικών, Δικαιοσύνης, Παιδείας, Επικοινωνιών, Εργασίας, καθώς και τον Αρχηγό του Γενικού Επιτελείου. Το προσωπικό της Κυβέρνησης ήταν ιδιαίτερα σημαντικό, καθώς όλα τα αιρετά μέλη της είχαν ασχοληθεί στο παρελθόν με δημόσια θέματα στην Κορέα, με πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα τον Πρόεδρο της Προσωρινής Κυβέρνησης της νεοσύστατης Δημοκρατίας, Syngman Rhee¹², ο οποίος επρόκειτο να διαδραματίσει πρωταγωνιστικό ρόλο μετά τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο. Πιο συγκεκριμένα, μετά την παράδοση της Ιαπωνίας στις 15 Αυγούστου 1945, κυβερνητικά στελέχη όπως ο Kim Ku και ο Syngman Rhee επέστρεψαν στην Κορέα. Στις 15 Αυγούστου 1948, ο Rhee, ο οποίος ήταν ο πρώτος πρόεδρος της Προσωρινής Κυβέρνησης, εξελέγη πρώτος Πρόεδρος της -ανεξάρτητης πλέον- Δημοκρατίας της (Νότιας) Κορέας. Εκτός από αυτή την ομάδα στη Σαγκάη, άλλες δύο -η μία με έδρα τη Σεούλ και η άλλη στην Άπω Ανατολή της Ρωσίας- διέθεταν αρκετό προσωπικό και δομή για να λειτουργήσουν ως βάση μιας πραγματικής κυβέρνησης. Αυτές οι τρεις ομάδες συμφώνησαν να συγχωνευθούν και να ιδρύσουν μια ενιαία «Προσωρινή Κυβέρνηση της

¹¹ Ολόκληρο το κείμενο είναι διαθέσιμο στην κορεατική γλώσσα στο: [https://www.law.go.kr/%EB%B2%95%EB%A0%B9/%EB%8C%80%ED%95%9C%EB%AF%BC%EA%B5%AD%EC%9E%84%EC%8B%9C%ED%97%8C%EC%9E%A5/\(00001,19190411\)](https://www.law.go.kr/%EB%B2%95%EB%A0%B9/%EB%8C%80%ED%95%9C%EB%AF%BC%EA%B5%AD%EC%9E%84%EC%8B%9C%ED%97%8C%EC%9E%A5/(00001,19190411)) (τελευταία πρόσβαση: 23.12.2025). βλ. επίσης, Chaihark Hahm, *Thirty-Years-Old at Birth? Constitutional Founding of the Republic of Korea*, σε: Kevin YL Tan / Michael Ng (επιμ.), *Constitutional Foundings in Northeast Asia*, Hart Publishing, Oxford, London, 2022, σ. 155 επ. [153-186].

¹² Βλ. Henry Chung, *The Case of Korea*, ό.π., σ. 211 επ..

Δημοκρατίας της Κορέας» (KPG) με έδρα τη Σαγκάη, γεγονός που οδήγησε στη θέσπιση ενός πιο ολοκληρωμένου «Προσωρινού Συντάγματος», αποτελούμενου από 58 άρθρα¹³.

Η σημερινή κυβέρνηση της Νότιας Κορέας, μέσω του εθνικού Συντάγματος που αναθεωρήθηκε το 1987, δηλώνει ότι ο λαός της Νότιας Κορέας κληρονόμησε την κυριαρχία της Προσωρινής Κυβέρνησης της Δημοκρατίας της Κορέας, αν και αυτή η θέση έχει επικριθεί ως μορφή αναθεωρητισμού¹⁴.

2. Η κορεατική χερσόνησος μετά τον Β΄ παγκόσμιο πόλεμο και το συνταγματικό πλαίσιο της Νότιας Κορέας

i. Η πορεία προς την ανεξαρτητοποίηση από την Ιαπωνία και η διχοτόμηση της Κορεατικής Χερσονήσου

Οι ΗΠΑ, αμέσως μετά την άνευ όρων παράδοση της Ιαπωνίας, επιδόθηκαν στη διαμόρφωση μιας νέας πολιτικής και συνταγματικής πραγματικότητας στην -κατεχόμενη πλέον από τις δυνάμεις τους- χώρα του «Ανατέλλοντος Ηλίου» και συμμετείχαν ενεργά στην κατάρτιση του νέου Συντάγματος, το οποίο υιοθετήθηκε στις 3 Νοεμβρίου 1946 και τέθηκε σε ισχύ στις 3 Μαΐου 1947, αντικαθιστώντας το προϊσχύσαν Σύνταγμα του Meiji¹⁵. Ωστόσο, στο -μέχρι το 1945 κατεχόμενο από τους Ιάπωνες- έδαφος της κορεατικής χερσονήσου η κατάσταση ήταν εντελώς διαφορετική. Συγκριτικά με τη μεταπολεμική εμπειρία της Ιαπωνίας, τουλάχιστον ως προς τη διαμόρφωση μιας νέας συνταγματικής και πολιτικής πραγματικότητας, το ζήτημα στην Κορέα δεν συνίστατο απλώς στον οριστικό τερματισμό μιας πολεμικής σύγκρουσης που μόλις είχε ολοκληρωθεί. Και τούτο, διότι η περίπτωση της Κορέας παρουσίαζε πολύ περισσότερες ομοιότητες με εκείνη της Γερμανίας, όπου η εδαφική κατοχή (αντίστοιχη με εκείνη που είχαν επιβάλει οι ΗΠΑ στην Ιαπωνία) συνοδεύτηκε, όχι μόνο από την απώλεια εδαφών¹⁶, αλλά και από τη διαίρεση της χώρας

¹³ Παρά τη μεγαλύτερη έκτασή του, αυτό το Προσωρινό Σύνταγμα θεωρήθηκε ως «υποχώρηση» σε σχέση με το Προσωρινό Χάρτη, διότι απλώς διακήρυττε την ισότητα όλων των Κορεατών χωρίς να απαγορεύει συγκεκριμένα τις διακρίσεις με βάση το «φύλο, την τάξη και τον πλούτο» και επειδή παρέλειπε τη διάταξη που απαγόρευε τη θανατική ποινή, τις σωματικές τιμωρίες και τα δημόσια πορνεία. Βλ. Chaihark Hahm, *Thirty-Years-Old at Birth? Constitutional Founding of the Republic of Korea*, ό.π., σ. 156, υποσημ. 6.

¹⁴ Βλ. Brian Reynolds Myers, *South Korea's Nationalist-Left Front*, στο: <https://web.archive.org/web/20201112023111/http://sthelepress.com/index.php/2019/04/07/rok-nationalist-left-front/> (τελευταία πρόσβαση: 23.12.2025).

¹⁵ Το Σύνταγμα του Meiji υιοθετήθηκε στις 11 Φεβρουαρίου 1889 και τέθηκε σε ισχύ στις 29 Νοεμβρίου 1890. Επρόκειτο για το αποκορύφωμα μιας περιόδου που ξεκίνησε από το 1868, μετά την πτώση του Σογκουνάτου, και έμεινε γνωστή ως «Μεταρρύθμιση Meiji» ή «Αποκατάσταση Meiji», από το όνομα του αυτοκράτορα της Ιαπωνίας Meiji (1852-1912), στο πλαίσιο της οποίας η χώρα άλλαξε πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές δομές προς την κατεύθυνση ενός ελεγχόμενου εκσυγχρονισμού. Το Σύνταγμα του Meiji καθιέρωνε πολίτευμα συνταγματικής μοναρχίας με έντονα απολυταρχικά χαρακτηριστικά, κατά το πρότυπο του πρωσικού Συντάγματος του 1848/1850. Βλ. ενδεικτικά Takii Kazuhiro, *The Meiji Constitution: The Japanese Experience of the West and the Shaping of the Modern State*, 2007 International House of Japan, αγγλική μτφρ.: David Noble. Βλ. επίσης, Richard Sims, *Japanese political history since the Meiji renovation, 1868-2000*, Palgrave, New York, 2001, σ. 61 επ.. Για το ιστορικό πλαίσιο της μεταρρύθμισης, βλ. Robert Hellyer/ Harald Fuess, *The Meiji Restoration: Japan as a Global Nation*, Cambridge University Press, 2020.

¹⁶ Η λήξη του Β΄ παγκοσμίου πολέμου στην Ευρώπη είχε ως συνέπεια την εδαφική συρρίκνωση της Γερμανίας, συμπεριλαμβανομένων των ιστορικών εδαφών της Ανατολικής Πρωσίας και της Πομερανίας, καθώς και τη μαζική μετανάστευση περισσότερων από 20.000.000 Γερμανών.

(κάτι το οποίο δεν συνέβη στην Ιαπωνία) σε δύο ξεχωριστές κρατικές οντότητες: την (Δυτική) Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και την (Ανατολική) Λαοκρατική Δημοκρατία της Γερμανίας, που αντικατόπτριζαν τη μεταπολεμική διαίρεση του κόσμου σε δύο ιδεολογικο-πολιτικούς, κοινωνικούς, οικονομικούς, αλλά και στρατιωτικούς συνασπισμούς και την έναρξη του Ψυχρού πολέμου μεταξύ καπιταλιστικής Δύσης και κομμουνιστικής Ανατολής. Και στην Κορέα, μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα από την άνευ όρων παράδοση της Ιαπωνίας, το 1945, έως την κατάρτιση του Συντάγματος της Νότιας Κορέας, το 1948, οι ΗΠΑ και η ΕΣΣΔ προετοιμάζονταν, όχι μόνο για την απομάκρυνση των ερειπίων του πολέμου που μόλις είχε τελειώσει, αλλά και για έναν ακόμα πόλεμο. Και ενώ το πρώτο μέρος του σχεδίου της μεταπολεμικής περιόδου περιελάμβανε την ανεξαρτητοποίηση της Κορέας από την Ιαπωνική αποικιοκρατία, τόσο σε εδαφικό επίπεδο, όσο και σε επίπεδο πληθυσμού, το δεύτερο μέρος κατέληξε στη de facto εδραίωση αυτού που αρχικά ξεκίνησε ως μια ad hoc διαίρεση μεταξύ Βόρειας και Νότιας Κορέας, με όριο τον 38ο παράλληλο¹⁷.

Η μοίρα της κορεατικής χερσονήσου κρίθηκε, μετά την απομάκρυνση των Ιαπώνων, στο πλαίσιο της Διάσκεψης των Υπουργών Εξωτερικών στη Μόσχα, γνωστής και ως Ενδιάμεσης Συνάντησης των Υπουργών Εξωτερικών, που πραγματοποιήθηκε στη σοβιετική πρωτεύουσα, μεταξύ των υπουργών Εξωτερικών των ΗΠΑ, του Ηνωμένου Βασιλείου και της ΕΣΣΔ από τις 16 έως τις 26 Δεκεμβρίου 1945. Οι αξιωματούχοι των τριών χωρών συζήτησαν τα προβλήματα της κατοχής, την εδραίωση της ειρήνης και άλλα ζητήματα στην ευρύτερη περιοχή της Άπω Ανατολής. Το σχέδιο της συμφωνίας που αφορούσε την Κορέα προέβλεπε -μεταξύ άλλων- τη σύσταση μιας Μικτής Επιτροπής, υπό τον κοινό έλεγχο των ΗΠΑ, της ΕΣΣΔ, του Ηνωμένου Βασιλείου και της Κίνας, καθώς και την ανάγκη διατήρησης ενός καθεστώτος κηδεμονίας από τις τέσσερις χώρες που θα διαρκούσε περίπου πέντε έτη, πριν η Κορέα αποκτήσει την πλήρη ανεξαρτησία της. Ωστόσο, το σύνολο των πολιτικών δυνάμεων της Κορέας αντιτάχθηκε σε αυτό το σχέδιο κηδεμονίας, υποστηρίζοντας ότι κάτι τέτοιο θα καθιστούσε την Κορέα υποτελή των τεσσάρων δυνάμεων, και σε ολόκληρη τη χώρα ξέσπασε τεράστιο κύμα αντιδράσεων με διαδηλώσεις και κάθε μορφής διαμαρτυρίες. Στις αρχές του 1946, όμως, το Κομμουνιστικό Κόμμα Κορέας που μέχρι τότε είχε πρωτοστατήσει στις διαμαρτυρίες εναντίον του Σχεδίου και συμμετείχε σε κοινή επιτροπή 76 μελών με σκοπό την απόσυρσή του, άλλαξε στάση και εξέδωσε μια δήλωση υποστήριξης του Σχεδίου. Διόλου τυχαία, η αλλαγή αυτή στάσης συνέπεσε με την άφιξη, στις 30 Δεκεμβρίου 1945, του Σοβιετικού στρατηγού Andrei Alekseevich Romanenko στην Πιονγιάνγκ. Σταδιακά, οι λαϊκές αντιδράσεις κατά του Σχεδίου υποχώρησαν και αποφασίστηκε η συνεργασία των κορεατικών πολιτικών δυνάμεων με τη συμμαχική στρατιωτική διοίκηση, ενώ η Μικτή Επιτροπή συνέχισε το έργο της καθ' όλη τη διάρκεια των ετών 1946 και 1947, αντιμετωπίζοντας, ωστόσο, διαρκώς εμπόδια που έθετε κυρίως η ΕΣΣΔ, η οποία είχε ήδη ενισχύσει τη στρατιωτική της παρουσία στην περιοχή που επρόκειτο να αποτελέσει αργότερα το έδαφος της Βόρειας Κορέας. Συγχρόνως, η ΕΣΣΔ παρεμπόδιζε την ομαλή διεξαγωγή των εκλογών του 1948 που πραγματοποιούνταν υπό την εποπτεία των Ηνωμένων Εθνών, για την ανάδειξη Συντακτικής Εθνοσυνέλευσης, στο βόρειο τμήμα της χώρας. Το 1947 οι κάτοικοι της νήσου Τζέτζου είχαν αρχίσει να διαμαρτύρονται εναντίον της διεξαγωγής εκλογών υπό την εποπτεία της Προσωρινής Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για την Κορέα (UNTCOK) μόνο στο κατεχόμενο από τις ΗΠΑ τμήμα της Κορέας, καθώς πίστευαν ότι αυτές θα εδραίωναν τη διαίρεση της χώρας. Οι

¹⁷ Βλ. Chaihark Hahm / Sung Ho Kim, *Making we the people: democratic constitutional founding in postwar Japan and South Korea*, Cambridge University Press, New York, 2015, σ. 244 επ..

διαμαρτυρίες αυτές οδήγησαν στην εξέγερση του Τζέτζου¹⁸ που διήρκησε από τον Απρίλιο του 1948 έως τον Μάιο του 1949. Ο Πρόεδρος Syngman Rhee ενέτεινε την καταστολή της εξέγερσης από τον Αύγουστο του 1948, κηρύσσοντας στρατιωτικό νόμο τον Νοέμβριο και ξεκινώντας μια «εκστρατεία εξόντωσης» εναντίον των ανταρτικών δυνάμεων στις αγροτικές περιοχές του Τζέτζου, τον Μάρτιο του 1949, καταστέλλοντάς τις μέσα σε δύο μήνες. Η σκληρή καταστολή, στην οποία οδήγησε η παραπάνω κυβερνητική επιχείρηση, έμεινε γνωστή ως «σφαγή του Τζέτζου». Πολλοί αιχμάλωτοι αντάρτες και συμπαθούντες εκτελέστηκαν αργότερα χωρίς δίκη μετά το ξέσπασμα του Πολέμου της Κορέας τον Ιούνιο του 1950, ενώ επισήμως αποσιωπήθηκε και οποιαδήποτε αναφορά σε αυτήν απαγορεύτηκε στη Νότια Κορέα για αρκετές δεκαετίες. Πάντως, η αλληλουχία των γεγονότων αυτών οδήγησε τελικά στον πόλεμο της Κορέας (25 Ιουνίου 1950 - 27 Ιουλίου 1953), τη σκληρή ένοπλη σύγκρουση στην Κορεατική Χερσόνησο μεταξύ της Βόρειας Κορέας (Λαϊκή Δημοκρατία της Κορέας) και της Νότιας Κορέας (Δημοκρατία της Κορέας) και των συμμάχων τους. Η Βόρεια Κορέα υποστηριζόταν από τη -νεοσύστατη τότε- Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας¹⁹, η οποία παρενέβη, αφενός για να προστατεύσει τα βόρεια σύνορά της και, αφετέρου, λόγω της θυσίας πολλών Κορεατών στην κινεζική επανάσταση, στην αντίσταση κατά των Ιαπώνων και στον κινεζικό εμφύλιο πόλεμο, και την ΕΣΣΔ, ενώ η Νότια Κορέα υποστηριζόταν από το Στρατηγείο των Ηνωμένων Εθνών (UNC), υπό την ηγεσία των ΗΠΑ²⁰. Ο πολύνεκρος πόλεμος τερματίστηκε στις 27 Ιουλίου 1953, με την υπογραφή ανακωχής -και όχι επίσημης συνθήκης- ύστερα από διαπραγματεύσεις που έθεσαν ως όριο μεταξύ βορρά και νότου τον 38ο παράλληλο. Στην πράξη επρόκειτο για μια από τις πρώτες μεγάλες συγκρούσεις δι' αντιπροσώπων του Ψυχρού Πολέμου²¹.

ii. Το Σύνταγμα της Δημοκρατίας της Κορέας (Νότιας) του 1948 και η εξέλιξή του

Οι εκλογές για την ανάδειξη Συντακτικής Εθνοσυνέλευσης διεξήχθησαν στη Νότια Κορέα στις 10 Μαΐου 1948, υπό το καθεστώς αμερικανικής στρατιωτικής κατοχής και με την εποπτεία των Ηνωμένων Εθνών. Οι εκλογές αυτές αποτέλεσαν σταθμό κεφαλαιώδους σημασίας στην ιστορία της Κορέας, δεδομένου ότι, για πρώτη φορά, ο κορεατικός λαός κλήθηκε να αποφασίσει για τις τύχες της χώρας, αλλά και για τη μορφή του πολιτεύματος που επιθυμούσε, σε μια περίοδο,

¹⁸ Στη Νότια Κορέα αναφέρεται ως το περιστατικό της 3ης Απριλίου στο Τζέτζου (κορεατικά: 제주 4·3 사건).

¹⁹ Την 1η Οκτωβρίου 1949, ο ηγέτης του Κομμουνιστικού Κόμματος Κίνας, Mao Zedong, ανακοίνωσε από την πύλη της Απαγορευμένης Πόλης του Πεκίνου στην Πλατεία Τιεν Αν Μεν, όπου παρέλαυναν οι νικηφόρες δυνάμεις του Λαϊκού Απελευθερωτικού Στρατού, την ίδρυση της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας (κινεζικά: 中华人民共和国), γεγονός που τερμάτιζε τυπικά τη δεύτερη φάση (1945-1949) του κινεζικού εμφύλιου πολέμου μεταξύ των Κομμουνιστών και της κυβέρνησης του εθνικιστικού κόμματος (Kuomintang) υπό τον Chiang Kai-shek, οι δυνάμεις του οποίου αποσύρθηκαν στην Ταϊβάν. Ο έλεγχος της ηπειρωτικής Κίνας από το Κομμουνιστικό Κόμμα κατέστησε την κυβέρνηση της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας τη μόνη νόμιμη κυβέρνηση της Χώρας, την οποία αναγνώρισαν η ΕΣΣΔ και οι σοσιαλιστικές χώρες, αν και μέχρι το 1971, στον ΟΗΕ την Κίνα εκπροσωπούσε η κυβέρνηση της Ταϊβάν. Βλ. Spencer, Jonathan D., *The search for Modern China*, W.W. Norton & Company, New York - London, 1990, σ. 512. Βλ. επίσης Κατερίνα Υ. Γου, Η Επικράτηση του Μάο στην Κίνα, εφημερίδα Καθημερινή, 26.8.2012.

²⁰ Στο πλευρό των νοτιοκορεατικών δυνάμεων πολέμησαν ελληνικές δυνάμεις, γνωστές ως Εκστρατευτικό Σώμα Ελλάδας στην Κορέα (ΕΚ.Σ.Ε.) (Νοέμβριος 1950 - Δεκέμβριος 1955). Για την ελληνική εμπλοκή στον πόλεμο της Κορέας βλ. ενδεικτικά Ιπποκράτη Δασκαλάκη, *Εκστρατευτικό Σώμα της Ελλάδος (ΕΚΣΕ) στην Κορέα: η λήψη της απόφασης, η προετοιμασία και η συμβολή στην ελληνική ένταξη στην Ατλαντική Συμμαχία*, διδακτορική διατριβή, Αθήνα, 2020, στο: <https://www.didaktorika.gr/eadd/handle/10442/47452> (τελευταία πρόσβαση: 23.12.2025).

²¹ Για τον πόλεμο της Κορέας βλ. εντελώς ενδεικτικά William Stueck, *The Korean War: An International History*. New Jersey, Princeton University Press, 1995.

μάλιστα, που οι πολιτικές δυνάμεις και τα κόμματα τελούσαν ακόμα υπό διαμόρφωση. Στις εκλογές -οι οποίες διεξήχθησαν σε συνθήκες κάθε άλλο παρά ιδανικές- συμμετείχαν πολλά πολιτικά κόμματα και ανεξάρτητοι υποψήφιοι, οι οποίοι εξασφάλισαν και την πλειοψηφία των εδρών της Συντακτικής Εθνοσυνέλευσης²². Στις 31 Μαΐου 1948 συνήλθε η Συντακτική Εθνοσυνέλευση με πρώτο προσωρινό -και αργότερα οριστικό- Πρόεδρο τον επικεφαλής του κόμματος της «Εθνικής Ένωσης», Syngman Rhee και αντιπροέδρους τους Sin Ik-hui και Kim Dong-won, ενώ η θητεία της διήρκησε έως τις 30 Μαΐου 1950, οπότε και αντικαταστάθηκε από τη Δεύτερη Εθνοσυνέλευση.

- Η Α΄ Δημοκρατία (1948-1960)

Το κύριο έργο της Συντακτικής Εθνοσυνέλευσης ήταν η κατάρτιση του Συντάγματος της Δημοκρατίας της Κορέας, το οποίο και τέθηκε σε ισχύ στις 17 Ιουλίου 1948, ιδρύοντας έτσι τη λεγόμενη Α΄ Δημοκρατία. Μεταξύ των διαφόρων πολιτικών παρατάξεων που διεκδικούσαν την εξουσία μετά την απελευθέρωση και τις εκλογές του 1948, πρωταρχικό ρόλο για τη διαμόρφωση της Α΄ Δημοκρατίας διαδραμάτισαν ο Syngman Rhee και το Κορεατικό Δημοκρατικό Κόμμα (KDP), καθώς οι υπόλοιπες πολιτικές δυνάμεις είτε αποδυναμώθηκαν λόγω της απώλειας ή έλλειψης ηγεσίας, είτε αρνήθηκαν τη συμμετοχή τους όσο υφίστατο η διαίρεση μεταξύ Βόρειας και Νότιας Κορέας. Κατά τη διάρκεια των συζητήσεων στη Συντακτική Εθνοσυνέλευση, οι πολιτικές παρατάξεις που στήριζαν ή στρέφονταν γύρω από τον Syngman Rhee, επιθυμούσαν ένα προεδρικού τύπου πολίτευμα με μονήρη Βουλή, ενώ το KDP πρότεινε ένα κοινοβουλευτικό, δικαμεραλικό σύστημα. Τελικώς, οι αντιμαχόμενες θέσεις συμβιβάστηκαν με την αποδοχή ενός μικτού, αμερικανικού τύπου, προεδρικού συστήματος, βασισμένου στη διάκριση των εξουσιών, με την παράλληλη πρόβλεψη λειτουργίας μονήρους Βουλής και με την καθιέρωση κοινοβουλευτικών χαρακτηριστικών, όπως ο πρωθυπουργός, το υπουργικό συμβούλιο και ο κοινοβουλευτικός έλεγχος της Κυβέρνησης από την Εθνοσυνέλευση²³.

Στις 20 Ιουλίου 1948, η Εθνοσυνέλευση ανέδειξε με μεγάλη πλειοψηφία στην Προεδρία της Δημοκρατίας τον -ακραιφνή φιλοαμερικανό- Syngman Rhee, ο οποίος ανέλαβε επισήμως τα καθήκοντά του στις 15 Αυγούστου 1948, την ίδια ημέρα με την ανακήρυξη της Δημοκρατίας της (Νότιας) Κορέας²⁴. Ο -ελεγχόμενος από τους Κομμουνιστές- Βορράς απάντησε με την ανακήρυξη

²² Σύμφωνα με τα τελικά αποτελέσματα, στην εκλογική διαδικασία συμμετείχε το 95,5% των εγγεγραμμένων εκλογέων (ανδρών και γυναικών που είχαν συμπληρώσει το 21ο έτος της ηλικίας τους), από τους οποίους είχαν αποκλειστεί όσοι είχαν συνεργαστεί με τις ιαπωνικές αρχές κατοχής πριν από το 1945. Πρώτη συμπαγής κοινοβουλευτική πολιτική δύναμη αναδείχτηκε το κόμμα της «Εθνικής Ένωσης» (NARRKI) του Syngman Rhee, που εξασφάλισε ποσοστό 25,87% των έγκυρων ψήφων και 55 έδρες, σε σύνολο 200· ακολούθησαν το «Δημοκρατικό Κόμμα Κορέας», υπό τον Kim Seong-su, με ποσοστό 13,51% και 29 έδρες, το «Κόμμα Κορεατικής Νεότητας» του Ji Cheong-cheon, με ποσοστό 9,66% και 12 έδρες, το «Κόμμα Εθνικής Νεότητας», με ποσοστό 2,23% και 6 έδρες, ορισμένα μικρότερα κόμματα κατέλαβαν συνολικά ποσοστό 8,26% και 13 έδρες, ενώ οι ανεξάρτητοι υποψήφιοι εξασφάλισαν ποσοστό 40,47% και 85 έδρες. Βλ. Dieter Nohlen / Florian Grotz / Christof Hartmann (επιμ.), *Elections in Asia and the Pacific*, T. II, Oxford University Press, Oxford, 2001, σ. 411 επ..

²³ Βλ. Soong Hoom Kil, «*Development of Korean Politics - A Historical Profile*», στο: Soong Hoom Kil / Chung-in Moon (επιμ.), *Understanding Korean Politics: An Introduction*, State University of New York Press, Albany, 2001, σ. 34-35.

²⁴ 대한민국.

της Λαοκρατικής Δημοκρατίας της (Βόρειας) Κορέας²⁵, στις 9 Σεπτεμβρίου, υπό τον Κομμουνιστή ηγέτη, Kim Il Sung και με τη στήριξη της ΕΣΣΔ. Λίγο πριν τον τερματισμό του πολέμου της Κορέας και ενόψει της επανεκλογής του Syngman Rhee στην Προεδρία της Δημοκρατίας, στις 7 Ιουλίου 1952, πραγματοποιήθηκε και η πρώτη αναθεώρηση του Συντάγματος²⁶, με την οποία καθιερώθηκε σύστημα άμεσης εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας από τον λαό και ιδρύθηκαν δύο νομοθετικά σώματα, παρά τις αρχικές προτάσεις για την καθιέρωση αμιγούς κοινοβουλευτικού συστήματος. Αξίζει να σημειωθεί ότι η πρόταση αναθεώρησης κατατέθηκε από την Κυβέρνηση, όταν ο Syngman Rhee απώλεσε την -απαραίτητη για την επανεκλογή του από την Εθνοσυνέλευση- υποστήριξη του Κορεατικού Δημοκρατικού Κόμματος. Η αρχική ψηφοφορία της Βουλής, στις 18 Ιανουαρίου 1952, είχε ως αποτέλεσμα με 19 ψήφους υπέρ, έναντι 143, την απόρριψη της πρότασης του Syngman Rhee, ο οποίος φαινόταν ότι δεν θα κατόρθωνε να επανεκλεγεί. Ωστόσο, η Κυβέρνηση υπέβαλε εκ νέου πρόταση αναθεώρησης στην Εθνοσυνέλευση, στην οποία την πλειοψηφία διέθετε η αντιπολίτευση, πυροδοτώντας αυτό που έγινε γνωστό ως «Πολιτική Κρίση του Πουσάν», διότι, προκειμένου να επιτύχει την υπερψήφιση της πρότασης από την πλειοψηφία των δύο τρίτων, η Κυβέρνηση επέβαλε στρατιωτικό νόμο στην προσωρινή πρωτεύουσα Πουσάν. Οι πιέσεις που ασκήθηκαν στα μέλη της Εθνοσυνέλευσης προκειμένου να ψηφίσουν υπέρ της αναθεώρησης έφερε το επιθυμητό για την Κυβέρνηση αποτέλεσμα, καθώς 163 από τους 166 βουλευτές που μετείχαν στην ψηφοφορία τάχθηκαν υπέρ της πρότασης, με μόνο τρεις αποχές²⁷. Η αναθεώρηση αυτή διευκόλυνε την επανεκλογή του, επικεφαλής του «Φιλελεύθερου Κόμματος»²⁸, Syngman Rhee ως Προέδρου της Δημοκρατίας, στις εκλογές της 5ης Αυγούστου 1952, όπου εξασφάλισε το ποσοστό του 74,62% των ψήφων²⁹.

Η επόμενη αναθεώρηση του Συντάγματος είχε πάλι τη σφραγίδα του Syngman Rhee και εξυπηρετούσε, όπως και η προηγούμενη, τις πολιτικές σκοπιμότητες του Προέδρου, ο οποίος επιθυμούσε την κατάργηση των περιορισμών επανεκλογής, ώστε να επιτύχει μια εκ νέου υποψηφιότητα και την εξασφάλιση τρίτης προεδρικής θητείας. Η πρόταση αναθεώρησης υιοθετήθηκε, αν και υπήρξαν παρατυπίες, καθώς, κατά την ψηφοφορία, στις 27 Νοεμβρίου 1954, το αποτέλεσμα ήταν 135 μέλη της Εθνοσυνέλευσης να ταχθούν υπέρ της πρότασης, 60 κατά και 7 να απόσχουν. Αν και αρχικά η Κυβέρνηση δεν δέχτηκε το αποτέλεσμα, καθώς η απαιτούμενη πλειοψηφία των δύο τρίτων υπολειπόταν κατά μία ψήφο, τελικώς το σχέδιο θεωρήθηκε ότι έγινε δεκτό με βάση τον κανόνα στρογγυλοποίησης, ο οποίος έδωσε και το προσωνόμιο στη δεύτερη

²⁵ 조선민주주의인민공화국.

²⁶ Αναθεώρηση Balchwe.

²⁷ Βλ. Soong Room Kil, «*Development of Korean Politics - A Historical Profile*», στο: Soong Hoom Kil & Chung-in Moon (επιμ.), *Understanding Korean Politics*, ό.π., σ. 35.

²⁸ Επρόκειτο για ακραία συντηρητικό πολιτικό κόμμα, που προέκυψε από τη συγχώνευση, στις 17 Δεκεμβρίου 1951, της ακροδεξιής Ένωσης Κορεατικής Εθνικής Νεότητας και της Εθνικής Ένωσης, του κόμματος που στήριζε τον Syngman Rhee.

²⁹ Βλ. Dieter Nohlen / Florian Grotz / Christof Hartmann (επιμ.), *Elections in Asia and the Pacific*, ό.π., σ. 420 και 464.

αυτή αναθεώρηση του Συντάγματος³⁰. Στις εκλογές της 15ης Μαΐου 1956, ο Syngman Rhee εξασφάλισε και τρίτη προεδρική θητεία, λαμβάνοντας ποσοστό 69,99% των έγκυρων ψήφων³¹.

Κύρια χαρακτηριστικά της προεδρίας του Syngman Rhee ήταν η καταπίεση των πολιτικών αντιπάλων του και η παραβίαση μιας σειράς θεμελιωδών δικαιωμάτων που κατοχύρωνε το Σύνταγμα. Η απουσία εθνικών κοινωνικών οργανώσεων συνέβαλε σε μεγάλο βαθμό στην υπεροχή της κρατικής εξουσίας, ενώ η προϋφιστάμενη παρουσία ενός καλά οργανωμένου αστυνομικού και γραφειοκρατικού μηχανισμού αποτέλεσε σοβαρό εμπόδιο για την ανάπτυξη ισχυρών πολιτικών κομμάτων στην Κορέα, ιδίως κατά την περίοδο της Α΄ Δημοκρατίας³². Αποκορύφωμα της πρακτικής αυτής, την οποία διευκόλυνε ο έλεγχος που ασκούσε ο Πρόεδρος στις δυνάμεις ασφαλείας και στην κρατική γραφειοκρατία, ήδη από τα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια, ήταν η τροποποίηση, στις 24 Δεκεμβρίου 1958, του Νόμου περί Εθνικής Ασφαλείας, ο οποίος είχε τεθεί σε ισχύ ήδη από το 1948³³. Έναν χρόνο αργότερα, η μείωση της οικονομικής βοήθειας προς την κυβέρνηση της Νότιας Κορέας από τον στενότερο σύμμαχό της, τις ΗΠΑ³⁴, κλόνισε ακόμα περισσότερο τον Syngman Rhee, ο οποίος άρχισε να υιοθετεί όλο και πιο σκληρά μέτρα καταστολής σε μια απέλπιδα προσπάθεια να διατηρήσει την εξουσία. Ενόψει των προεδρικών εκλογών που είχαν προγραμματιστεί για τον Μάρτιο του 1960, ο Syngman Rhee πέτυχε την εξουδετέρωση των κύριων αντιπάλων του, γεγονός που θεωρήθηκε από την κοινή γνώμη της χώρας εξαιρετικά ύποπτο, ώστε να είναι συμπτωματικό³⁵, καθώς ο εν ενεργεία Πρόεδρος παρέμεινε στη θέση του μετά από μια ψηφοφορία-παρωδία (15 Μαρτίου), στην οποία ο ίδιος ήταν ο μοναδικός υποψήφιος³⁶. Οι δημοκρατικές συγκεντρώσεις απαγορεύτηκαν σε ολόκληρη τη χώρα, ενώ την ημέρα των εκλογών εκατοντάδες προσημειωμένα ψηφοδέλτια τοποθετήθηκαν στις κάλπες. Συγχρόνως, την ίδια ημέρα πραγματοποιήθηκαν διαδηλώσεις εναντίον της νόθευσης των αποτελεσμάτων σε πολλές πόλεις (π.χ. Masan), που κατέληξαν σε συγκρούσεις με την αστυνομία. Μετά την τυχαία ανακάλυψη από έναν ψαρά στη Masan της σωρού του νεαρού μαθητή Kim Ju-

³⁰ Αναθεώρηση Sasaqip.

³¹ Ο αντίπαλος του Syngman Rhee, Cho Bong-am, επικεφαλής του αριστερού Προοδευτικού Κόμματος ήταν ο μοναδικός ανθυποψήφιος και έλαβε ποσοστό 30,01%. Βλ. Dieter Nohlen / Florian Grotz / Christof Hartmann (επιμ.), *Elections in Asia and the Pacific*, ό.π., σ. 420 και 464.

³² Η ύπαρξη οργανωμένης γραφειοκρατίας και αστυνόμευσης οφειλόταν στην 35ετή παρουσία στη χώρα των Ιαπώνων, οι οποίοι, κατά τη διάρκεια της αποικιοκρατίας τους και, ακριβώς για να ενισχύσουν τον έλεγχό τους, διέδρυναν τον αριθμό των αστυνομικών υπαλλήλων σε ολόκληρη τη χώρα. Ενδεικτικά, ο αριθμός των αστυνομικών στην Κορέα αυξήθηκε από 3.359 το 1906, τέσσερα χρόνια πριν την προσάρτηση από την Ιαπωνία, σε 20.758 το 1923, τέσσερα χρόνια μετά το ξέσπασμα της εθνικής αντι-ιαπωνικής εξέγερσης το 1919. Η δύναμη της αστυνομίας παρέμεινε σε αυτό το επίπεδο μέχρι το ξέσπασμα του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Το μεγαλύτερο μέρος του προσωπικού αυτού παρέμεινε στην υπηρεσία και μετά την απελευθέρωση, παρά την αντι-ιαπωνική δράση των πρωταγωνιστών της μεταπολεμικής πολιτικής σκηνής και αποτέλεσε το βασικό στήριγμα του Syngman Rhee. Βλ. Sungjoo Han, *The Failure of Democracy in South Korea*, The University of Berkley Press, 2002, σ. 8 επ..

³³ Σύμφωνα με τους εμπνευστές του, σκοπός του Νόμου αυτού –που αποτελεί μια κορεατική εκδοχή του δόγματος της «αμυνόμενης δημοκρατίας» (Wehrhafte Republik), ήταν «να κατοχυρώσει την ασφάλεια του κράτους και την επιβίωση και την ελευθερία των πολιτών, ρυθμίζοντας οποιεσδήποτε προβλεπόμενες δραστηριότητες που θέτουν σε κίνδυνο την ασφάλεια του κράτους».

³⁴ Οι ΗΠΑ μείωσαν την οικονομική βοήθεια προς τη Νότια Κορέα από το ποσό των 382.893.000 δολαρίων το 1957 σε 222.204.000 δολάρια. Βλ. RKI – KBS (επιμ.), *The History of Korea*, Seoul, 1995.

³⁵ Τον Ιούλιο του 1959, ο Rhee κατηγορήσε τον ηγέτη του Προοδευτικού Κόμματος, Cho Bong-am, ότι ήταν κομμουνιστής, με αποτέλεσμα ο τελευταίος να φυλακιστεί και να εκτελεστεί αμέσως. Ο έτερος αντίπαλος του Προέδρου, Cho Pyong-ok, ταξίδεψε στις ΗΠΑ για να υποβληθεί σε εγχείρηση στο στομάχι στο Walter Reed Army Medical Center, αλλά απεβίωσε εκεί μετά από καρδιακή προσβολή. Οι δύο θάνατοι δεν θεωρήθηκαν συμπτωματικοί.

³⁶ Βλ. Dieter Nohlen / Florian Grotz / Christof Hartmann (επιμ.), *Elections in Asia and the Pacific*, ό.π., σ. 420.

yuί, ο οποίος αγνοείτο από την ημέρα των επεισοδίων και τη διαπίστωση ότι ο θάνατός του είχε επέλθει από βολή δακρυγόνου (και όχι εξαιτίας πνιγμού, όπως διατεινόταν η Κυβέρνηση), ξέσπασαν νέες ταραχές που έμειναν γνωστές ως «Επανάσταση του Απριλίου», οι οποίες οδήγησαν στην παραίτηση του Syngman Rhee, μετά από μαζικές διαδηλώσεις και συγκρούσεις που έλαβαν χώρα έξω από τον Κυανό Οίκο (προεδρικό μέγαρο) στη Σεούλ και παρά την προσπάθειά του να τις αποδώσει σε κομμουνιστική συνωμοσία³⁷. Αυτό ήταν και το τέλος της Α΄ Δημοκρατίας.

- Η Β΄ Δημοκρατία (1960-1961/1963)

Μετά την πτώση του Rhee, την εξουσία ανέλαβε προσωρινά μια υπηρεσιακή Κυβέρνηση υπό την προεδρία του Ho Chong, ενώ στις 15 Ιουνίου 1960, ολοκληρώθηκε η τρίτη αναθεώρηση του Συντάγματος του 1948, η οποία εγκαινίασε την περίοδο της Β΄ Δημοκρατίας³⁸ που καθιέρωνε κοινοβουλευτικό σύστημα διακυβέρνησης, με τον Πρωθυπουργό να αναγνωρίζεται ως επικεφαλής της Κυβέρνησης και τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας αρχηγός του κράτους. Παράλληλα, το έως τότε μονοκαμεραλικό σύστημα μετατράπηκε σε δικαμεραλικό, ενώ καθιερώθηκε η ανάδειξη των τοπικών κυβερνήσεων με άμεση εκλογή και αναγνωρίστηκε η πολιτική ουδετερότητα των αστυνομικών δυνάμεων. Το νέο αναθεωρημένο Σύνταγμα όριζε ότι τα δύο αντιπροσωπευτικά σώματα, συγκροτούμενα σε Εθνοσυνέλευση, θα εξέλεγαν τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας³⁹ και η Βουλή των Αντιπροσώπων θα ενέκρινε τον Πρωθυπουργό, ο οποίος διοριζόταν από τον Πρόεδρο⁴⁰. Υπό την ισχύ του νέου αυτού Συντάγματος, ο Πρόεδρος θα αποτελούσε απλώς ένα εθνικό σύμβολο, ενώ η πραγματική πολιτική εξουσία αναγνωριζόταν στον Πρωθυπουργό. Το Σύνταγμα αντικατόπτριζε την επιθυμία του λαού να μην επαναληφθεί η περιπέτεια μιας προεδρικής δικτατορίας⁴¹.

³⁷ Ο Song Yo-chan, τότε υπουργός Εθνικής Άμυνας, κήρυξε στρατιωτικό νόμο απαιτώντας την παραίτηση του Syngman Rhee, αρνούμενος να καταστείλει τις διαμαρτυρίες των φοιτητών, παρόλο που η αστυνομία ζήτησε ενισχύσεις από τον στρατό. Στις 26 Απριλίου 1960, ο Rhee υπέβαλε την παραίτησή του από την Προεδρία, ενώ ο Αντιπρόεδρος Lee Ki-roong κατηγορήθηκε για το μεγαλύτερο μέρος της διαφθοράς στους κόλπους της κυβέρνησης. Την επόμενη μέρα, ο υπουργός Εσωτερικών Choi In-Kyu και ο αρχηγός της Ασφάλειας παραιτήθηκαν, ενώ στις 28 Απριλίου 1960, σε ένα παράρτημα της έπαυλης του Rhee, ο πρωτότοκος γιος του Lee Ki-roong, πυροβόλησε τον πατέρα του και την οικογένειά του, και στη συνέχεια αυτοκτόνησε.

³⁸ Βλ. Soong Room Kil, «Development of Korean Politics - A Historical Profile», στο: Soong Hoom Kil / Chung-in Moon (επιμ.), *Understanding Korean Politics*, ό.π., σ. 38.

³⁹ Σύμφωνα με το άρθρο 53 του Συντάγματος: «1. Ο Πρόεδρος εκλέγεται σε κοινή συνεδρίαση των δύο Νομοθετικών Σωμάτων με την πλειοψηφία των δύο τρίτων ή περισσότερων των νομίμως εκλεγμένων και εν ενεργεία μελών τους. 2. Εάν ο Πρόεδρος δεν εκλεγεί στην πρώτη ψηφοφορία, διεξάγεται δεύτερη ψηφοφορία. Εάν ο Πρόεδρος δεν εκλεγεί στη δεύτερη ψηφοφορία, Πρόεδρος εκλέγεται ο υποψήφιος που έλαβε τις ψήφους της πλειοψηφίας των μελών, με την παρουσία των δύο τρίτων ή περισσότερων των νομίμως εκλεγμένων και εν ενεργεία μελών. 3. Ο Πρόεδρος δεν μπορεί να είναι μέλος πολιτικού κόμματος, να ασκεί δημόσιο ή ιδιωτικό λειτούργημα, ούτε να ασκεί οποιαδήποτε επιχειρηματική δραστηριότητα».

⁴⁰ Σύμφωνα με το άρθρο 69 § 1 του Συντάγματος: «Ο πρωθυπουργός διορίζεται από τον Πρόεδρο και ο διορισμός του εγκρίνεται από τη Βουλή των Αντιπροσώπων. Ωστόσο, εάν ο Πρόεδρος δεν έχει διορίσει εκ νέου πρωθυπουργό εντός πέντε ημερών από την ημερομηνία απόρριψης του διορισμού από τη Βουλή των Αντιπροσώπων ή εάν η Βουλή των Αντιπροσώπων έχει απορρίψει δύο συνεχόμενους διορισμούς, ο πρωθυπουργός εκλέγεται από τη Βουλή των Αντιπροσώπων».

⁴¹ Βλ. Soong Room Kil, «Development of Korean Politics - A Historical Profile», στο: Soong Hoom Kil / Chung-in Moon (επιμ.), *Understanding Korean Politics*, ό.π., σ. 38.

Μετά την αναθεώρηση του Συντάγματος, στις 29 Ιουλίου 1960, διενεργήθηκαν γενικές εκλογές, το αποτέλεσμα των οποίων σηματοδότησε μια μεγάλη νίκη για το συντηρητικό Δημοκρατικό Κόμμα (DP), το οποίο είχε αγωνιστεί υπό τη δικτατορία του καθεστώτος του Syngman Rhee. Πιο συγκεκριμένα, το DP κέρδισε 175 από τις 233 (75%) έδρες της Κάτω Βουλής και 31 από τις 58 (53%) έδρες της Άνω Βουλής⁴². Λίγο αργότερα, η νέα Εθνοσυνέλευση εξέλεξε τον Yun Po-sun ως Πρόεδρο της Δημοκρατίας και τον Chang Myon ως Πρωθυπουργό. Ωστόσο, η μετάβαση από το αυταρχικό-προεδρικό καθεστώς του Rhee στον κοινοβουλευτισμό κάθε άλλο παρά εύκολη ήταν, διότι επικρατούσε διάσταση απόψεων στους κόλπους τη κυβερνητικής παράταξης, η οποία ήταν διαιρεμένη μεταξύ της «παλαιάς» και της «νέας» φράξιας, με κύριο αντικείμενο την κατανομή των σημαντικότερων κυβερνητικών θέσεων, που, τελικώς οδήγησε σε ανοιχτή ρήξη⁴³. Παράλληλα, οι φοιτητές, που αποτελούσαν τους βασικότερους φορείς των δημοκρατικών αλλαγών, οι οποίες επήλθαν με την Επανάσταση της 19ης Απριλίου, αντέδρασαν έντονα, δυσαρεστημένοι με τη συντηρητική ιδεολογία του κυβερνώντος καθεστώτος, και απαίτησαν ριζοσπαστικές μεταρρυθμίσεις. Επίσης, οι ηγέτες των φοιτητικών οργανώσεων ίδρυσαν, στις 5 Μαΐου 1961, την Ένωση Φοιτητών για την Εθνική Ενοποίηση και δήλωσαν ότι θα συμμετείχαν σε άμεσες συνομιλίες με τους ηγέτες των φοιτητών της Βόρειας Κορέας στο Panmunjom. Η Κορέα βρισκόταν στο χείλος της αναρχίας και η Κυβέρνηση του Δημοκρατικού Κόμματος αδυνατούσε να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά την κατάσταση⁴⁴. Μέσα σε αυτό το κλίμα, η έκδοση μιας σειράς δικαστικών αποφάσεων ευνοϊκών για τους εμπλεκόμενους στις νοθευμένες εκλογές της 15ης Μαρτίου, καθώς και για πρόσωπα που είχαν συσσωρεύσει παράνομα πλούτο μέσω πολιτικών διασυνδέσεων κατά τη διάρκεια της Α΄ Δημοκρατίας, οδήγησε, στις 27 Νοεμβρίου 1960, στην τέταρτη αναθεώρηση του Συντάγματος, ως απάντηση στις έντονες διαμαρτυρίες του λαού και του νομοθετικού σώματος απέναντι στις αποφάσεις αυτές. Παρά τον κίνδυνο πολιτικών αντιποίνων, η Κυβέρνηση προχώρησε στη συνταγματική αναθεώρηση, ανοίγοντας τον δρόμο για την κατάρτιση αναδρομικών ειδικών νόμων, όπως ο «Νόμος περί τιμωρίας των συμμετεχόντων στις νοθευμένες εκλογές», ο «Νόμος περί περιορισμού των πολιτικών δικαιωμάτων» και ο «Νόμος περί τιμωρίας όσων παρανόμως συσσωρεύσαν πλούτο». Ωστόσο, η εφαρμογή των διατάξεων αυτών ανεστάλη εξαιτίας στρατιωτικού πραξικοπήματος, υπό την καθοδήγηση του υποστρατήγου Park Chung Hee που εκδηλώθηκε στις 16 Μαΐου 1961⁴⁵.

- Η Γ΄ Δημοκρατία (1963-1972)

Μετά την επικράτηση του πραξικοπήματος τη διακυβέρνηση της χώρας ανέλαβε στρατιωτική χούντα που αυτοαναγορεύτηκε σε «Ανώτατο Συμβούλιο για την Εθνική Ανασυγκρότηση», με επικεφαλής τον στρατηγό Chang Do-yong και με κύριους άξονες την ώθηση στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας και την απομάκρυνση των λεγόμενων «αριστοκρατών της απελευθέρωσης», δηλαδή της πολιτικής ελίτ που βρισκόταν στο προσκήνιο μετά το 1948. Τον Ιούλιο του 1961, ο Park Chung Hee αντικατέστησε επίσημα τον Chang Do-yong ως Πρόεδρος, καθιστάμενος έτσι de facto δικτάτορας. Παράλληλα, το «Ανώτατο Συμβούλιο για την Εθνική Ανασυγκρότηση»

⁴² Βλ. Dieter Nohlen / Florian Grotz / Christof Hartmann (επιμ.), *Elections in Asia and the Pacific*, ό.π., σ. 420.

⁴³ Οι εκπρόσωποι της «παλαιάς» φράξιας αποχώρησαν από το Δημοκρατικό Κόμμα και ίδρυσαν νέα παράταξη με την επωνυμία «Νέο Δημοκρατικό Κόμμα» (NDP).

⁴⁴ Βλ. Soong Room Kil, «*Development of Korean Politics - A Historical Profile*», στο: Soong Hoom Kil & Chung-in Moon (επιμ.), *Understanding Korean Politics*, ό.π., σ. 39.

⁴⁵ Για την αποτυχία των θεσμών της Β΄ Δημοκρατίας βλ. ενδεικτικά Sungjoo Han, *The Failure of Democracy in South Korea*, University of California Press, Berkeley, Los Angeles, London, 1974, ιδίως την Εισαγωγή, σ. 1-6.

ανέστειλε τη λειτουργία της Εθνοσυνέλευσης, ενίσχυσε την ήδη υφιστάμενη αντικομμουνιστική νομοθεσία και ανέλαβε μια σειρά από οικονομικές μεταρρυθμίσεις με σκοπό την επιτάχυνση της εκβιομηχάνισης. Σε επίπεδο θεσμικών και συνταγματικών μεταρρυθμίσεων, τον Δεκέμβριο του 1962, διεξήχθη δημοψήφισμα για ένα νέο Σύνταγμα που θα αντικαθιστούσε το κοινοβουλευτικό με ένα προεδρικό σύστημα διακυβέρνησης, το οποίο φέρεται να εγκρίθηκε με πλειοψηφία 80,6 % των ψηφισάντων. Μετά από αυτό, ο στρατηγός Park αποστρατεύτηκε, προκειμένου να θέσει υποψηφιότητα στις επερχόμενες προεδρικές εκλογές, παρά το γεγονός ότι ο ίδιος και οι άλλοι στρατιωτικοί ηγέτες είχαν δεσμευτεί να μην συμμετάσχουν. Στις προεδρικές εκλογές της 15ης Οκτωβρίου 1963 ο Park Chung Hee επικράτησε με μικρή διαφορά έναντι του πρώην Προέδρου Yun Po-sun, ο οποίος είχε ανατραπεί από το πραξικόπημα της 16ης Μαΐου⁴⁶. Στις εκλογές για την ανάδειξη της έκτης Εθνοσυνέλευσης (μονοκαμεραλικής) που διεξήχθησαν στις 23 Νοεμβρίου 1963, την πρώτη θέση κατέλαβε το Δημοκρατικό Ρεπουμπλικανικό Κόμμα του Προέδρου Park Chung Hee, ενώ τη δεύτερη θέση το Κόμμα Πολιτικής Διακυβέρνησης του Yun Po-sun⁴⁷. Μολονότι το πρώτο κόμμα κατέλαβε ποσοστό 33,48%, αυτό δεν το εμπόδισε να εξασφαλίσει την συντριπτική πλειοψηφία 110 από τις συνολικά 175 έδρες της Εθνοσυνέλευσης, λόγω του σύνθετου εκλογικού συστήματος, βάσει του οποίου, 131 βουλευτές θα εκλέγονταν σε μονοεδρικές εκλογικές περιφέρειες και 44 έδρες θα κατανέμονταν μέσω τροποποιημένου τύπου σε εθνικό επίπεδο, εξαιρουμένων των κομμάτων που δεν κέρδισαν περισσότερες από τρεις έδρες ή περισσότερο από το 5% των έγκυρων ψήφων. Λίγο αργότερα, στις 17 Δεκεμβρίου 1963, ανακηρύχθηκε η Γ΄ Δημοκρατία της Κορέας, καθώς επισήμως (αν και όχι ουσιαστικά) η στρατιωτική χούντα παρέδωσε την εξουσία.

Το Σύνταγμα της Γ΄ Δημοκρατίας ενσωμάτωνε τα «ιδανικά» των στρατιωτικών που ανέτρεψαν τη Β΄ Δημοκρατία και συνοψίζονταν στην ανάγκη ύπαρξης μια ισχυρής εκτελεστικής εξουσίας, στην ενίσχυση της πολιτικής ευθύνης των πολιτικών και στον οικονομικό και κοινωνικό εκσυγχρονισμό της χώρας⁴⁸. Οι περισσότερες από τις θέσεις αυτές ενσωματώθηκαν στο νέο Σύνταγμα, το οποίο - για λόγους ιστορικής-συνταγματικής συνέχειας- υιοθετήθηκε υπό τη μορφή μιας πέμπτης αναθεώρησης⁴⁹. Τα κύρια χαρακτηριστικά του Συντάγματος της Γ΄ Δημοκρατίας ήταν η ενίσχυση του ρόλου του Προέδρου της Δημοκρατίας και η αντίστοιχη υποβάθμιση του αντιπροσωπευτικού

⁴⁶ Ο Park Chung Hee, ως επικεφαλής του συντηρητικού Δημοκρατικού Ρεπουμπλικανικού Κόμματος, εξασφάλισε ποσοστό 46,65 % έναντι 45,10 % που έλαβε ο ανατραπείς Πρόεδρος, ως επικεφαλής του φιλελεύθερου, Κόμματος Πολιτικής Διακυβέρνησης, Yun Po-sun. Βλ. Dieter Nohlen / Florian Grotz / Christof Hartmann (επιμ.), *Elections in Asia and the Pacific*, ό.π., σ. 420 και 464.

⁴⁷ Αυτ.

⁴⁸ Οι Επαναστατικές υποσχέσεις της στρατιωτικής χούντας διατυπώθηκαν ως εξής: «1. Η θετική και αδιαπραγμάτευτη αντίθεση στον κομμουνισμό αποτελεί τη βάση της πολιτικής μας. 2. Θα σεβαστούμε και θα τηρήσουμε τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και θα ενισχύσουμε τις σχέσεις μας με τις Ηνωμένες Πολιτείες και άλλες χώρες του ελεύθερου κόσμου. 3. Θα εξαλείψουμε τη διαφθορά και θα εκριζώσουμε άλλα κοινωνικά κακά που έχουν επικρατήσει στη χώρα μας. Θα ενσταλάξουμε νέες και υγιείς ηθικές και πνευματικές στάσεις στον λαό. 4. Θα προσφέρουμε ανακούφιση στους φτωχούς και τους πεινασμένους και θα αφιερώσουμε όλες τις δυνάμεις μας στην ανάπτυξη μιας αυτοσυντηρούμενης οικονομίας. 5. Θα ενισχύσουμε την εθνική μας δύναμη και αποφασιστικότητα να καταπολεμήσουμε τον κομμουνισμό, προσβλέποντας στην τελική επίτευξη του αμετάβλητου στόχου μας για την εθνική ενοποίηση. 6. Ως στρατιώτες, αφού ολοκληρώσουμε την αποστολή μας, θα αποδώσουμε την εξουσία σε έντιμους και ευσυνείδητους πολίτες και θα επιστρέψουμε στα στρατιωτικά μας καθήκοντα. Ως πολίτες, θα αφιερωθούμε χωρίς επιφυλάξεις στην εκπλήρωση αυτών των καθηκόντων και στην οικοδόμηση μιας σταθερής βάσης για μια ελεύθερη και πραγματικά δημοκρατική Πολιτεία». Βλ. Chi Young Pak, *The Third Republic Constitution of Korea: An Analysis*, *The Western Political Quarterly*, Vol. 21, No. 1 (Mar., 1968), σ. 113 [110-122]

⁴⁹ Αυτ.

σώματος⁵⁰. Ειδικότερα, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, που εκλεγόταν άμεσα από τον λαό για τετραετή θητεία, διέθετε ευρείες συνταγματικές εξουσίες που τον καθιστούσαν επικεφαλής της νομοθετικής εξουσίας, αρχηγό της Κυβέρνησης, επικεφαλής της χάραξης της γενικής πολιτικής, επικεφαλής της διοίκησης, αρχηγό των ενόπλων δυνάμεων και αρχηγό του κράτους. Ενδεικτικές της ισχύος που αναγνώριζε το Σύνταγμα στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ήταν η αναγνώριση στο πρόσωπό του της νομοθετικής πρωτοβουλίας, με την κατάθεση νομοσχεδίων στην Εθνοσυνέλευση⁵¹ και το δικαίωμα αρνησικυρίας (veto) επί των νομοσχεδίων που ψηφίζονταν από το εν λόγω σώμα. Ωστόσο, στην τελευταία περίπτωση, ένα νομοσχέδιο στην αρχική του μορφή μπορούσε να ψηφιστεί παρά το veto του Προέδρου, εφόσον ήταν παρόντα περισσότερα από τα μισά μέλη της Εθνοσυνέλευσης, με τη σύμφωνη γνώμη των δύο τρίτων ή περισσότερων από αυτά⁵². Ο Πρόεδρος επίσης είχε το δικαίωμα να απευθύνεται στην Εθνοσυνέλευση ή να εκφράζει τις απόψεις του σε αυτήν εγγράφως⁵³, είχε την εξουσία να διορίζει υψηλόβαθμους αξιωματούχους χωρίς τη συγκατάθεση του νομοθετικού σώματος και είχε τη δυνατότητα να κηρύσσει πόλεμο και να συνάπτει διεθνείς συμφωνίες, εφόσον υπήρχε και η σύμφωνη γνώμη της Εθνοσυνέλευσης⁵⁴. Επίσης, υπέρ του Προέδρου αναγνωριζόταν η εξουσία να λαμβάνει όλα τα απαραίτητα μέτρα για την αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης που θα μπορούσαν να προκύψουν εξαιτίας εμφύλιας σύγκρουσης, φυσικών καταστροφών, οικονομικών και χρηματοπιστωτικών κρίσεων ή λόγω εμπόλεμης κατάστασης με ξένες χώρες, συμπεριλαμβανομένης της εξουσίας να εκδίδει διατάγματα έκτακτης ανάγκης και να λαμβάνει τις απαραίτητες οικονομικές αποφάσεις⁵⁵. Σε κάθε περίπτωση, η χρήση τέτοιων εξουσιών έκτακτης ανάγκης μπορούσε να λάβει χώρα με την έγκριση της Εθνοσυνέλευσης. Τέλος, ο Πρόεδρος αναγνωριζόταν ως ο ανώτατος διοικητής των Εθνικών Ενόπλων Δυνάμεων⁵⁶, εκπροσωπούσε το κράτος⁵⁷ και απένεμε παράσημα και άλλες τιμητικές διακρίσεις⁵⁸, ενώ είχε το δικαίωμα να εκδίδει προεδρικά διατάγματα για την άσκηση των καθηκόντων του εντός των ορίων του Συντάγματος⁵⁹, καθώς και την εξουσία να χορηγεί αμνηστία, να μετατρέπει ποινές και να απονέμει χάρη. Η χορήγηση γενικής αμνηστίας ήταν εφικτή με την έγκριση της Εθνοσυνέλευσης, σύμφωνα με το Άρθρο 77 του Συντάγματος⁶⁰.

Από την άλλη πλευρά, οι εξουσίες της Εθνοσυνέλευσης ήταν εξαιρετικά περιορισμένες, παρά το γεγονός ότι, εκ πρώτης όψεως, θα μπορούσε κανείς να υποστηρίξει ότι η νομοθετική εξουσία διέθετε ορισμένες αρμοδιότητες, η ορθή χρήση των οποίων ήταν ικανή λειτουργήσει ως θεσμικό αντίβαρο απέναντι στην κυριαρχία της εκτελεστικής εξουσίας. Ωστόσο, τόσο το εύρος, όσο και η φύση των αρμοδιοτήτων αυτών δεν αρκούσαν για τον εν λόγω περιορισμό. Για παράδειγμα, η Εθνοσυνέλευση είχε την αρμοδιότητα να εγκρίνει τον ετήσιο προϋπολογισμό που υποβαλλόταν από την Κυβέρνηση ή να ασκεί εποπτεία στη Δημόσια Διοίκηση, ωστόσο η αξιοποίηση των

⁵⁰ Από την άποψη αυτήν, το συνταγματικό καθεστώς της Γ' Δημοκρατίας παρουσίαζε σημαντικές ομοιότητες με το Γαλλικό Σύνταγμα του 1958 που εμπνεύστηκε ο Στρατηγός Charles de Gaulle, το οποίο επίσης ενίσχυε τις αρμοδιότητες του Προέδρου της Δημοκρατίας.

⁵¹ Άρθρο 48 του Συντάγματος της Γ' Δημοκρατίας.

⁵² Άρθρο 49 § 4 του Συντάγματος της Γ' Δημοκρατίας.

⁵³ Άρθρο 79 του Συντάγματος της Γ' Δημοκρατίας.

⁵⁴ Άρθρο 56 §§ 1, 2 του Συντάγματος της Γ' Δημοκρατίας.

⁵⁵ Άρθρα 73 και 75 του Συντάγματος της Γ' Δημοκρατίας.

⁵⁶ Άρθρο 72 § 1 του Συντάγματος της Γ' Δημοκρατίας.

⁵⁷ Άρθρο 63 του Συντάγματος της Γ' Δημοκρατίας.

⁵⁸ Άρθρο 78 του Συντάγματος της Γ' Δημοκρατίας.

⁵⁹ Άρθρο 74 του Συντάγματος της Γ' Δημοκρατίας.

⁶⁰ Βλ. Chi Young Pak, *The Third Republic Constitution of Korea*, ό.π., σ. 114-115.

αρμοδιοτήτων αυτών δεν ήταν ικανή να επιφέρει αλλαγές στην ηγεσία της Κυβέρνησης. Παρά τον συμβουλευτικό ρόλο της Εθνοσυνέλευσης, η τελευταία δεν ασκούσε ουσιαστική πολιτική επιρροή κατά τη διαδικασία του διορισμού των κρατικών αξιωματούχων ή των μελών του Υπουργικού Συμβουλίου. Ο Πρωθυπουργός και οι εκπρόσωποι της εκτελεστικής εξουσίας ήταν μεν υποχρεωμένοι να παρίστανται σε οποιαδήποτε συνεδρίαση της Εθνοσυνέλευσης, ώστε να απαντούν σε ερωτήσεις κατόπιν αιτήματος σχετικού, ή να συμμετέχουν σε ακροάσεις ενώπιον επιτροπών της Εθνοσυνέλευσης ή άνω των τριάντα μελών της. Ωστόσο, η διαδικασία αυτή δεν ήταν ικανή να επηρεάσει τις πολιτικές επιλογές της εκτελεστικής εξουσίας με οποιονδήποτε τρόπο, δεδομένου ότι ο Πρωθυπουργός και τα μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου δεν ήταν άμεσα υπόλογοι στην Εθνοσυνέλευση. Επιπλέον, η εξουσία της Εθνοσυνέλευσης να εισάγει προτάσεις για την παραπομπή του Προέδρου της Δημοκρατίας, του Πρωθυπουργού ή των μελών της Κυβέρνησης⁶¹ δεν αποτελούσε εγγύηση του συνταγματικού ελέγχου της εκτελεστικής εξουσίας, καθώς το αρμόδιο Συμβούλιο Παραπομπής αποτελείτο από τον Πρόεδρο του Ανωτάτου Δικαστηρίου τρία άλλα μέλη του Ανωτάτου Δικαστηρίου, και πέντε μέλη της Εθνοσυνέλευσης, τα περισσότερα εκ των οποίων δεν μπορούσαν να ενεργήσουν πολιτικά κατά του Προέδρου⁶².

Αναφορικά προς τη ρύθμιση της δικαστικής εξουσίας, το Σύνταγμα διεκήρυττε την αρχή της ανεξαρτησίας της Δικαιοσύνης στα άρθρα 96 § 1 και 98, τα οποία όριζαν ότι «η δικαστική εξουσία ασκείται από δικαστήρια που αποτελούνται από δικαστές» και ότι «οι δικαστές κρίνουν ανεξάρτητα κατά τη συνείδησή τους και σύμφωνα με το Σύνταγμα και τον νόμο» αντίστοιχα. Ωστόσο, ο διορισμός των δικαστών από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και η σύνθεση του Συμβουλίου Επιλογής Δικαστών, σύμφωνα με το άρθρο 99 του Συντάγματος, δεν προσέφεραν τα απαραίτητα εχέγγυα για την εξασφάλιση της δικαστικής ανεξαρτησίας, με αποτέλεσμα, στην πράξη, και η δικαστική εξουσία να τελεί στη σκιά της εκτελεστικής⁶³.

Σε ό,τι αφορούσε την κατοχύρωση των θεμελιωδών δικαιωμάτων, το Σύνταγμα της Γ' Δημοκρατίας αφιέρωνε το Κεφάλαιο II σε έναν εκτενή κατάλογο δημοκρατικών δικαιωμάτων και ελευθεριών, ο οποίος έθετε όρια στην άσκηση των κυβερνητικών εξουσιών, ενώ ταυτόχρονα, υιοθετούσε τις αρχές της οικονομικής και κοινωνικής δημοκρατίας, κατά το πρότυπο του γερμανικού Συντάγματος της Βαϊμάρης του 1919. Είναι χαρακτηριστικό το γεγονός ότι το άρθρο 8 του Συντάγματος όριζε ότι: «Όλοι οι πολίτες έχουν την αξιοπρέπεια και την αξία τους ως ανθρώπινα όντα και είναι καθήκον του κράτους να εγγυάται απολύτως τα θεμελιώδη δικαιώματα του λαού». Συνεπώς, κριτήριο της οικονομικής πολιτικής, σύμφωνα με το Σύνταγμα, ήταν η αρχή του κράτους πρόνοιας, βάσει της οποίας το Κράτος μπορούσε να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο σε ζωτικής σημασίας οικονομικούς τομείς⁶⁴. Η επίκληση αυτής της ρήτρας αποτελούσε ένα εργαλείο ικανό να περιορίσει σημαντικά ορισμένα από τα θεμελιώδη δικαιώματα που κατοχύρωνε το Σύνταγμα, καθώς ιδιαίτερη έμφαση δινόταν στην επίτευξη υψηλών ρυθμών οικονομικής ανάπτυξης. Εξίσου σημαντικό ήταν το γεγονός ότι στον Πρόεδρο αναγνωρίζονταν ευρύτατες εξουσίες, συμπεριλαμβανομένων των έκτακτων αρμοδιοτήτων, οι οποίες μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν, προκειμένου να δικαιολογηθεί ο περιορισμός μιας σειράς θεμελιωδών δικαιωμάτων και ατομικών ελευθεριών. Επομένως, ούτε η κατοχύρωση του καταλόγου των

⁶¹ Άρθρο 61 του Συντάγματος της Γ' Δημοκρατίας.

⁶² Βλ. Chi Young Pak, *The Third Republic Constitution of Korea*, ό.π., σ. 116.

⁶³ Βλ. Chi Young Pak, *The Third Republic Constitution of Korea*, ό.π., σ. 118.

⁶⁴ Άρθρα 111-118 του Συντάγματος της Γ' Δημοκρατίας.

θεμελιωδών δικαιωμάτων μπορούσε να θεωρηθεί σοβαρός περιορισμός των εξουσιών της εκτελεστικής εξουσίας⁶⁵.

Στις 3 Μαΐου 1967, ο Park Chung Hee επανεξελέγη για μια νέα τετραετή θητεία, επικρατώντας του αντιπάλου του και επικεφαλής του αντιπολιτευόμενου «Νέου Δημοκρατικού Κόμματος», Yun Po-sun, με ποσοστό 51,44% έναντι 40,93%⁶⁶. Το 1969, η Εθνοσυνέλευση, στην οποία κυριαρχούσε το Δημοκρατικό Ρεπουμπλικανικό Κόμμα του Προέδρου Park Chung Hee, προχώρησε σε συνταγματική αναθεώρηση που κατήργησε τον περιορισμό των δύο προεδρικών θητειών, γεγονός που επέτρεψε στον Park να θέσει, για τρίτη φορά, υποψηφιότητα στις προεδρικές εκλογές της 27ης Απριλίου 1971, στις οποίες υπερίσχυσε του αντιπάλου του, υποψηφίου του Νέου Δημοκρατικού Κόμματος, Kim Dae-jung, με 53,20% των έγκυρων ψήφων, έναντι 45,26%⁶⁷. Η σημασία των εκλογών αυτών έγκειται στο γεγονός ότι επρόκειτο για την τελευταία εκλογική διαδικασία που αμφισβητήθηκε μέχρι το 1981, για την τελευταία άμεση ανάδειξη Προέδρου μέχρι το 1987 και για την τελευταία αναμέτρηση, μέχρι το 2012, στην οποία ο νικητής υποψήφιος έλαβε ποσοστό ανώτερο από το 50% της λαϊκής ψήφου⁶⁸. Λίγους μήνες μετά την επανεκλογή του, τον Δεκέμβριο του 1971, ο Πρόεδρος Park κήρυξε τη χώρα σε κατάσταση πολιορκίας και έθεσε σε εφαρμογή τον στρατιωτικό νόμο, επικαλούμενος τις «επικίνδυνες πραγματικότητες της διεθνούς κατάστασης», οι οποίες οφείλονταν στην αλλαγή στάσης της Κυβέρνησης των ΗΠΑ, με την αναγνώριση ως μόνης νόμιμης κινεζικής Κυβέρνησης εκείνης της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας⁶⁹.

- Η Δ' Δημοκρατία (1972-1981)

Στις 17 Οκτωβρίου 1972, ο Park Chung Hee -εμπνεόμενος από παρόμοιες ενέργειες του Προέδρου των Φιλιππίνων, Ferdinand Marcos- προχώρησε σε ανοιχτό πραξικόπημα, γνωστό ως «Αποκατάσταση του Οκτωβρίου», διαλύοντας την Εθνοσυνέλευση, αναστέλλοντας το Σύνταγμα του 1963, κηρύσσοντας στρατιωτικό νόμο σε ολόκληρη την Επικράτεια και αναθέτοντας την κατάρτιση ενός εντελώς νέου Συντάγματος. Μια αιφνδιαστική επίθεση οδήγησε σε ολική μεταβολή, με την αντιπολίτευση να παραμένει άναυδη και να φιμώνεται πριν προλάβει να οργανώσει οποιαδήποτε μορφή αντίστασης. Αμέσως τέθηκε σε εφαρμογή αυστηρή λογοκρισία στον Τύπο, ενώ η αντιπολίτευση μπόρεσε να εκφραστεί δημοσίως μόνο μέσω του ξένου Τύπου⁷⁰. Με τον τρόπο αυτόν επισφραγίστηκε το τέλος της Γ' Δημοκρατίας.

⁶⁵ Βλ. Chi Young Pak, *The Third Republic Constitution of Korea*, ό.π., σ. 121.

⁶⁶ Βλ. Dieter Nohlen / Florian Grotz / Christof Hartmann (επιμ.), *Elections in Asia and the Pacific*, ό.π., σ. 420 και 464.

⁶⁷ Βλ. Dieter Nohlen / Florian Grotz / Christof Hartmann (επιμ.), *Elections in Asia and the Pacific*, ό.π., σ. 420 και 465.

⁶⁸ Αξίζει να σημειωθεί ότι η πρώτη φορά που επαναλήφθηκε κάτι τέτοιο ήταν στις εκλογές της 19ης Δεκεμβρίου 2012, κατά τις οποίες, η υποψήφια του κόμματος "Saenuri", Park Geun-hye, κόρη του Park Chung Hee, εξελέγη Πρόεδρος της Δημοκρατίας με ποσοστό 51,56% των έγκυρων ψήφων και έγινε έτσι η πρώτη γυναίκα Πρόεδρος της Χώρας.

⁶⁹ Μέχρι το 1971, οι ΗΠΑ και ένα μέρος της διεθνούς κοινότητας αναγνώριζαν ως μόνη νόμιμη κινεζική Κυβέρνηση την εθνικιστική Κυβέρνηση του στρατηγού Chiang Kai-shek, η οποία είχε καταφύγει στην Ταϊβάν, μετά την επικράτηση των Κομμουνιστών στη δεύτερη φάση (1946-1949) του κινεζικού εμφύλιου πολέμου και την ανακήρυξη την 1η Οκτωβρίου 1949 της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας από τον Mao Zedong.

⁷⁰ Βλ. C. I. Eugene Kim, *Korea at the Crossroads: The Birth of the Fourth Republic*, Pacific Affairs, Vol. 46, No. 2 (Καλοκαίρι 1973), σ. 218 [218-231].

Σε αντίθεση με τις συνθήκες υπό τις οποίες καταρτίστηκε το Σύνταγμα της Γ΄ Δημοκρατίας, το 1963, οπότε και είχαν καταβληθεί προσπάθειες για τη συλλογή διαφόρων απόψεων με την πραγματοποίηση δημόσιων συζητήσεων σε ολόκληρη τη χώρα, στο πλαίσιο των οποίων η αρμόδια ομάδα Κορεατών νομικών εμπειρογνομόνων είχε ελεύθερο πεδίο για την κατάρτιση του Συντάγματος, αυτήν τη φορά, οι δικτάτορες επέλεξαν έναν δρόμο μυστικοπάθειας. Δεν επιτράπηκε καμία δημόσια κριτική κατά την αναγγελία του Συντάγματος, αν και η Κυβέρνηση διεξήγαγε εκτεταμένη εκστρατεία για την ενημέρωση των πολιτών σχετικά με το κείμενό του, το οποίο, τελικώς, εγκρίθηκε σε δημοψήφισμα που διεξήχθη στις 21 Νοεμβρίου 1972, και ενώ η χώρα τελούσε ακόμη υπό το καθεστώς του στρατιωτικού νόμου, από το 91,5% των ψηφοφόρων που συμμετείχαν. Με τον τρόπο αυτόν, ο Πρόεδρος Park αναδείχθηκε ως αδιαμφισβήτητος ηγέτης, διαθέτοντας τον απόλυτο έλεγχο ολόκληρης της διαδικασίας, το δε Σύνταγμα έμεινε γνωστό ως «Σύνταγμα Yushin», δηλαδή Σύνταγμα της αποκατάστασης.

Το Σύνταγμα της Δ΄ Δημοκρατίας ήταν ένα εξαιρετικά αυστηρό κείμενο, αποτελούμενο από 126 άρθρα, το οποίο χαρακτηριζόταν από τις εκτεταμένες εκτελεστικές και νομοθετικές εξουσίες⁷¹ που παραχωρούνταν υπέρ του Προέδρου της Δημοκρατίας, η θητεία του οποίου αυξήθηκε στα έξι χρόνια⁷², χωρίς περιορισμούς ως προς τη δυνατότητα επανεκλογής. Αρμόδιο όργανο για την ανάδειξη του Προέδρου ήταν ένα ειδικό όργανο, η Εθνική Διάσκεψη για την Ενοποίηση. Περαιτέρω, οι εξουσίες του Προέδρου σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης ήταν ευρύτερες, ενώ η άσκησή τους δεν έβρισκε σοβαρά κωλύματα στις διατάξεις του Συντάγματος σε σχέση με τους περιορισμούς των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Επιπλέον, ο Πρόεδρος είχε τη δυνατότητα να «υποβάλει σημαντικές πολιτικές του Κράτους σε εθνικό δημοψήφισμα, εάν το κρίνει απαραίτητο», παρακάμπτοντας έτσι την κανονική νομοθετική διαδικασία⁷³, ενώ μπορούσε να προτείνει την αναθεώρηση συνταγματικών διατάξεων, υποβάλλοντας τη σχετική πρόταση στην κρίση του εκλογικού σώματος, μέσω δημοψηφίσματος⁷⁴. Οι προϋποθέσεις προκειμένου να θέσει κάποιο πρόσωπο υποψηφιότητα για το αξίωμα του Προέδρου ήταν τόσο αυστηρές, ώστε μόνο ένας υποψήφιος μπορούσε να συμμετέχει στις εκλογές της Διάσκεψης.

Τη νομοθετική εξουσία ασκούσε, σύμφωνα με το Σύνταγμα, η (μονοκαμεραλική) Εθνική Συνέλευση⁷⁵, η οποία αναδεικνυόταν για έξι έτη⁷⁶, ενώ η τακτική σύνοδός της περιοριζόταν σε μόλις 90 ημέρες⁷⁷. Μία ιδιαιτερότητα που χαρακτήριζε το Σύνταγμα της Δ΄ Δημοκρατίας ήταν η δυσπιστία του απέναντι στα πολιτικά κόμματα. Ειδικότερα, όπως και υπό την ισχύ του Συντάγματος της Γ΄ Δημοκρατίας, το νέο Σύνταγμα παρείχε εγγυήσεις για την κατοχύρωση του πολυκομματισμού⁷⁸, αλλά οι υποψήφιοι στα αιρετά αξιώματα, σε αντίθεση με το προηγούμενο

⁷¹ Σύμφωνα με το άρθρο 43 του Συντάγματος της Δ΄ Δημοκρατίας: «1.Ο Πρόεδρος είναι ο αρχηγός του Κράτους και εκπροσωπεί το Κράτος έναντι των ξένων κρατών. 2. Ο Πρόεδρος έχει την ευθύνη και το καθήκον να διαφυλάσσει την ανεξαρτησία, την εδαφική ακεραιότητα και τη συνέχεια του Κράτους, καθώς και το Σύνταγμα. 3. Ο Πρόεδρος έχει το καθήκον να επιδιώκει με ειλικρίνεια την ειρηνική ενοποίηση της πατρίδας. 4. Η εκτελεστική εξουσία ασκείται από την Κυβέρνηση, με επικεφαλής τον Πρόεδρο».

⁷² Άρθρο 47 του Συντάγματος της Δ΄ Δημοκρατίας.

⁷³ Άρθρο 49 του Συντάγματος της Δ΄ Δημοκρατίας.

⁷⁴ Άρθρο 124 § 1 του Συντάγματος της Δ΄ Δημοκρατίας.

⁷⁵ Άρθρο 75 του Συντάγματος της Δ΄ Δημοκρατίας.

⁷⁶ Άρθρο 77 του Συντάγματος της Δ΄ Δημοκρατίας.

⁷⁷ Άρθρο 82 § 2 του Συντάγματος της Δ΄ Δημοκρατίας.

⁷⁸ Άρθρο 7 του Συντάγματος της Δ΄ Δημοκρατίας.

πλαίσιο, δεν ήταν απαραίτητο πλέον να έχουν την υποστήριξη των αναγνωρισμένων πολιτικών κομμάτων. Αντιθέτως, οι υποψήφιοι για την Προεδρία και τη Βουλή⁷⁹ μπορούσαν να θέτουν υποψηφιότητα ως ανεξάρτητοι. Με άλλα λόγια, το Σύνταγμα της Δ' Δημοκρατίας, μολοντί δεν περιείχε ρητή απαγόρευση, στην πράξη ήταν αντίθετο προς την ανάγκη ύπαρξης πολιτικών κομμάτων, αντικατοπτρίζοντας με τον τρόπο αυτόν τις θέσεις του Προέδρου Park και των πραξικοπηματιών υποστηρικτών του, που θεωρούσαν τα κόμματα πόνια ενός διεφθαρμένου παιχνιδιού. Η μοναδική παραχώρηση που αναγνωρίστηκε υπέρ της Εθνοσυνέλευσης ήταν η δυνατότητά της να απομακρύνει τον Πρωθυπουργό ή μέλη του Κρατικού Συμβουλίου (Κυβέρνησης) μετά από πρόταση δυσπιστίας⁸⁰. Όμως, ακόμη και αυτή η δυνατότητα πρακτικά καθίστατο νεκρό γράμμα, εφόσον ο Πρόεδρος, όχι μόνο μπορούσε να διαλύει την Εθνοσυνέλευση κατά βούληση⁸¹, αλλά είχε και το δικαίωμα να διορίζει -μετά από έγκριση της (επίσης ελεγχόμενης από τον ίδιο) Εθνικής Διάσκεψης για την Ενοποίηση⁸²- το ένα τρίτο των μελών της, τα οποία θα είχαν τριετή θητεία⁸³, εξασφαλίζοντας έτσι την κοινοβουλευτική πλειοψηφία.

Στην καρδιά του πολιτικού συστήματος που καθιέρωνε το Σύνταγμα της Δ' Δημοκρατίας βρισκόταν η λεγόμενη «Εθνική Διάσκεψη για την Ενοποίηση», ένα έμμεσα νομιμοποιημένο όργανο, κύρια έργα του οποίου ήταν η προώθηση ανεξάρτητων πολιτικών ειρηνικής επανένωσης της Βόρειας και τη Νότιας Κορέας, καθώς και η διεξαγωγή των έμμεσων προεδρικών εκλογών. Από τον Αύγουστο του 1973, η Εθνική Διάσκεψη για την Ενοποίηση ορίστηκε ως Εθνοσυνέλευση. Η Εθνοσυνέλευση απαρτιζόταν από εκπροσώπους που εκλέγονταν άμεσα από τον λαό από κάθε περιφέρεια της χώρας, και οι εκπρόσωποι της Εθνικής Διάσκεψης για την Επανάσταση ονομάζονταν ανεπίσημα Tongdae. Σύμφωνα με το ίδιο το Σύνταγμα, «*Η Εθνική Διάσκεψη για την Ενοποίηση, ως εθνικός οργανισμός που βασίζεται στη συλλογική βούληση του λαού στο σύνολό του για την επίτευξη της ειρηνικής ενοποίησης της πατρίδας, θα είναι ο θεματοφύλακας της εθνικής κυριαρχίας, στον οποίο έχει ανατεθεί η ιερή αποστολή της ενοποίησης της πατρίδας*»⁸⁴. Επιπλέον, ο αριθμός των μελών της δεν μπορούσε να είναι κατώτερος των 2.000, ούτε να υπερβαίνει τα 5.000⁸⁵, η δε εκλογή τους γινόταν άμεσα από τους ψηφοφόρους για θητεία τριών ετών. Πρόεδρος της Συνέλευσης ήταν ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας⁸⁶.

Πρακτικά, το Σύνταγμα Yushin κωδικοποίησε τις έκτακτες εξουσίες που ο Park είχε ασκήσει από τον Δεκέμβριο του 1971, μετατρέποντας ουσιαστικά την προεδρία του σε νομιμοποιημένη δικτατορία και επιβεβαιώνοντας την άποψή του ότι η Κορέα δεν μπορούσε να αντέξει τους οικονομικούς κραδασμούς που θα προκαλούσε μια δυτικού τύπου δημοκρατία. Όπως ήταν αναμενόμενο, το νέο αυτό συνταγματικό πλαίσιο προκάλεσε έντονες διαμαρτυρίες, χωρίς όμως αποτέλεσμα. Στις 23 Δεκεμβρίου 1972, ο Park Chung-hee επανεξελέγη Πρόεδρος από την Εθνική Διάσκεψη για την Ενοποίηση για μια τέταρτη θητεία, ενώ η παραμονή του στην εξουσία επιβεβαιώθηκε για πέμπτη (και τελευταία) φορά, στις 6 Ιουλίου 1978.

⁷⁹ Άρθρο 37 § 3 του Συντάγματος της Δ' Δημοκρατίας.

⁸⁰ Άρθρο 97 του Συντάγματος της Δ' Δημοκρατίας.

⁸¹ Άρθρο 59 του Συντάγματος της Δ' Δημοκρατίας.

⁸² Άρθρο 40 § 1 του Συντάγματος της Δ' Δημοκρατίας.

⁸³ Άρθρο 77 του Συντάγματος της Δ' Δημοκρατίας.

⁸⁴ Άρθρο 35 του Συντάγματος της Δ' Δημοκρατίας.

⁸⁵ Για την πρώτη Εθνική Διάσκεψη που εκλέχθηκε στις 15 Δεκεμβρίου 1972, ο αριθμός των μελών ορίστηκε σε 2.359.

⁸⁶ Άρθρο 36 § 3 του Συντάγματος της Δ' Δημοκρατίας.

Ο Park, το καθεστώς του οποίου παραβίαζε πλέον απροκάλυπτα τις θεμελιώδεις ελευθερίες των πολιτών και πάτασσε κάθε μορφή αντιπολίτευσης, δολοφονήθηκε στις 26 Οκτωβρίου 1979, από τον Kim Jae-gyu, διευθυντή της Κορεατικής Κεντρικής Υπηρεσίας Πληροφοριών⁸⁷. Ο θάνατος του Park μετά από 18 χρόνια δικτατορικής διακυβέρνησης προκάλεσε αμέσως έντονη πολιτική αναταραχή στη χώρα, ενώ διάδοχός του ορίστηκε ο Choi Kyu-hah, Πρωθυπουργός από το 1975, ο οποίος υποσχέθηκε ότι θα προχωρούσε σε συνταγματικές τροποποιήσεις. Στις 6 Δεκεμβρίου 1979, το Εθνικό Συμβούλιο για την Ενοποίηση επιβεβαίωσε την επιλογή του Choi Kyu-hah ως Προέδρου της Δημοκρατίας, αλλά έξι ημέρες αργότερα, ο υποστράτηγος και επικεφαλής της επιτροπής για τη διερεύνηση των συνθηκών θανάτου του Park, Chun Doo-hwan, έχοντας τον έλεγχο της Κορεατικής Κεντρικής Υπηρεσίας Πληροφοριών, ηγήθηκε πραξικοπήματος, συλλαμβάνοντας και κρατώντας με τη βία τον στρατηγό Jeong Seung-hwa, ο οποίος είχε αναλάβει καθήκοντα Πρωθυπουργού. Μέχρι αυτό το σημείο, ο Choi Kyu-hah είχε χάσει κάθε ουσιαστική εξουσία και στις 14 Απριλίου 1980 ο Chun ανέλαβε τη θέση του διευθυντή της Κορεατικής Κεντρικής Υπηρεσίας Πληροφοριών⁸⁸, γεγονός που πυροδότησε ένα βίαιο κύμα φοιτητικών διαδηλώσεων, που ζητούσαν την απομάκρυνσή του από την Κυβέρνηση⁸⁹. Αυτή η διαρκώς αυξανόμενη λαϊκή δυσαρέσκεια φάνηκε και από το μέγεθος των διαδηλώσεων που πραγματοποιήθηκαν στη Σεούλ και σε άλλες πόλεις.

Στις 12 Μαΐου 1980, υπό την πίεση φοιτητικών διαδηλώσεων με αίτημα τον εκδημοκρατισμό, οι αρχηγοί του κυβερνώντος κόμματος και της αντιπολίτευσης στην Εθνοσυνέλευση συμφώνησαν να συγκαλέσουν τη Συνέλευση την 20ή Μαΐου προκειμένου να συζητήσουν πολιτικά ζητήματα, όπως η πρόταση για την άρση του στρατιωτικού νόμου, και να ξεκινήσουν επίσημα τις συζητήσεις για τις συνταγματικές τροποποιήσεις. Ωστόσο, το νέο στρατιωτικό καθεστώς είχε ήδη καταρτίσει ένα σχέδιο για την κατάληψη της εξουσίας με επίκεντρο την επέκταση του στρατιωτικού νόμου σε ολόκληρη τη χώρα, τη διάλυση της Εθνοσυνέλευσης και την ίδρυση ενός Συμβουλίου Εθνικής Ασφάλειας, που επρόκειτο να κατευθύνει την πολιτική κατάσταση υπό την ηγεσία των ενόπλων δυνάμεων.

Υπό τις συνθήκες αυτές, στις 17 Μαΐου 1980, ο Chun προχώρησε σε νέο πραξικόπημα, εγκαθιστώντας απροκάλυπτη στρατιωτική δικτατορία υπό την Εθνική Διάσκεψη για την Επανένωση και διαλύοντας την Εθνοσυνέλευση. Ο στρατιωτικός νόμος επεκτάθηκε σε ολόκληρη τη χώρα, ενώ το καθεστώς προχώρησε στην επιβολή μέτρων, όπως η απαγόρευση των πολιτικών δραστηριοτήτων, η ενίσχυση της λογοκρισίας στον Τύπο και η σύλληψη αντιφρονούντων. Την επομένη, μετά τον βασανισμό και τη δολοφονία φοιτητών του Εθνικού Πανεπιστημίου Chonnam, ξεκίνησαν στην Gwangju διαδηλώσεις διαμαρτυρίας οι οποίες εξελίχθηκαν σε εξέγερση (18-27 Μαΐου 1980), που κατεστάλη δια της βίας, με άγνωστο, αλλά οπωσδήποτε μεγάλο, αριθμό θυμάτων. Η σφαγή της Gwangju προκάλεσε τεράστια κατακραυγή τόσο στο εσωτερικό, όσο και στο εξωτερικό και, συνάμα, υπήρξε το έναυσμα για τη διαμόρφωση ενός ευρέος δημοκρατικού κινήματος που θα οδηγούσε λίγο αργότερα στην απομάκρυνση της στρατιωτικής δικτατορίας. Πάντως, τον Αύγουστο, ο Choi Kyu-hah υπέβαλε την παραίτησή του και ο Chun εξελέγη Πρόεδρος της Δημοκρατίας από την Εθνική Διάσκεψη, χωρίς αντίπαλο (27 Αυγούστου). Μετά την

⁸⁷ Βλ. ενδεικτικά Harold G. Hinton, *Korea Under New Leadership*, Praeger Publishers, New York, 1983, σ. 48.

⁸⁸ Η ενέργεια αυτή θεωρήθηκε παράνομη, δεδομένου ότι ο Chun διατηρούσε τη θέση του στις ένοπλες δυνάμεις.

⁸⁹ Βλ. A. David Adesnik / Sunhyuk Kim, *If At First You Don't Succeed: The Puzzle of South Korea's Democratic Transition*, Center on Democracy, Development and the Rule of Law (CDDRL), σ. 3 [1-31].

εκλογή του, τον Οκτώβριο, ο Chun κατάργησε όλα τα πολιτικά κόμματα και ίδρυσε το δικό του, το δεξιό Δημοκρατικό Κόμμα Δικαιοσύνης, το οποίο, ουσιαστικά, ήταν ένα αντίγραφο του Δημοκρατικού Ρεπουμπλικανικού Κόμματος του Park, που κυβερνούσε τη Χώρα από το 1963.

- *Η Ε΄ Δημοκρατία (1981-1988)*

Στις 27 Οκτωβρίου 1980 δημοσιεύτηκε μία νέα εκδοχή του Συντάγματος του 1948, για μια ακόμα φορά ολικά αναθεωρημένου, η οποία υπήρξε προϊόν της ελεγχόμενης από τους στρατιωτικούς, Επιτροπής Έκτακτων Μέτρων Εθνικής Ασφάλειας που είχε καταθέσει το σχέδιο των προτάσεων της στις 9 Σεπτεμβρίου 1980. Είχε προηγηθεί δημοψήφισμα, στις 22 Οκτωβρίου, που πραγματοποιήθηκε υπό το καθεστώς του στρατιωτικού νόμου, όπου εμφανίστηκε το 91,6% των ψηφοφόρων να εγκρίνει το σχέδιο του νέου -αποτελούμενου από 131 άρθρα- Συντάγματος⁹⁰. Λίγους μήνες αργότερα, στις 3 Μαρτίου 1981, ανακηρύχθηκε η Ε΄ Δημοκρατία, η οποία ήταν μια de facto μονοκομματική δικτατορία, υποστηριζόμενη από τους στρατιωτικούς και το Δημοκρατικό Κόμμα Δικαιοσύνης του Προέδρου Chun, ο οποίος είχε επανεκλεγεί (25 Φεβρουαρίου 1981) σε εκλογές που διεξήχθησαν από ένα εκλεκτορικό σώμα⁹¹. Επρόκειτο για την τελευταία έμμεση εκλογική διαδικασία που πραγματοποιήθηκε υπό το Σύνταγμα του 1980 από το καθεστώς του Chun.

Στην προσπάθειά του να παρουσιάσει ένα δημοκρατικό προσώπιο για το καθεστώς εντός και εκτός Κορέας, ο Chun προχώρησε στη διεξαγωγή βουλευτικών εκλογών (12 Φεβρουαρίου 1985). Το κυβερνών Δημοκρατικό Κόμμα Δικαιοσύνης (DJP) του Προέδρου Chun Doo-hwan, όπως ήταν αναμενόμενο, κατάφερε να παραμείνει το μεγαλύτερο κόμμα στην Εθνική Συνέλευση, αλλά αντιμετώπισε μια πιο σκληρή πρόκληση από την ενωμένη αντιπολίτευση. Το Νέο Δημοκρατικό Κόμμα Κορέας (NKDP) ιδρύθηκε από πρώην μέλη του Νέου Δημοκρατικού Κόμματος, κυρίως από τους ηγέτες της αντιπολίτευσης Kim Dae-jung και Kim Young-sam, παρά το γεγονός ότι εξακολουθούσαν τελούν σε καθεστώς απαγόρευσης θέσης υποψηφιότητας. Το νέο αυτό αντιπολιτευόμενο κόμμα σημείωσε σημαντικά κέρδη σε ολόκληρη τη χώρα, κυρίως χάρη στην έμφαση που έδωσε στην ανάγκη να κατοχυρωθούν τα θεμελιώδη δημοκρατικά δικαιώματα. Στον χώρο της αντιπολίτευσης, το Κορεατικό Εθνικό Κόμμα που είχε ιδρυθεί από πρώην μέλη του Δημοκρατικού Ρεπουμπλικανικού Κόμματος κατά την περίοδο πριν από τις εκλογές του 1981, αφού είχε σημειώσει ορισμένα σημαντικά κέρδη, φάνηκε να χάνει έδαφος σε αυτές τις εκλογές, κυρίως προς όφελος του NKDP. Το επίσης αντιπολιτευόμενο Δημοκρατικό Κόμμα Κορέας ήταν το κύριο κόμμα της αντιπολίτευσης μετά τις εκλογές του 1981, αλλά υπέστη σημαντική καθίζηση, επίσης προς όφελος του NKDP⁹².

Η κρίσιμη ημερομηνία που συνδέεται με τη δεύτερη και πιο επιτυχημένη μετάβαση της Νότιας Κορέας στη Δημοκρατία είναι η 29η Ιουνίου 1987, η ημερομηνία κατά την οποία ο υποψήφιος που είχε προτείνει για την Προεδρία της Δημοκρατίας το καθεστώς, στρατηγός, Roh Tae Woo,

⁹⁰ Βλ. Dieter Nohlen / Florian Grotz / Christof Hartmann (επιμ.), *Elections in Asia and the Pacific*, ό.π., σ. 420 και 427

⁹¹ Το εκλεκτορικό αυτό σώμα είχε αναδειχθεί λίγο νωρίτερα (11 Φεβρουαρίου 1981) και, όπως ήταν αναμενόμενο, το Δημοκρατικό Κόμμα Δικαιοσύνης που στήριζε τον Chun, είχε εξασφαλίσει το 60,71% των ψήφων και 3.667 εκλέκτορες επί συνόλου 5.278.

⁹² Βλ. Dieter Nohlen / Florian Grotz / Christof Hartmann (επιμ.), *Elections in Asia and the Pacific*, ό.π., σ. 420.

που εκπροσωπούσε την «μετριοπαθή» πτέρυγα των στρατιωτικών⁹³, ανακοίνωσε την αποδοχή από την Κυβέρνηση των αιτημάτων των διαδηλωτών για τη διεξαγωγή άμεσων προεδρικών εκλογών και την αποκατάσταση των πολιτικών ελευθεριών. Σύμφωνα με το Σύνταγμα που επέβαλε ο Chun το 1980, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας θα υπηρετούσε μία μόνο, μη ανανεώσιμη θητεία επτά ετών. Λαμβάνοντας υπόψη τις συνεχείς διαβεβαιώσεις του Chun ότι θα υπέβαλε την παραίτησή του από το αξίωμά του σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα, οι Νοτιοκορεάτες ανέμεναν ότι το 1987 θα ήταν το κρίσιμο έτος, εντός του οποίου θα καθοριζόταν η διαδικασία διαδοχής. Αρχικά, η Εθνοσυνέλευση λειτούργησε ως φόρουμ στο οποίο συζητήθηκε η διαδικασία διαδοχής. Οι βουλευτικές εκλογές της 12ης Φεβρουαρίου 1985, φανέρωσαν τη δραματική ενίσχυση των δυνάμεων της αντιπολίτευσης στη Συνέλευση. Η ψηφοφορία διεξήχθη χωρίς παρατυπίες, αλλά το εκλογικό σύστημα επέτρεψε στην Κυβέρνηση να διατηρήσει την πλειοψηφία της, παρά το γεγονός ότι είχε λάβει μόνο το 35% των ψήφων. Στις 12 Φεβρουαρίου 1986, στην επέτειο των εκλογών, η αντιπολίτευση ξεκίνησε μια εκστρατεία για την αναθεώρηση του Συντάγματος που είχε επιβάλει ο Chun, ο οποίος, μετά από εκτεταμένες διαμαρτυρίες και ταραχές, συμβιβάστηκε τον Απρίλιο, επιτρέποντας τη σύσταση μιας ειδικής επιτροπής στην Εθνοσυνέλευση με σκοπό την πρόταση μιας σειράς συνταγματικών τροποποιήσεων. Οι συζητήσεις στην επιτροπή διήρκησαν σχεδόν ένα έτος, οπότε ο Chun κήρυξε την αναστολή της διαδικασίας στις 13 Απριλίου 1987. Όπως και το 1980, ένα εκλεκτορικό σώμα θα επέλεγε τον επόμενο πρόεδρο. Η αντίδραση απέναντι στο καθεστώς εντάθηκε με την αποκάλυψη, στις 18 Μαΐου, ότι ένας φοιτητής του Εθνικού Πανεπιστημίου της Σεούλ είχε βασανιστεί μέχρι θανάτου τον Ιανουάριο, κατά τη διάρκεια αστυνομικής ανάκρισης, και ότι το καθεστώς είχε συγκαλύψει την ευθύνη του.

Η κρίση κορυφώθηκε στις 10 Ιουνίου 1987, όταν ο Chun ανακοίνωσε επισήμως ότι θα στήριζε εκ μέρους του κυβερνώντος κόμματος την υποψηφιότητα του στρατηγού Roh Tae Woo για την Προεδρία. Την ίδια ημέρα, ξέσπασαν βίαιες διαμαρτυρίες σε όλη τη χώρα. Η αστυνομία αντέδρασε βίαια εναντίον των διαδηλωτών, οι οποίοι αντεπιτέθηκαν με κάθε μέσο, γεγονός που προκάλεσε καθημερινές οδομαχίες. Η προσοχή των διεθνών μέσων ενημέρωσης επικεντρώθηκε στη Νότια Κορέα, ίσως λόγω και του γεγονότος ότι η χώρα επρόκειτο να φιλοξενήσει την 24η θερινή Ολυμπιάδα το 1988. Στις 19 Ιουνίου, ο Αμερικανός πρέσβης στη Σεούλ παρέδωσε στον Chun μια προσωπική επιστολή του Προέδρου Ronald Reagan, με την οποία ζητούσε να απαντήσει στην κρίση χωρίς χρήση βίας.

Οι ταραχές συνεχίστηκαν για άλλες δέκα ημέρες χωρίς να διαφαίνεται τέλος, μέχρι τη στιγμή που ο Roh Tae Woo ανακοίνωσε ξαφνικά στις 29 Ιουνίου ότι η Κυβέρνηση θα δεχόταν τα αιτήματα των διαδηλωτών, γεγονός που οδήγησε σε περιορισμό των διαδηλώσεων και σταδιακή αποκλιμάκωση⁹⁴. Η ανακοίνωση αυτή του Roh Tae Woo έμεινε γνωστή ως «Διακήρυξη της 29ης Ιουνίου» και περιλάμβανε 8 προτάσεις ή σημεία: ειδικότερα, επρόκειτο για τα εξής: (1) ταχεία αναθεώρηση του Συντάγματος για τη διεξαγωγή άμεσων προεδρικών εκλογών, (2) νέοι νόμοι για τις προεδρικές εκλογές που θα εγγυώνται τη δικαιοσύνη, (3) αποκατάσταση των πολιτικών δικαιωμάτων των πολιτικών ηγετών που έχουν καταχωριστεί σε μαύρες λίστες, (4) νομικές εγγυήσεις και προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, (5) κατάργηση του νόμου περί Τύπου,

⁹³ Βλ. Grażyna Strnad, *The Sixth Republic under Roh Tae Woo: The genesis of South Korean Democracy*, Polish Political Science, Vol. XXXIX, 2010, σ. 205 [204-225].

⁹⁴ Βλ. A. David Adesnik / Sunhyuk Kim, *If At First You Don't Succeed: The Puzzle of South Korea's Democratic Transition*, ό.π., σ. 4-5.

με σκοπό τη διασφάλιση της ελευθεροτυπίας, (6) αποκατάσταση της τοπικής πολιτικής αυτονομίας, συμπεριλαμβανομένου του αυτοδιοίκητου των πανεπιστημίων, (7) εγγυήσεις για την ελεύθερη δραστηριότητα των πολιτικών κομμάτων και (8) εθνική εκστρατεία κατά της διαφθοράς και κοινωνικές μεταρρυθμίσεις⁹⁵. Είτε επρόκειτο για κίνηση τακτικής, είτε για πράξη απελπισίας, είτε για αποδοχή των νέων αναδυόμενων δυνάμεων, η Διακήρυξη της 29ης Ιουνίου σηματοδοτούσε την αποδοχή των πλουραλιστικών τάσεων που είχαν αρχίσει να αναπτύσσονται ήδη στο πλαίσιο του δημοκρατικού κινήματος της περιόδου 1979-1980⁹⁶.

- *Η ΣΤ΄ Δημοκρατία (1988-Σήμερα)*

Τους επόμενους μήνες, μετά τη Διακήρυξη της 29ης Ιουνίου, τόσο η Κυβέρνηση, όσο και η αντιπολίτευση επικεντρώθηκαν στις προεδρικές εκλογές που είχαν προγραμματιστεί για τις 16 Δεκεμβρίου. Παράλληλα ξεκίνησαν διαδικασίες για την κατάρτιση του νέου Συντάγματος, το σχέδιο του οποίου συντάχθηκε για πρώτη φορά στις 18 Σεπτεμβρίου 1987 και εγκρίθηκε από το Κοινοβούλιο στις 12 Οκτωβρίου 1987. Στις 28 Οκτωβρίου 1987, το νέο Σύνταγμα επικυρώθηκε από το 93% των ψηφοφόρων σε εθνικό δημοψήφισμα. Επρόκειτο για την τελευταία ολική αναθεώρηση του Συντάγματος του 1948, η οποία σηματοδότησε τη γέννηση της ΣΤ΄ Δημοκρατίας. Λίγο αργότερα, στις προεδρικές εκλογές της 16ης Δεκεμβρίου, ο Roh Tae Woo, ως υποψήφιος του κυβερνώντος Δημοκρατικού Κόμματος Δικαιοσύνης (DJP), επικράτησε με ποσοστό 35,64% των ψήφων, σε μεγάλο βαθμό επειδή η αντιπολίτευση δεν κατόρθωσε να ενωθεί πίσω από έναν κοινό υποψήφιο, διαιρώντας την υποστήριξή της μεταξύ του Kim Young Sam, υποψηφίου του Δημοκρατικού Κόμματος Επανεένωσης (RDP), ο οποίος έλαβε 28,03%, του Kim Dae Jung, υποψηφίου του Κόμματος για την Ειρήνη και τη Δημοκρατία (PPD), που ακολούθησε με μικρή διαφορά (27,04%) και του Kim Jong Pil, υποψηφίου του Νέου Δημοκρατικού Ρεπουμπλικανικού Κόμματος (NDRP), που έλαβε 8%⁹⁷. Συγχρόνως, στη νίκη του Roh ίσως να συνέβαλε και το γεγονός ότι, στα τέλη Νοεμβρίου 1987, μια πτήση της Korean Airlines από τη Βαγδάτη προς τη Σεούλ εξερράγη, με απολογισμό τον θάνατο και των 115 επιβατών· αποδείχθηκε ότι η πράξη αυτή ήταν έργο πρακτόρων της Βόρειας Κορέας⁹⁸. Αν και αρχικά, και οι δύο Kim αντέδρασαν στην ήττα τους με ισχυρισμούς περί νόθευσης του αποτελέσματος των εκλογών, οι κατηγορίες αποσύρθηκαν σύντομα. Το Σύνταγμα της ΣΤ΄ Δημοκρατίας τέθηκε σε ισχύ στις 25 Φεβρουαρίου 1988.

II. Το ισχύον συνταγματικό πλαίσιο και η κρίση του Δεκεμβρίου 2024

1. Το Σύνταγμα της ΣΤ΄ Δημοκρατίας

Το Σύνταγμα της ΣΤ΄ Δημοκρατίας απαρτίζεται από το προοίμιο, 130 άρθρα και ορισμένες συμπληρωματικές διατάξεις⁹⁹, ενώ καθιερώνει σύστημα Προεδρικής Δημοκρατίας. Ειδικότερα, βασίζεται στην αρχή της τριπλής διάκρισης των λειτουργιών της κρατικής εξουσίας, με την εκτελεστική να ασκείται από τον -άμεσα εκλεγόμενο- Πρόεδρο της Δημοκρατίας και τον

⁹⁵ Βλ. Carl J. Saxer, *From Transition to Power Alternation, Democracy in South Korea, 1987-1997*, New York and London, Routledge, 2002, σ. 62.

⁹⁶ Βλ. Grażyna Strnad, *The Sixth Republic under Roh Tae Woo: The genesis of South Korean Democracy*, ό.π., σ. 207.

⁹⁷ Βλ. Dieter Nohlen / Florian Grotz / Christof Hartmann (επιμ.), *Elections in Asia and the Pacific*, ό.π., σ. 420.

⁹⁸ Βλ. Carl J. Saxer, *From Transition to Power Alternation, Democracy in South Korea, 1987-1997*, ό.π., σ. 74.

⁹⁹ Διαθέσιμο στο: https://elaw.klri.re.kr/eng_service/lawView.do?hseq=1&lang= (τελευταία πρόσβαση: 23.12.2025).

διορισμένο Πρωθυπουργό, τη νομοθετική να ανατίθεται στην -αποτελούμενη από ένα αντιπροσωπευτικό σώμα- Εθνική Συνέλευση και τη δικαστική που ασκείται από το Συνταγματικό Δικαστήριο, το Ανώτατο Δικαστήριο και τα κατώτερα δικαστήρια.

Σε ό,τι αφορά το περιεχόμενό του, το Σύνταγμα αποτελείται από δέκα κεφάλαια, εκ των οποίων, το Κεφάλαιο I αναγνωρίζει τη γενική συνταγματική βάση για την ίδια τη Δημοκρατία της Κορέας και τους πολίτες της, το Κεφάλαιο II κατοχυρώνει τα θεμελιώδη δικαιώματα και τα κεφάλαια III - VII, ρυθμίζουν τη λειτουργία των συντεταγμένων οργάνων που συνθέτουν τη δομή της εθνικής διακυβέρνησης, της νομοθετικής και της δικαστικής εξουσίας της Δημοκρατίας της Κορέας, το Κεφάλαιο VIII αποτελεί το συνταγματικό θεμέλιο για τη λειτουργία της τοπικής αυτοδιοίκησης, το Κεφάλαιο IX αφορά τις γενικές διατάξεις για το οικονομικό σύστημα της Δημοκρατίας της Κορέας και το Κεφάλαιο X ορίζει τη διαδικασία αναθεώρησης του Συντάγματος.

Το Προοίμιο θεμελιώνει τη συνταγματική ταυτότητα της Κορέας και διακηρύσσει τους στόχους της δημοκρατικής διακυβέρνησης, της δικαιοσύνης και του ανθρωπισμού, της προστασίας των δικαιωμάτων, της πολιτιστικής ανάπτυξης και της ειρηνικής ενοποίησης, λειτουργώντας ως κανονιστικό πλαίσιο του Συντάγματος. Πιο συγκεκριμένα, το Προοίμιο αναφέρει τα εξής: *«Εμείς, ο λαός της Κορέας, περήφανοι για τη λαμπρή ιστορία και τις παραδόσεις μας που χρονολογούνται από αμνημονεύτων χρόνων, υποστηρίζοντας την υπόθεση της Προσωρινής Κυβέρνησης της Δημοκρατίας της Κορέας που γεννήθηκε από το Κίνημα Ανεξαρτησίας της 1ης Μαρτίου 1919 και τα δημοκρατικά ιδεώδη της Εξέγερσης της 19ης Απριλίου 1960 ενάντια στην αδικία, έχοντας αναλάβει την αποστολή της δημοκρατικής μεταρρύθμισης και της ειρηνικής ενοποίησης της πατρίδας μας και έχοντας αποφασίσει να εδραιώσουμε την εθνική ενότητα με δικαιοσύνη, ανθρωπισμό και αδελφική αγάπη, και να πατάξουμε όλα τα κοινωνικά δεινά και την αδικία, και να προσφέρουμε ίσες ευκαιρίες σε κάθε άτομο και να εξασφαλίσουμε την πληρέστερη ανάπτυξη των ατομικών ικανοτήτων σε όλους τους τομείς, συμπεριλαμβανομένης της πολιτικής, οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής ζωής, ενισχύοντας περαιτέρω τη θεμελιώδη φιλελεύθερη και δημοκρατική τάξη που ευνοεί την ιδιωτική πρωτοβουλία και τη δημόσια αρμονία, και να βοηθήσουμε κάθε άτομο να εκπληρώσει τα καθήκοντα και τις ευθύνες που συνοδεύουν τις ελευθερίες και τα δικαιώματα, και να βελτιώσουμε την ποιότητα ζωής όλων των πολιτών και να συμβάλουμε στη διαρκή παγκόσμια ειρήνη και την κοινή ευημερία της ανθρωπότητας, εξασφαλίζοντας έτσι για πάντα την ασφάλεια, την ελευθερία και την ευτυχία για εμάς και τους απογόνους μας, τροποποιούμε με το παρόν, μέσω εθνικού δημοψηφίσματος μετά από ψήφισμα της Εθνοσυνέλευσης, το Σύνταγμα, που θεσπίστηκε και καταρτίστηκε στις 12 Ιουλίου του έτους 1948 και τροποποιήθηκε οκτώ φορές στη συνέχεια».*

Το Κεφάλαιο I του Συντάγματος είναι αφιερωμένο στις Γενικές Διατάξεις (Άρθρα 1-9). Αυτό το θεμελιώδες κεφάλαιο καθορίζει την ίδια την ταυτότητα και τις θεμελιώδεις πολιτικές αρχές του Έθνους, διακηρύσσοντας στο άρθρο 1 ότι η Δημοκρατία της Κορέας είναι μια δημοκρατική Πολιτεία, στην οποία η κυριαρχία ανήκει στον λαό. Το άρθρο 4 καθορίζει περαιτέρω τη θεμελιώδη συνταγματική επιταγή για την επιδίωξη ειρηνικής ενοποίησης, με βάση τις αρχές της φιλελεύθερης δημοκρατίας. Μέσα από τις διατάξεις του Κεφαλαίου αυτού οριοθετείται η πολιτική εξουσία, διασφαλίζεται η πολιτική ουδετερότητα των Ενόπλων Δυνάμεων¹⁰⁰ και όλων των υπαλλήλων του Δημοσίου¹⁰¹ και διακηρύσσεται ότι οι κρατικοί θεσμοί υπηρετούν το έθνος και

¹⁰⁰ Άρθρο 5 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹⁰¹ Άρθρο 7 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

τον λαό και όχι κάποια συγκεκριμένη πολιτική παράταξη. Παράλληλα, καθιερώνεται η θεσμική εγγύηση του πολυκομματικού συστήματος, ενώ, συγχρόνως κατοχυρώνεται η «δημοκρατική ρήτρα», βάσει της οποίας τα πολιτικά κόμματα οφείλουν να εξυπηρετούν δημοκρατικούς στόχους και να μην αντιβαίνουν στη δημοκρατική θεμελιώδη τάξη της χώρας¹⁰². Το άρθρο 9 υποχρεώνει το έθνος να διατηρεί και να αναπτύσσει τον εθνικό πολιτισμό.

Το Κεφάλαιο II του Συντάγματος φέρει τον τίτλο «Δικαιώματα και υποχρεώσεις των πολιτών» και περιλαμβάνει τα άρθρα 10 - 39. Πρόκειται για έναν εκτεταμένο, κλασικό κατάλογο θεμελιωδών δικαιωμάτων που χαρακτηρίζεται από νομοτεχνική αρτιότητα και φανερώνει τις προθέσεις του συντακτικού νομοθέτη να θεμελιώσει ένα όσο το δυνατόν ασφαλέστερο δικαιοκρατικό σύστημα. Έτσι, το «εισαγωγικό» άρθρο 10 καθιερώνει τον σεβασμό της αξίας του Ανθρώπου, ορίζοντας ότι: *«Όλοι οι πολίτες έχουν δικαίωμα στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια και αξία και έχουν το δικαίωμα να επιδιώκουν την ευτυχία. Είναι καθήκον του κράτους να επιβεβαιώνει και να εγγυάται τα θεμελιώδη και απαραβίαστα ανθρώπινα δικαιώματα των ατόμων»*. Παράλληλα, καθιερώνεται η αρχή της ισότητας των πολιτών ενώπιον του νόμου και η απαγόρευση των διακρίσεων στην πολιτική, οικονομική, κοινωνική ή πολιτιστική ζωή λόγω φύλου, θρησκείας ή κοινωνικής θέσης¹⁰³. Το ιδιαίτερα εκτενές άρθρο 12 κατοχυρώνει την προσωπική ελευθερία. Ειδικότερα, απαγορεύεται η σύλληψη, η κράτηση, η υποβολή σε έρευνα ή η ανάκριση, χωρίς προηγούμενη νομοθετική πρόβλεψη, ενώ ουδείς επιτρέπεται να τιμωρείται, να υποβάλλεται σε προληπτικούς περιορισμούς ή σε καταναγκαστική εργασία, εκτός εάν αυτό προβλέπεται από νόμο, ή χωρίς τη δέουσα νομική διαδικασία¹⁰⁴. Παράλληλα, απαγορεύεται η απόσπαση ομολογίας σε ποινικές υποθέσεις μετά από βασανιστήρια¹⁰⁵, όπως και η σύλληψη, κράτηση και διενέργεια έρευνας χωρίς την προηγούμενη έκδοση εντάλματος εκ μέρους των εισαγγελικών αρχών, με την εξαίρεση των αυτόφωρων αδικημάτων, οπότε το ένταλμα μπορεί να εκδοθεί εκ των υστέρων¹⁰⁶. Επίσης, καθιερώνονται το δικαίωμα εκπροσώπησης με δικηγόρο που διορίζει είτε ο ίδιος ο ιδιώτης είτε το Κράτος, σε περίπτωση οικονομικής του αδυναμίας¹⁰⁷, το δικαίωμα ενημέρωσης του πολίτη και των οικείων προσώπων του για τους λόγους σύλληψής του¹⁰⁸, το δικαίωμα του συλληφθέντος να ζητήσει από το δικαστήριο την εξέταση της νομιμότητας της σύλληψης¹⁰⁹ και τη μη λήψη υπόψη εκ μέρους των δικαστηρίων ομολογιών που αποσπάστηκαν παράνομα, π.χ. με τη χρήση βασανιστηρίων¹¹⁰.

Περαιτέρω, με την απαγόρευση της αναδρομικής ισχύος ποινικών διατάξεων, κατοχυρώνεται και συνταγματικά η αρχή *“Nullum crimen, nulla poena sine lege”*¹¹¹, ενώ οι υπόλοιπες διατάξεις κατοχυρώνουν την ελευθερία διαμονής και μετακίνησης¹¹², την ελευθερία επαγγελματικής

¹⁰² Άρθρο 8 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹⁰³ Άρθρο 11 § 1 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹⁰⁴ Άρθρο 12 § 1 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹⁰⁵ Άρθρο 12 § 2 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹⁰⁶ Άρθρο 12 § 3 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹⁰⁷ Άρθρο 12 § 4 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹⁰⁸ Άρθρο 12 § 5 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹⁰⁹ Άρθρο 12 § 6 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹¹⁰ Άρθρο 12 § 7 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹¹¹ Άρθρο 13 § 1 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹¹² Άρθρο 14 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

δραστηριότητας¹¹³, το άσυλο της κατοικίας¹¹⁴, το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή¹¹⁵, το απόρρητο της επικοινωνίας¹¹⁶, την ελευθερία της συνείδησης¹¹⁷, τη θρησκευτική ελευθερία και την αρχή της διάκρισης Κράτους και Εκκλησίας¹¹⁸, την ελευθερία του λόγου, του Τύπου, της έκφρασης, του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι¹¹⁹, την απαγόρευση της λογοκρισίας¹²⁰, τη νομοθετική ρύθμιση της λειτουργίας του Τύπου¹²¹, την προστασία της τιμής και των δικαιωμάτων των άλλων από κακόβουλη έκφραση¹²². Οι υπόλοιπες διατάξεις περιλαμβάνουν προβλέψεις για την κατοχύρωση της ελευθερίας της Τέχνης και της Επιστήμης¹²³, το δικαίωμα στην περιουσία-ιδιοκτησία και τη δυνατότητα επιβολής αναγκαστικής απαλλοτρίωσης¹²⁴, το δικαίωμα ψήφου¹²⁵, το δικαίωμα κατοχής δημόσιων θέσεων¹²⁶, το δικαίωμα αναφοράς στις κρατικές αρχές¹²⁷, το δικαίωμα πρόσβασης στον φυσικό δικαστή, σε δίκαιη δίκη και το τεκμήριο αθωότητας¹²⁸, το δικαίωμα δίκαιης ικανοποίησης σε περίπτωση άδικης καταδίκης¹²⁹, το δικαίωμα αποζημίωσης σε περίπτωση ζημιογόνου ενέργειας εκ μέρους του Δημοσίου και των κρατικών αρχών¹³⁰, την πρόβλεψη κρατικής πρόνοιας για θύματα αξιόποινων ενεργειών¹³¹, το δικαίωμα ισότιμης πρόσβασης στην εκπαίδευση¹³², το δικαίωμα, αλλά και το καθήκον στην εργασία υπό τους όρους του νόμου¹³³, το δικαίωμα συνδικαλιστικής ελευθερίας των εργαζομένων¹³⁴, την υποχρέωση κοινωνικής πρόνοιας εκ μέρους των κρατικών αρχών¹³⁵, το δικαίωμα σε ένα υγιές περιβάλλον¹³⁶, την προστασία του γάμου και της οικογένειας¹³⁷. Το άρθρο 37 ορίζει ότι: «1. Οι ελευθερίες και τα δικαιώματα των πολιτών δεν πρέπει να παραμερίζονται με το αιτιολογικό ότι δεν ορίζονται στο Σύνταγμα. 2. Οι ελευθερίες και τα δικαιώματα των πολιτών μπορούν να περιοριστούν με νόμο μόνο όταν αυτό είναι απαραίτητο για την εθνική ασφάλεια, τη διατήρηση της τάξης και της ασφάλειας ή για το δημόσιο συμφέρον. Ακόμη και όταν επιβάλλεται τέτοιος περιορισμός, δεν πρέπει να παραβιάζονται οι ουσιαστικές πτυχές της ελευθερίας ή του δικαιώματος», το άρθρο 38 προβλέπει την φορολογική υποχρέωση των πολιτών και το άρθρο 39 προβλέπει την υποχρέωση των πολιτών να συμβάλλουν στην εθνική άμυνα.

¹¹³ Άρθρο 15 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹¹⁴ Άρθρο 16 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹¹⁵ Άρθρο 17 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹¹⁶ Άρθρο 18 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹¹⁷ Άρθρο 19 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹¹⁸ Άρθρο 20 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹¹⁹ Άρθρο 21 § 1 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹²⁰ Άρθρο 21 § 2 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹²¹ Άρθρο 21 § 3 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹²² Άρθρο 21 § 4 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹²³ Άρθρο 22 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹²⁴ Άρθρο 23 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹²⁵ Άρθρο 24 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹²⁶ Άρθρο 25 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹²⁷ Άρθρο 26 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹²⁸ Άρθρο 27 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹²⁹ Άρθρο 28 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹³⁰ Άρθρο 29 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹³¹ Άρθρο 30 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹³² Άρθρο 31 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹³³ Άρθρο 32 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹³⁴ Άρθρο 33 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹³⁵ Άρθρο 34 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹³⁶ Άρθρο 35 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹³⁷ Άρθρο 36 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

Το Κεφάλαιο III, που αποτελείται από τα άρθρα 40-65, περιγράφει διεξοδικά τη σύσταση και τις αρμοδιότητες της Εθνοσυνέλευσης. Ειδικότερα, η Εθνοσυνέλευση, η οποία αναδεικνύεται μετά από καθολική, ίση, άμεση και μυστική ψηφοφορία στην οποία συμμετέχουν οι πολίτες που έχουν το εκλογικό δικαίωμα, αποτελείται από τουλάχιστον 200 μέλη¹³⁸ με τετραετή θητεία¹³⁹ και είναι ο κύριος φορέας της νομοθετικής εξουσίας¹⁴⁰, ενώ μία ιδιαίτερα σημαντική αρμοδιότητά της συνίσταται στην κατάρτιση του εθνικού προϋπολογισμού¹⁴¹, μία εξουσία που ασκείται σε συνεργασία με την Εκτελεστική Εξουσία και τον Πρόεδρο. Επιπλέον, το Σύνταγμα παρέχει στη Εθνοσυνέλευση σημαντικές ελεγκτικές αρμοδιότητες, π.χ. το άρθρο 61 επιτρέπει στο αντιπροσωπευτικό σώμα να διενεργεί ελέγχους σε κυβερνητικές υπηρεσίες και να διερευνά συγκεκριμένα θέματα κρατικών υποθέσεων, ενώ το άρθρο 65 περιγράφει τη διαδικασία για την παραπομπή του Προέδρου της Δημοκρατίας και άλλων υψηλόβαθμων αξιωματούχων σε δίκη. Η ιδιότητα του μέλους της Εθνοσυνέλευσης είναι ασυμβίβαστη με την κατοχή άλλων δημόσιων αξιωμάτων¹⁴².

Το κεφάλαιο IV περιλαμβάνει τα άρθρα 66-100 και ρυθμίζει τη δομή της εκτελεστικής εξουσίας, ενώ διαιρείται σε δύο μέρη, με το Πρώτο Μέρος (άρθρα 66-85) να είναι αφιερωμένο στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και του Δεύτερο Μέρος (άρθρα 85-100) να ρυθμίζει τις αρμοδιότητες των υπόλοιπων φορέων της εκτελεστικής εξουσίας. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας αποτελεί τον αρχηγό του Κράτους και εκπροσωπεί τη Χώρα διεθνώς, ενώ τίθεται επικεφαλής της εκτελεστικής εξουσίας¹⁴³. Η ανάδειξη του Προέδρου γίνεται με καθολική, ίση, άμεση και μυστική ψηφοφορία από τους πολίτες που έχουν το εκλογικό δικαίωμα, σύμφωνα με τον νόμο¹⁴⁴, για θητεία πέντε ετών, ενώ απαγορεύεται η επανεκλογή¹⁴⁵. Η τελευταία αυτή διάταξη αντικατοπτρίζει την επιθυμία του συντακτικού νομοθέτη να αποτρέψει την επανάληψη των καταχρήσεων του παρελθόντος που επέτρεψαν τις αυταρχικές εκτροπές. Δικαίωμα να θέσουν υποψηφιότητα για την προεδρία της Δημοκρατίας έχουν όσοι πολίτες δύνανται να εκλεγούν μέλη της Εθνοσυνέλευσης και έχουν συμπληρώσει το 40ό έτος της ηλικίας τους¹⁴⁶. Η ισχυρή πολιτική θέση που κατέχει ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας στο πλαίσιο του Συντάγματος φανερώνεται από μια σειρά αρμοδιοτήτων που αναγνωρίζονται στο πρόσωπό του· ενδεικτικά αναφέρεται ότι ο Πρόεδρος μπορεί να υποβάλλει σημαντικές πολιτικές που αφορούν τη διπλωματία, την εθνική άμυνα, την ενοποίηση και άλλα θέματα που σχετίζονται με το «εθνικό πεπρωμένο» σε εθνικό δημοψήφισμα, εφόσον το κρίνει απαραίτητο¹⁴⁷. Επίσης, ο Πρόεδρος υπογράφει και επικυρώνει (διεθνείς) συνθήκες, διαπιστεύει, δέχεται ή αποστέλλει διπλωματικούς αντιπροσώπους, κηρύσσει πόλεμο και συνάπτει ειρήνη¹⁴⁸, είναι ο Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων, όπως ορίζουν το Σύνταγμα και οι νόμοι¹⁴⁹ και εκδίδει προεδρικά διατάγματα σχετικά με θέματα που του έχουν ανατεθεί με νόμο, με συγκεκριμένο πεδίο

¹³⁸ Άρθρο 41 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹³⁹ Άρθρο 41 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹⁴⁰ Άρθρο 42 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹⁴¹ Άρθρο 54 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹⁴² Άρθρο 43 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹⁴³ Άρθρο 66 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹⁴⁴ Άρθρο 67 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹⁴⁵ Άρθρο 70 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹⁴⁶ Άρθρο 67 § 4 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹⁴⁷ Άρθρο 72 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹⁴⁸ Άρθρο 73 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹⁴⁹ Άρθρο 74 § 1 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

εφαρμογής, καθώς και θέματα που είναι απαραίτητα για την εφαρμογή των νόμων¹⁵⁰. Ιδιαίτερη σημασία έχουν οι διατάξεις των άρθρων 76 και 77 του Συντάγματος, τα οποία συνθέτουν το πλέγμα του Δικαίου της Ανάγκης, καθώς προβλέπουν τη δυνατότητα λήψης έκτακτων μέτρων εκ μέρους του Προέδρου της Δημοκρατίας για την αντιμετώπιση έκτακτων και απρόβλεπτων καταστάσεων εξαιρετικά επείγουσας ανάγκης, η οποία κυμαίνεται από την έκδοση διαταγμάτων ερήμην της Εθνοσυνέλευσης έως την κήρυξη στρατιωτικού νόμου. Για τα ζητήματα αυτά, όμως, γίνεται λόγος στην επόμενη ενότητα, όπου περιγράφονται οι συνθήκες της κρίσης του Δεκεμβρίου 2024. Στις επόμενες διατάξεις του Κεφαλαίου IV (άρθρα 86-93) ρυθμίζονται ο ρόλος του Πρωθυπουργού και του Κρατικού Συμβουλίου. Η εκτελεστική εξουσία ανατίθεται στα καθ' ύλην αρμόδια υπουργεία (άρθρα 94-96), ενώ στα άρθρα 97-100 προβλέπεται και η λειτουργία ενός ανεξάρτητου μηχανισμού εποπτείας μέσω του Συμβουλίου Ελέγχου και Επιθεώρησης, το οποίο ασκεί έλεγχο στους κρατικούς λογαριασμούς και επιθεωρεί την απόδοση των εργασιών.

Τα άρθρα 101-110 συνθέτουν το Κεφάλαιο V, που είναι αφιερωμένο στη δικαστική λειτουργία, η οποία είναι ανεξάρτητη, καθώς, όπως ορίζει το άρθρο 103: *«Οι δικαστές αποφαινόμενοι ανεξάρτητα, σύμφωνα με τη συνείδησή τους και σύμφωνα με το Σύνταγμα και τους νόμους»*. Εκτός από τις εγγυήσεις της προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας, καθιερώνεται η πυραμιδοειδής δομή της οργάνωσης της Δικαιοσύνης, με το Ανώτατο Δικαστήριο, το οποίο ασκεί την τελική δικαιοδοσία, να τοποθετείται στην κορυφή¹⁵¹. Η διαδικασία διορισμού των δικαστών αντικατοπτρίζει τη διάκριση των εξουσιών, καθώς ο Πρόεδρος και τα μέλη του Ανωτάτου Δικαστηρίου¹⁵² διορίζονται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας με τη σύμφωνη γνώμη της Εθνοσυνέλευσης¹⁵³. Παράλληλα, προβλέπεται η λειτουργία στρατοδικείων, τα οποία επιτρέπεται να δικάζουν μη στρατιωτικούς μόνο σε πολύ συγκεκριμένες περιστάσεις, οι δε αποφάσεις τους μπορούν να ανατραπουν από το Ανώτατο Δικαστήριο¹⁵⁴.

Το Κεφάλαιο VI του Συντάγματος (άρθρα 111-113) είναι αφιερωμένο στο Συνταγματικό Δικαστήριο, το οποίο λειτουργεί εντελώς ανεξάρτητα από το Ανώτατο Δικαστήριο και ασκεί τον τελικό έλεγχο της συνταγματικότητας των κυβερνητικών πράξεων. Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 107 § 1, όταν η συνταγματικότητα ενός νόμου αμφισβητείται στο πλαίσιο μιας δίκης οποιουδήποτε βαθμού, το τακτικό δικαστήριο παραπέμπει την υπόθεση ενώπιον του Συνταγματικού Δικαστηρίου, το οποίο και αποφαινεται σχετικά. Ειδικότερα, η δικαιοδοσία του Συνταγματικού Δικαστηρίου αφορά: α) τον έλεγχο συνταγματικότητας των νόμων κατόπιν παραπομπής των δικαστηρίων, β) την παραπομπή σε δίκη, γ) τη διάλυση πολιτικού κόμματος, δ) τις διαφορές που σχετίζονται με τον καθορισμό των αρμοδιοτήτων μεταξύ κεντρικών κρατικών οργάνων, μεταξύ των τελευταίων και της τοπικής αυτοδιοίκησης, καθώς και μεταξύ των οργάνων της τοπικής αυτοδιοίκησης και ε) τις συνταγματικές προσφυγές, όπως ορίζονται από τον νόμο¹⁵⁵. Οι εννέα δικαστές του Συνταγματικού Δικαστηρίου διορίζονται από τον Πρόεδρο της

¹⁵⁰ Άρθρο 75 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹⁵¹ Άρθρο 101 § 2 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹⁵² Η θητεία του Προέδρου του Ανωτάτου Δικαστηρίου διαρκεί έξι (6) έτη και δεν επιτρέπεται ανανέωσή της (άρθρο 105 § 1), ενώ η θητεία των μελών του Ανωτάτου Δικαστηρίου διαρκεί, ομοίως, για έξι (6) έτη, αλλά επιτρέπεται η ανανέωσή της (άρθρο 105 § 2).

¹⁵³ Άρθρο 104 §§ 1 και 2 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹⁵⁴ Άρθρο 110 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹⁵⁵ Άρθρο 111 § 1 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

Δημοκρατίας, την Εθνοσυνέλευση και τον Πρόεδρο του Ανώτατου Δικαστηρίου, προκειμένου να διασφαλίζεται η πολιτική ισορροπία.

Το Κεφάλαιο VII (άρθρα 114-116) εγγυάται την ανεξαρτησία της Εθνικής Επιτροπής Διαχείρισης Εκλογών, αναγνωρίζοντας ότι η δίκαιη διαχείριση των εκλογών είναι θεμελιώδης για τη δημοκρατική νομιμότητα. Η εν λόγω Επιτροπή είναι αρμόδια για τη συνολική εποπτεία των εκλογών, των εθνικών δημοψηφισμάτων και των πολιτικών κονδυλίων των κομμάτων, διασφαλίζοντας ότι η δημοκρατική διαδικασία παραμένει πολιτικά ουδέτερη.

Με το Κεφάλαιο VIII (άρθρα 117-118) καθιερώνεται το αποκεντρωτικό διοικητικό σύστημα, καθώς προβλέπεται ότι η αρχή της τοπικής αυτοδιοίκησης αποτελεί ένα κρίσιμο δομικό στοιχείο για την αποκέντρωση της εξουσίας και την αυτονομία της από την κεντρική κυβέρνηση. Έτσι, οι τοπικές κυβερνήσεις έχουν το δικαίωμα να διαχειρίζονται τις τοπικές υποθέσεις και περιουσίες τους, ιδρύοντας τοπικά συμβούλια (συνελεύσεις) και διορίζοντας επικεφαλής που εκλέγονται από τους κατοίκους¹⁵⁶.

Ιδιαίτερα σημαντικό είναι το Κεφάλαιο IX (άρθρα 119-127), το οποίο είναι αφιερωμένο στη ρύθμιση του ισχύοντος οικονομικού συστήματος της Χώρας. Ειδικότερα, καθιερώνεται ένα σύστημα «κοινωνικής οικονομίας της αγοράς», καθώς η § 1 του άρθρου 119 ορίζει ότι: *«Η οικονομική τάξη της Δημοκρατίας της Κορέας βασίζεται στον σεβασμό της ελευθερίας και της δημιουργικής πρωτοβουλίας των επιχειρήσεων και των ατόμων στον οικονομικό τομέα»*, δηλαδή καθιερώνει το κεφαλαιοκρατικό σύστημα παραγωγής, το οποίο, όμως μετριάζεται από τη ρύθμιση της § 2 του ίδιου άρθρου, σύμφωνα με την οποία: *«Το κράτος μπορεί να ρυθμίζει και να συντονίζει τις οικονομικές υποθέσεις προκειμένου να διατηρεί μια ισορροπημένη ανάπτυξη και σταθερότητα της εθνικής οικονομίας, να εξασφαλίζει τη σωστή κατανομή του εισοδήματος, να αποτρέπει την κυριαρχία της αγοράς και την κατάχρηση της οικονομικής δύναμης και να εκδημοκρατίζει την εθνική οικονομία μέσω της αρμονίας μεταξύ των οικονομικών παραγόντων»*. Παράλληλα, προστατεύονται ρητά τα δικαιώματα των εργαζομένων στην ανεξάρτητη συνδικαλιστική οργάνωση, στις συλλογικές διαπραγματεύσεις και στη συλλογική δράση, ενώ προβλέπεται ότι το κράτος πρέπει να προωθεί, να ρυθμίζει και να συντονίζει το εξωτερικό εμπόριο και την ανάπτυξη βασικών οικονομικών τομέων, όπως η γεωργία και η αλιεία, αναγνωρίζοντας το εθνικό και δημόσιο συμφέρον σε αυτούς τους τομείς¹⁵⁷.

Το τελευταίο, Κεφάλαιο X, ρυθμίζει τη διαδικασία για την αναθεώρηση του Συντάγματος. Ειδικότερα, πρόταση για αναθεώρηση του Συντάγματος υποβάλλεται είτε από την πλειοψηφία του συνόλου των μελών της Εθνοσυνέλευσης, είτε από τον Πρόεδρο¹⁵⁸. Ωστόσο, προτάσεις τροποποιήσεων του Συντάγματος για την παράταση της θητείας του Προέδρου ή για αλλαγές που επιτρέπουν την επανεκλογή του Προέδρου δεν ισχύουν για τον Πρόεδρο που βρίσκεται στην εξουσία κατά τον χρόνο υποβολής τους¹⁵⁹. Η απαγόρευση αυτή είναι εύλογη αν λάβει κανείς υπόψη τις τραυματικές εμπειρίες των προηγούμενων δεκαετιών που οδήγησαν στην επιβολή δικτατορικών καθεστώτων. Σύμφωνα με το άρθρο 129, οι προτεινόμενες τροποποιήσεις του

¹⁵⁶ Άρθρο 117 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹⁵⁷ Άρθρο 123 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹⁵⁸ Άρθρο 128 § 1 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹⁵⁹ Άρθρο 128 § 2 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

Συντάγματος κοινοποιούνται από τον Πρόεδρο για είκοσι ημέρες ή περισσότερο. Στη συνέχεια, ορίζεται η διαδικασία για την υιοθέτηση των προτάσεων, η οποία είναι σύνθετη και απαιτεί αυξημένη πλειοψηφία στην Εθνοσυνέλευση και έγκριση από τον λαό στο πλαίσιο δημοψηφίσματος. Πιο συγκεκριμένα, η Εθνοσυνέλευση αποφασίζει επί των προτάσεων αναθεώρησης εντός εξήντα ημερών από τη δημόσια ανακοίνωση, η δε ψήφισή τους από την Εθνοσυνέλευση προϋποθέτει τη σύμφωνη γνώμη των δύο τρίτων (2/3) ή περισσότερων του συνόλου των μελών της Εθνοσυνέλευσης¹⁶⁰. Στη συνέχεια, οι προτάσεις υποβάλλονται σε εθνικό δημοψήφισμα το αργότερο τριάντα ημέρες μετά την ψήφισή τους από την Εθνοσυνέλευση· η απόφαση λαμβάνεται με πλειοψηφία άνω του 50% του συνόλου των ψήφων των εκλογέων που έχουν δικαίωμα ψήφου στις εκλογές για τα μέλη της Εθνοσυνέλευσης, εφόσον η συμμετοχή είναι μεγαλύτερη από το 50% των εγγεγραμμένων¹⁶¹. Εφόσον οι προτάσεις αναθεώρησης εγκριθούν και από το εκλογικό σώμα, οι τροποποιήσεις του Συντάγματος οριστικοποιούνται και ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας τις δημοσιεύει αμελλητί¹⁶².

Στο τέλος το κείμενο περιλαμβάνονται ορισμένες συμπληρωματικές και μεταβατικές διατάξεις (6 άρθρα) που ρυθμίζουν διεξοδικά τη μετάβαση και την εφαρμογή του Συντάγματος.

2. Από την μεταπολίτευση του 1987 στην πολιτική και συνταγματική κρίση του Δεκεμβρίου 2024

Η μεταπολίτευση του 1987-1988 απέδειξε ότι ο εκδημοκρατισμός ήταν σε μεγάλο βαθμό ελεγχόμενος, δεδομένου ότι υπήρξε αποτέλεσμα των ενεργειών προσώπων που είχαν υπηρετήσει το προηγούμενο δικτατορικό καθεστώς, καθώς, όπως προαναφέρθηκε, στις προεδρικές εκλογές του 1987 είχε επικρατήσει ο Roh Tae Woo, εκλεκτός του καθεστώτος. Η πολιτική του τελευταίου επικεντρώθηκε στη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων της Σεούλ το 1988 και στην αλλαγή της εξωτερικής πολιτικής, με την υιοθέτηση της Nordpolitik, η οποία αντιπροσώπευε μια σημαντική καινοτομία σε σχέση με τις προηγούμενες (δικτατορικές) κυβερνήσεις. Ωστόσο, δεν έλειψαν και οι αντιδράσεις, καθώς, το 1992, η κυβέρνηση του Roh Tae Woo σφράγισε μια σπηλιά στο όρος Χάλα, όπου είχαν ανακαλυφθεί τα λείψανα των θυμάτων της σφαγής της εξέγερσης του Τζέτζου που είχε λάβει χώρα το 1948, συνεχίζοντας έτσι την τακτική συγκάλυψης της αλήθειας για την εξέγερση που είχαν υιοθετήσει και οι προηγούμενες κυβερνήσεις¹⁶³. Παράλληλα, σε μια προσπάθεια να αντιμετωπίσει τα προβλήματα που προκάλυψε η αδυναμία της παράταξής του να ελέγξει την Εθνοσυνέλευση, ο Roh Tae Woo ενθάρρυνε τη συγχώνευση του κόμματός του με ορισμένα από τα αντιπολιτευόμενα κόμματα. Έτσι, το κυβερνητικό Δημοκρατικό Κόμμα Δικαιοσύνης (DJP) συγχωνεύτηκε με δύο κόμματα της αντιπολίτευσης, το Δημοκρατικό Κόμμα Επανεένωσης (RDP), του Kim Young-sam και το Νέο Δημοκρατικό Ρεπουμπλικανικό Κόμμα (NDRP) του Kim Jong-pil¹⁶⁴, ιδρύοντας το Δημοκρατικό Φιλελεύθερο Κόμμα, το οποίο διέθετε πλειοψηφία μεγαλύτερη των δύο τρίτων στο νομοθετικό σώμα.

¹⁶⁰ Άρθρο 130 § 1 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹⁶¹ Άρθρο 130 § 2 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹⁶² Άρθρο 130 § 3 του Συντάγματος της ΣΤ' Δημοκρατίας.

¹⁶³ Βλ. σχετικό άρθρο του περιοδικού Newsweek της 18.6.2000, με τίτλο: «Τα φαντάσματα του Τζέτζου», στο: <https://www.newsweek.com/ghosts-cheju-160665> (τελευταία πρόσβαση: 23.12.2025).

¹⁶⁴ Επρόκειτο για δύο από τους υποψηφίους στις προεδρικές εκλογές του 1987.

Στις προεδρικές εκλογές της 18ης Δεκεμβρίου 1992, ο Kim Young-sam, ως υποψήφιος του νέου Δημοκρατικού Φιλελεύθερου Κόμματος εξελέγη Πρόεδρος, εξασφαλίζοντας ποσοστό 41,96% ενώ ο Kim Dae-jung, υποψήφιος του κεντροαριστερού Δημοκρατικού Κόμματος (DP), έλαβε 33,82% των ψήφων και ο Chung Ju-yung, ιδρυτής του Ομίλου Hyundai, έλαβε ως υποψήφιος του κεντροδεξιού Κόμματος Εθνικής Ενοποίησης, ποσοστό 16,32%¹⁶⁵. Ο νέος Πρόεδρος, Kim Young-sam, ο πρώτος μη στρατιωτικός Πρόεδρος μετά από 32 χρόνια, ανέλαβε επισήμως τα καθήκοντά του στις 25 Φεβρουαρίου 1993 και έθεσε ως κύριους άξονες της πολιτικής του την προώθηση πολιτικών και οικονομικών μεταρρυθμίσεων και την καταπολέμηση της διαφθοράς, ιδίως των ανώτερων κλιμακίων της πολιτικής και στρατιωτικής διοίκησης. Στο στόχαστρο της νέας κυβέρνησης, ως μέρος της εκστρατείας κατά της διαφθοράς τέθηκαν οι «chaebols», οι μεγάλοι νοτιοκορεατικοί όμιλοι εταιρειών που έλεγχαν το σημαντικότερο μέρος της οικονομίας. Στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης αυτής θεσπίστηκε η υποχρέωση δημοσιοποίησης του «πόθεν έσχες» των κρατικών (πολιτικών και στρατιωτικών) αξιωματούχων και επιβλήθηκε η αρχή της διαφάνειας στις οικονομικές συναλλαγές, μέσω της κατάργησης της δυνατότητας ανοίγματος τραπεζικών λογαριασμών με μη πραγματικά ονόματα, γεγονός που δυσχέρανε σε μεγάλο βαθμό τους εκπροσώπους των «chaebols» να αναζητούν την εύνοια των κυβερνητικών αξιωματούχων με δωροδοκίες και μεταφορά χρημάτων σε λογαριασμούς με ψευδώνυμα¹⁶⁶. Επιπλέον, η Κυβέρνηση του Kim Young-sam προχώρησε στη σύλληψη των δύο προκατόχων του, Chun Doo-hwan και Roh Tae Woo, με τις βαρύτερες κατηγορίες της διαφθοράς και της προδοσίας λόγω του ρόλου τους στα προηγούμενα στρατιωτικά πραξικοπήματα (ιδίως, εκείνο το 1979) και την αιματηρή καταστολή που τα ακολούθησε. Ο Kim Young-sam δήλωσε πως οι δικαστικές αυτές υποθέσεις σηματοδοτούσαν μια νέα εποχή συνταγματικής τάξης για την Κορέα, αλλά, λίγο αργότερα, προς το τέλος της θητείας του, οι κατηγορούμενοι επρόκειτο να αμνηστευθούν μετά από παρότρυνση του διαδόχου του στην Προεδρία, Kim Dae-jung. Παρόμοια ήταν και η τύχη των επικεφαλής των «chaebols», εναντίον των οποίων είχε ασκηθεί δίωξη από την Κυβέρνηση του Kim Young-sam με την κατηγορία της δωροδοκίας των Chun και Roh· οι γνωστότεροι από τους κατηγορούμενους, Lee Kun-hee, εκπρόσωπος της Samsung και Kim Woo-choong, εκπρόσωπος της Daewoo, μολονότι διώχθηκαν ποινικά, τελικώς απαλλάχθηκαν, καθώς η ποινή του Lee ανεστάλη, ενώ ο Kim δεν εξέτισε την ποινή του. Το τελευταίο έτος της προεδρίας του Kim Young-sam σηματοδεύτηκε από την πρωτοφανή οικονομική κρίση που έπληξε την Κορέα, ως μέρος της ασιατικής κρίσης του 1997, η οποία είχε ως αποτέλεσμα την προσφυγή της χώρας στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (IMF), στις 3 Δεκεμβρίου 1997.

Διαρκούσης της κρίσης και λίγο μετά την προσφυγή στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, διεξήχθησαν προεδρικές εκλογές στις 18 Δεκεμβρίου 1997, στις οποίες νικητής αναδείχτηκε ο βετεράνος πολιτικός¹⁶⁷ και υποψήφιος του αντιπολιτευόμενου κεντροαριστερού Εθνικού Κογκρέσου για Νέες Πολιτικές, Kim Dae-jung, ο οποίος εξασφάλισε ποσοστό 40,27% των ψήφων, έναντι 38,75% που έλαβε ο κύριος αντίπαλός του, υποψήφιος του συντηρητικού Μεγάλου Εθνικού Κόμματος, Lee Hoi-chang και 19,21% που έλαβε ο πρώην δικαστικός, Lee In-je, ως

¹⁶⁵ Βλ. Aurel Croissant, «*Electoral Politics in South Korea*», στο: Aurel Croissant (επιμ.), *Electoral politics in Southeast & East Asia*, Friedrich-Ebert-Stiftung, Office for Regional Co-operation in Southeast Asia, 2002, σ. 266, στο: <https://library.fes.de/fulltext/iez/01361inf.htm> (τελευταία πρόσβαση: 23.12.2025).

¹⁶⁶ Βλ. Young Whan Kihl, *Transforming Korean Politics: Democracy, Reform, and Culture*, Routledge, London and New York, 2005, σ. 102-142.

¹⁶⁷ Ο Kim Dae-jung ήταν ο βασικός υποψήφιος της αντιπολίτευσης στις προεδρικές εκλογές της 27ης Απριλίου 1971 απέναντι στον δικτάτορα Park Chung-hee.

υποψήφιος του Νέου Εθνικού Κόμματος. Ο νέος Πρόεδρος αναγνώρισε την αναγκαιότητα της διάσωσης και έλαβε μέτρα για την αντιμετώπιση των βασικών διαρθρωτικών αδυναμιών της κορεατικής οικονομίας¹⁶⁸, ενώ υποστήριξε επίσης ότι η βασική αιτία της κρίσης ήταν το γεγονός ότι η χώρα έθεσε «την οικονομική ανάπτυξη πάνω από τη δημοκρατία»¹⁶⁹.

Μολονότι οι κοινωνικές συγκρούσεις αποτελούν μέρος της δημοκρατικής μεταμόρφωσης, τίποτα δεν εμπόδισε την πρόοδο των μεταρρυθμίσεων. Αντιθέτως, οι δημοκρατικές κυβερνήσεις κατέβαλαν εντυπωσιακές προσπάθειες για την αποκατάσταση των κοινωνικών και πολιτικών διαίρεσεων, εφαρμόζοντας μεταρρυθμιστικές πολιτικές με στόχο την προώθηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων των εργαζομένων, των ασθενέστερων πολιτών, των γυναικών και, κυρίως, θεσμοθετώντας πολιτικές για την ειρήνευση και τη συνεργασία μεταξύ των δύο κρατών στην κορεατική χερσόνησο. Η Κυβέρνηση του Kim Dae-jung διευκόλυνε επίσης την επανάσταση των νέων τεχνολογιών και συνέβαλε στη δημιουργία μιας κοινωνίας βασισμένης στη γνώση, με σημαντικές πολιτιστικές και πολιτικές συνέπειες. Κατά συνέπεια, η κοινωνική υποστήριξη προς την πολιτική δημοκρατία διευρύνθηκε και εδραιώθηκε σε μεγάλο βαθμό. Ομοίως, οι οργανώσεις πολιτών και οι ΜΚΟ σημείωσαν εντυπωσιακές προόδους, καθώς, οι προεδρικές εκλογές της 19ης Δεκεμβρίου 2002 κατέδειξαν τη βαθιά επιρροή της «δύναμης των πολιτών», χωρίς την οποία η νίκη του προέδρου Roh Moo-hyun θα ήταν ανέφικτη¹⁷⁰. Το αποτέλεσμα των εκλογών του 2002 είναι αξιοσημείωτο για δύο λόγους: ο πρώτος συνίσταται στην ανάδειξη της νεότερης γενιάς ως ζωτικής πολιτικής δύναμης, ενώ ο δεύτερος είναι ο πολιτικός αντίκτυπος της νέας τεχνολογίας επικοινωνιών. Η νέα αυτή τεχνολογία, σε συνδυασμό με τις κοινωνικές συνθήκες, διευκόλυνε τη μεταβίβαση της εξουσίας από την παλαιότερη στη νεότερη γενιά, επιτρέποντας στην τελευταία να αγωνιστεί πιο αποτελεσματικά ενάντια στα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης¹⁷¹.

Στις επόμενες εκλογές της 19ης Δεκεμβρίου 2007, ο υποψήφιος του συντηρητικού Μεγάλου Εθνικού Κόμματος, Lee Myung-bak, αναδείχτηκε στην προεδρία εξασφαλίζοντας ποσοστό 48,67%, έναντι του 26,15% που απέσπασε ο αντίπαλός του, υποψήφιος του κεντρώου Νέου Δημοκρατικού Κόμματος, Chung Dong-young, 15,08% που έλαβε ο Lee Hoi-chang, ως ανεξάρτητος υποψήφιος και 5,83% που έλαβε ο υποψήφιος του κόμματος «Δημιουργική Κορέα», Moon Kook-hyun¹⁷². Πέντε χρόνια αργότερα, στις 19 Δεκεμβρίου 2012, εξελέγη η πρώτη γυναίκα Πρόεδρος στην ιστορία της Νότιας Κορέας, η υποψήφια του δεξιού κόμματος «Saenuri», Park Geun-hye, κόρη του πρώην δικτάτορα, με ποσοστό 51,56% έναντι 48,02% του αντιπάλου της και

¹⁶⁸ Βλ. Hannah Jun, «*Democratic Resilience in the Midst of Economic Crisis: The Case of South Korea*», στο: Brendan Howe (Επιμ.), *Consolidating Democracy: Resilience and Challenges in Indonesia and South Korea*, Palgrave Macmillan, Cham, 2023, σ. 52 επ..

¹⁶⁹ Βλ. σχετικά The New York Times. 1997. «Crisis in South Korea: The Bailout; Package of Loans Worth \$55 Billion is Set for Korea», στο: <https://www.nytimes.com/1997/12/04/business/crisis-south-korea-bailout-package-loans-worth-55-billion-set-for-korea.html> (τελευταία πρόσβαση: 23.12.2025).

¹⁷⁰ Στις προεδρικές εκλογές του 2002, ο υποψήφιος του κεντροαριστερού Δημοκρατικού Κόμματος της Χιλιετίας (MDP), Roh Moo-hyun κέρδισε ποσοστό 48,91% έναντι 46,59% που έλαβε ο βασικός του αντίπαλος, υποψήφιος του συντηρητικού Μεγάλου Εθνικού Κόμματος, Lee Hoi-chang.

¹⁷¹ Βλ. Brendan Howe & Sang-Jin Han, «*South Korea's Progress in Dual Democratization: Social Conflict and Democratic Integration*», στο: Brendan Howe (Επιμ.), *Consolidating Democracy: Resilience and Challenges in Indonesia and South Korea*, ό.π., σ. 93.

¹⁷² Βλ. σχετικά Park Han Woo / Lee Yeon-ok, *The Korean Presidential Election of 2007: Five Years on from the "Internet Election"*, Journal of Contemporary Eastern Asia, Volume 7, No.1:1-4, σ. 1-4.

υποψηφίου του κεντρικού Δημοκρατικού Ενιαίου Κόμματος, Moon Jae-in¹⁷³. Η νέα Πρόεδρος υιοθέτησε ένα διαφορετικό πρότυπο διακυβέρνησης, προσπαθώντας να παρουσιάσει μια «δυναμική» εικόνα έναντι των πολιτικών της αντιπάλων. Έτσι, για παράδειγμα, στις 5 Νοεμβρίου 2013, προέβη σε μια άνευ προηγουμένου ενέργεια, καταθέτοντας προσφυγή ενώπιον του Συνταγματικού Δικαστηρίου με σκοπό τη διάλυση ενός πολιτικού κόμματος. Ισχυριζόμενο ότι οι στόχοι και οι δραστηριότητες του ακροαριστερού Ενωμένου Προοδευτικού Κόμματος (UPP)¹⁷⁴ είναι αντισυνταγματικοί, το Υπουργείο Δικαιοσύνης αποφάσισε να εφαρμόσει, για πρώτη φορά στην συνταγματική ιστορία της Κορέας, τη διαδικασία του άρθρου 8 για τη διάλυση ενός πολιτικού κόμματος. Η υπόθεση της Κυβέρνησης βασίστηκε στον ισχυρισμό ότι το κόμμα ακολουθούσε κρυφά τις οδηγίες της Βόρειας Κορέας. Σε μια μάλλον αμφιλεγόμενη απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2014, το Συνταγματικό Δικαστήριο συμφώνησε, κρίνοντας ότι το πρόγραμμα και οι δραστηριότητες του UPP αποσκοπούσαν στην ανατροπή της «δημοκρατικής θεμελιώδους τάξης», όπως αυτή οριζόταν στο Σύνταγμα. Κρίθηκε ότι η ιδέα της «προοδευτικής δημοκρατίας», όπως την κατανοούσε και προπαγάνδιζε η ηγεσία του κόμματος, δεν είχε θέση στη Νότια Κορέα, της οποίας η συνταγματική ταυτότητα περιγράφηκε από το Δικαστήριο ως «φιλελεύθερη δημοκρατία». Το Δικαστήριο κατέστησε σαφές ότι η συνταγματική τάξη της Κορέας ήταν αφιερωμένη στα ιδανικά της λαϊκής κυριαρχίας, των θεμελιωδών δικαιωμάτων, του πολυκομματικού συστήματος και της διάκρισης των εξουσιών, ενώ έκρινε ότι αυτές οι αρχές αποτελούν τον πυρήνα της πολιτικής ταυτότητας της Κορέας ήδη από την κατάρτιση, το 1948, του «ιδρυτικού» Συντάγματος¹⁷⁵. Πάντως, η προεδρία της Park αμαυρώθηκε από σκάνδαλα διαφθοράς που οδήγησαν στην κατάθεση πρότασης μομφής εναντίον της ενώπιον της Εθνοσυνέλευσης, στις 3 Δεκεμβρίου 2016. Στην ψηφοφορία που έλαβε χώρα στις 9 Δεκεμβρίου, από τα 300 μέλη του Νομοθετικού Σώματος, τα 234 τάχθηκαν υπέρ της καθαίρεσής της έναντι μόλις 56 που καταψήφισαν την πρόταση, κάτι που σήμαινε ότι περισσότεροι από τους μισούς εκ των 128 βουλευτών του κόμματος Saenuri της Park είχαν υποστηρίξει την παραπομπή της σε δίκη. Κατόπιν τούτου, ο Πρωθυπουργός της Νότιας Κορέας, Hwang Kyo-ahn, ανέλαβε προσωρινά καθήκοντα αναπληρωτή Προέδρου, ενώ, λίγους μήνες αργότερα, στις 10 Μαρτίου 2017, το Συνταγματικό Δικαστήριο της Κορέας τάχθηκε ομόφωνα υπέρ της παραπομπής της πρώην ενοίκου του Κυανού Οίκου σε δίκη. Επρόκειτο για την πρώτη φορά από την μεταπολίτευση του 1987, που εν ενεργεία Πρόεδρος απομακρυνόταν με τον τρόπο αυτόν. Παράλληλα, οι προεδρικές εκλογές που είχαν ήδη προγραμματιστεί για τον Δεκέμβριο του 2017, επισπεύστηκαν για τις 9 Μαΐου 2017, καθώς το Σύνταγμα αξιώνει τη διεξαγωγή νέων εκλογών εντός 60 ημερών από τη στιγμή που παραμένει κενή η θέση του Προέδρου. Στις εκλογές εκείνες, ο υποψήφιος του Δημοκρατικού Κόμματος και βασικός αντίπαλος της Park το 2012, Moon Jae-in, εξελέγη νέος Πρόεδρος λαμβάνοντας ποσοστό 41,09% έναντι 24,04% που έλαβε ο υποψήφιος του

¹⁷³ Για τις προεδρικές εκλογές του 2012 και τις συνέπειές της βλ. περισσότερα ενδεικτικά Hyunji Lee, «*The Democratic Deficit in South Korea: The 2012 Presidential Election and its Aftermath, Representation*», *Journal of Representative Democracy*, Volume 51, 2015 - Issue 3, σ. 311-326.

¹⁷⁴ Το Ενωμένο Προοδευτικό Κόμμα (UPP) ιδρύθηκε στις 13 Δεκεμβρίου 2011 και στις βουλευτικές εκλογές της 11 Απριλίου 2012 είχε εξασφαλίσει την τρίτη θέση, με 13 έδρες σε σύνολο 300, στο: <https://www.nec.go.kr/cmm/dozen/view.do?cbIdx=1273&bcIdx=18841&fileNo=3> (τελευταία πρόσβαση: 23.12.2025).

¹⁷⁵ Για την απόφαση του Συνταγματικού Δικαστηρίου βλ. ενδεικτικά Woo-Young Rhee, «*Decision of the Korean Constitutional Court of Nonconformity of Statute with the Constitution and the Subsequent National Assembly Legislative Process in Korea's Constitutional Democracy*», *Journal of Korean Law* | Vol. 20, 1-55, February 2021, σ. 1-56.

συντηρητικού Κόμματος «Κορέα Ελευθερία», Hong Joon-ryoo, 21,42% που έλαβε ο υποψήφιος του κεντρικού κόμματος «Λαός», Ahn Cheol-soo και 13,45% που έλαβαν οι υπόλοιποι υποψήφιοι¹⁷⁶. Η πολιτική θέση του νέου Προέδρου ενισχύθηκε ακόμα περισσότερο μετά τις βουλευτικές εκλογές της 15ης Απριλίου 2020, στις οποίες το Δημοκρατικό Κόμμα εξασφάλισε πλειοψηφία 3/5 των εδρών της Εθνοσυνέλευσης (180 σε σύνολο 300). Ωστόσο, στις εκλογές για την ανάδειξη του δημάρχου της Σεούλ το 2021, οι νέοι ψηφοφόροι της πρωτεύουσας, που παραδοσιακά τάσσονταν υπέρ του Δημοκρατικού Κόμματος, προτίμησαν με μεγάλη πλειοψηφία τον 36χρονο Lee Jun-seok, υποψήφιο του συντηρητικού Κόμματος Λαϊκής Εξουσίας (PPP). Η στροφή αυτή οφειλόταν στη στεγαστική κρίση της Σεούλ, η οποία έπληξε κυρίως τους νεότερους πολίτες και για την οποία υπεύθυνη θεωρήθηκε η Κυβέρνηση.

Σε κεντρικό πολιτικό επίπεδο, η αλλαγή πλευσης αποτυπώθηκε στο οριακό αποτέλεσμα των προεδρικών εκλογών της 9ης Μαρτίου 2022, από τις οποίες νικητής αναδείχτηκε ο υποψήφιος του Κόμματος Λαϊκής Εξουσίας, Yoon Suk Yeol που επικράτησε με ποσοστό 48,56%, έναντι 47,83% που έλαβε ο υποψήφιος του Δημοκρατικού Κόμματος, Lee Jae Myung¹⁷⁷. Ο νέος Πρόεδρος είχε το προσωνύμιο «Donald Trump της Κορέας» λόγω των ακροδεξιών πολιτικών του πεποιθήσεων, τις οποίες δεν άργησε να καταστήσει σαφείς¹⁷⁸, με αποκορύφωμα την αιφνιδιαστική κήρυξη στρατιωτικού νόμου στις 11.00 μ.μ. της 3ης Δεκεμβρίου 2024· επρόκειτο για την πρώτη φορά από τη μεταπολίτευση του 1987 που συνέβαινε κάτι τέτοιο. Συνταγματικό θεμέλιο για την επιβολή στρατιωτικού νόμου, σύμφωνα με το νοτιοκορεατικό Δίκαιο αποτελούν, αφενός, το άρθρο 77 του Συντάγματος και, αφετέρου, ο Νόμος περί Καταστάσεως Πολιορκίας¹⁷⁹. Ειδικότερα, το άρθρο 77 του Συντάγματος ορίζει τα εξής:

«(1) Όταν απαιτείται η αντιμετώπιση στρατιωτικής ανάγκης ή η διατήρηση της δημόσιας ασφάλειας και τάξης μέσω της κινητοποίησης των στρατιωτικών δυνάμεων σε περίπτωση πολέμου, ένοπλης σύγκρουσης ή παρόμοιας εθνικής έκτακτης ανάγκης, ο Πρόεδρος μπορεί να κηρύξει στρατιωτικό νόμο υπό τις προϋποθέσεις που ορίζονται από τον νόμο.

(2) Ο στρατιωτικός νόμος είναι δύο τύπων: έκτακτος στρατιωτικός νόμος και προληπτικός στρατιωτικός νόμος.

(3) Στο πλαίσιο του έκτακτου στρατιωτικού νόμου, μπορούν να ληφθούν ειδικά μέτρα όσον αφορά την αναγκαιότητα ενταλμάτων, την ελευθερία του λόγου, του Τύπου, του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι, ή τις εξουσίες της Εκτελεστικής και της Δικαστικής εξουσίας υπό τις προϋποθέσεις που ορίζει ο νόμος.

(4) Όταν ο Πρόεδρος κηρύξει στρατιωτικό νόμο, οφείλει να το γνωστοποιήσει αμέσως στην Εθνοσυνέλευση.

(5) Εφόσον η Εθνοσυνέλευση ζητήσει την άρση του στρατιωτικού νόμου με ομόφωνη ψήφο της πλειοψηφίας του συνόλου των μελών της Εθνοσυνέλευσης, ο Πρόεδρος οφείλει να συμμορφωθεί».

¹⁷⁶ Βλ. <https://www.electionguide.org/elections/id/3014/>. (τελευταία πρόσβαση: 23.12.2025).

¹⁷⁷ Βλ. <https://www.koreatimes.co.kr/southkorea/politics/20220310/yoonsukyeolwinspresidential-election> (τελευταία πρόσβαση: 23.12.2025).

¹⁷⁸ Βλ. ενδεικτικά: <https://thenightly.com.au/politics/world/yoonsukyeol-who-is-south-koreas-lame-duck-president-described-as-their-version-of-donald-trump-c-16968167> (τελευταία πρόσβαση: 23.12.2025).

¹⁷⁹ Ολόκληρο το κείμενο του νόμου είναι διαθέσιμο στην αγγλική γλώσσα στο: https://elaw.klri.re.kr/eng_mobile/viewer.do?hseq=45785&type=sogan&key=3 (τελευταία πρόσβαση: 23.12.2025).

Δύο, λοιπόν, είναι οι τύποι στρατιωτικού νόμου, σύμφωνα με το άρθρο 77: ο έκτακτος και ο (ηπιότερος) προληπτικός. Στην προκειμένη περίπτωση, ο Πρόεδρος Υοον κήρυξε στρατιωτικό νόμο έκτακτης ανάγκης, ο οποίος αποτελεί το υψηλότερο επίπεδο έκτακτων αρμοδιοτήτων σύμφωνα με το Σύνταγμα. Επιπλέον, το άρθρο 2 του Νόμου περί Καταστάσεως Πολιορκίας ορίζει ότι ο στρατιωτικός νόμος έκτακτης ανάγκης μπορεί να κηρυχθεί όταν η χώρα βρίσκεται σε εμπόλεμη κατάσταση ή συντρέχουν σοβαρές διαταραχές της κοινωνικής τάξης που εμποδίζουν σημαντικά την άσκηση των διοικητικών και δικαστικών λειτουργιών του κράτους¹⁸⁰. Ωστόσο η κήρυξη κατάστασης πολιορκίας της 3ης Δεκεμβρίου 2024 δεν φαινόταν να πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 77 του Συντάγματος και του εκτελεστικού νόμου.

Στο διάγγελμά του, ο Πρόεδρος Υοον εξήγησε εν συντομία ότι από την αρχή της θητείας του, τον Μάιο του 2022, η Εθνοσυνέλευση είχε υποβάλει 22 προτάσεις μομφής εναντίον υψηλόβαθμων κυβερνητικών αξιωματούχων και εισαγγελέων· επίσης, κατηγόρησε τους βουλευτές ότι είχαν οδηγήσει στην παράλυση τόσο της δικαστικής, όσο και της εκτελεστικής εξουσίας μέσω των προτάσεων μομφής και των περικοπών στον προϋπολογισμό. Παράλληλα, ο Πρόεδρος δικαιολόγησε την κήρυξη του στρατιωτικού νόμου έκτακτης ανάγκης επικαλούμενος την εξάλειψη των φιλο-βορειοκορεατικών δυνάμεων και την προστασία της φιλελεύθερης δημοκρατικής τάξης, επιχείρημα που δεν είχε βάση, δεδομένου ότι η Νότια Κορέα δεν βρισκόταν σε εμπόλεμη κατάσταση, ούτε σε άλλης μορφής ένοπλη σύγκρουση, ενώ δεν αντιμετώπιζε εσωτερικές αναταραχές τη δεδομένη στιγμή¹⁸¹. Επιπλέον, το άρθρο 77 § 4 του Συντάγματος ορίζει ότι ο Πρόεδρος οφείλει να ενημερώσει την Εθνοσυνέλευση αμελλητί για την κήρυξη του στρατιωτικού νόμου, κάτι που στην προκειμένη περίπτωση, δεν έγινε. Από την άλλη πλευρά, υπήρξε και παραβίαση του άρθρου 89 περ. 5 του Συντάγματος, σύμφωνα με το οποίο: «*Τα ακόλουθα θέματα παραπέμπονται στο Κρατικό [Υπουργικό] Συμβούλιο για συζήτηση:[...] 5. Έκτακτα διατάγματα και έκτακτα οικονομικά και χρηματοοικονομικά μέτρα ή διατάγματα του Προέδρου, καθώς και η κήρυξη και η άρση του στρατιωτικού νόμου*». Συνεπώς, ούτε η αιτιολόγηση της κήρυξης στρατιωτικού νόμου ευσταθούσε, ούτε οι διαδικαστικές προϋποθέσεις που ορίζουν το Σύνταγμα και ο εκτελεστικός νόμος του άρθρου 77 συνέτρεχαν εν προκειμένω.

Εκτός από την αιτιολόγηση και τη διαδικασία που ακολουθήθηκε από τον Πρόεδρο Υοον, προβληματικό ήταν και το περιεχόμενο του Διατάγματος υπ' αριθμ. 1, δυνάμει του οποίου κηρυσσόταν επισήμως ο στρατιωτικός νόμος και το οποίο υπέγραφε ο στρατηγός Park An-su. Ειδικότερα, η § 1 του εν λόγω Διατάγματος όριζε ότι: «*Απαγορεύονται όλες οι πολιτικές δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένων των δραστηριοτήτων της Εθνοσυνέλευσης, των τοπικών συμβουλίων, των πολιτικών κομμάτων και των πολιτικών ενώσεων, των συγκεντρώσεων και των διαδηλώσεων*»¹⁸². Λαμβάνοντας υπόψη το γράμμα των §§ 4 και 5 του άρθρου 77 του Συντάγματος, διαπιστώνει κανείς ότι η Εθνοσυνέλευση αποτελεί ένα κρατικό όργανο του οποίου ο ρόλος είναι κομβικός, ακόμα και υπό την ισχύ στρατιωτικού νόμου, διότι, αφενός, η λειτουργία της δεν παύει όσο διαρκεί η κατάσταση πολιορκίας, γεγονός που σημαίνει ότι τα μέλη της δεν επιτρέπεται να

¹⁸⁰ Βλ. Yoomin Won, «*A Nightmare of Emergency Martial Law in South Korea – Followed by Charges of Insurrection and Impeachment*», Int'l J. Const. L. Blog, Dec. 19, 2024, στο: <https://www.icconnectblog.com/a-nightmare-of-emergency-martial-law-in-south-korea-followed-by-charges-of-insurrection-and-impeachment/>> (τελευταία πρόσβαση: 23.12.2025).

¹⁸¹ Αυτ.

¹⁸² Ολόκληρο το κείμενο του Διατάγματος της 3ης Δεκεμβρίου 2024 είναι διαθέσιμο (στην αγγλική γλώσσα) στο: <https://en.yna.co.kr/view/AEN20241204001100320> (τελευταία πρόσβαση: 23.12.2025).

συλλαμβάνονται ή να κρατούνται, εκτός από τις περιπτώσεις των αυτοφώρων, και, αφετέρου, είναι δυνατή η άρση του στρατιωτικού νόμου με απόφαση της ίδιας της Εθνοσυνέλευσης. Συνεπώς, η § 1 του Διατάγματος της 3ης Δεκεμβρίου υπερέβαινε τις εξουσίες που αναγνωρίζει στις αρχές το Σύνταγμα στο πλαίσιο του στρατιωτικού νόμου. Περαιτέρω, το Διάταγμα έθετε υπό τον έλεγχο των αρχών όλα τα μέσα μαζικής ενημέρωσης (έντυπα και ηλεκτρονικά)¹⁸³, απαγόρευε την κήρυξη απεργιών, στάσεων εργασίας και συγκεντρώσεων που «υποκινούσαν σε κοινωνική αναταραχή»¹⁸⁴ και απαγόρευε όλες τις ενέργειες «που αρνούνται ή επιχειρούν να ανατρέψουν το ελεύθερο δημοκρατικό σύστημα», καθώς και τη «διάδοση ψευδών ειδήσεων, τη χειραγώγηση της κοινής γνώμης και την ψευδή προπαγάνδα»¹⁸⁵. Η μόνη περίπτωση που διαφοροποιούσε, ως προς το περιεχόμενο, το Διάταγμα σε σχέση με τα αντίστοιχα διατάγματα που είχαν εκδοθεί από τα αυταρχικά καθεστώτα της δεκαετίας του 1970 και του 1980 για την καταστολή της αντιπολίτευσης, ήταν η § 5 που όριζε ότι: «Οι ασκούμενοι ιατροί και όλο το λοιπό ιατρικό προσωπικό, που βρίσκονται σε απεργία ή έχουν εγκαταλείψει τους χώρους εργασίας τους, οφείλουν να επιστρέψουν στις θέσεις τους εντός 48 ωρών και να εργαστούν πιστά. Όσοι παραβιάσουν την εντολή θα τιμωρηθούν σύμφωνα με τον Νόμο περί Καταστάσεως Πολιορκίας»¹⁸⁶.

Η ανακοίνωση επιβολής του στρατιωτικού νόμου προκάλεσε πανικό στον λαό, μολονότι, η Κυβέρνηση δήλωσε ότι θα συνεχιζόταν κανονικά η λειτουργία των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και των μεταφορικών υπηρεσιών. Ωστόσο, υπό τον φόβο της λογοκρισίας και μετά από τις διακοπές στο διαδίκτυο, αυξήθηκαν κατακόρυφα οι αγορές VPN, ενώ το εθνικό νόμισμα γουόν υποχώρησε σημαντικά έναντι του δολαρίου, φτάνοντας στο χαμηλότερο επίπεδο των τελευταίων δύο ετών¹⁸⁷. Ο πανικός που προκλήθηκε στους οικονομικούς κύκλους¹⁸⁸ οδήγησε τον Υπουργό Οικονομικών και αναπληρωτή Πρωθυπουργό, Choi Sang-mok, στην απόφαση να συγκαλέσει έκτακτη συνάντηση μεταξύ των κορυφαίων οικονομικών αξιωματούχων.

Πάντως, αμέσως μετά το διάγγελμα του Προέδρου για την επιβολή του στρατιωτικού νόμου, ο Πρόεδρος της Εθνοσυνέλευσης Woo Won-shik ανακοίνωσε ότι θα συγκαλέσει αμέσως την Ολομέλεια προκειμένου να ανακληθεί το Διάταγμα και κάλεσε όλους τους βουλευτές να προσέλθουν στην Εθνοσυνέλευση. Οι βασικότερες πολιτικές δυνάμεις, μεταξύ των οποίων συμπεριλαμβανόταν και το κόμμα του Προέδρου Yoon, αντιτάχθηκαν στην κήρυξη στρατιωτικού νόμου. Ο ηγέτης του αντιπολιτευόμενου Δημοκρατικού Κόμματος, Lee Jae Myung, ο οποίος είχε χάσει οριακά τις προεδρικές εκλογές του 2022, κάλεσε τους πολίτες να συγκεντρωθούν έξω από την Εθνοσυνέλευση δηλώνοντας ότι ο Yoon «δεν είναι πλέον ο πρόεδρος της Νότιας Κορέας» και μεταδίδοντας μηνύματα από το κανάλι του στην πλατφόρμα «YouTube»¹⁸⁹. Αντίστοιχες δηλώσεις έκαναν και οι ηγέτες των άλλων κομμάτων της αντιπολίτευσης, καθώς και άλλοι

¹⁸³ Βλ. σχετικά § 3 του Διατάγματος.

¹⁸⁴ Βλ. σχετικά § 4 του Διατάγματος.

¹⁸⁵ Βλ. σχετικά § 2 του Διατάγματος.

¹⁸⁶ Βλ. Yoomin Won, A Nightmare of Emergency Martial Law in South Korea – Followed by Charges of Insurrection and Impeachment, ό.π..

¹⁸⁷ Βλ. <https://www.reuters.com/markets/asia/skorea-authorities-vow-stabilize-markets-parliament-votes-lift-martial-law-2024-12-03/> (τελευταία πρόσβαση: 23.12.2025).

¹⁸⁸ Βλ. <https://www.marketwatch.com/livecoverage/stock-market-today-dow-futures-hold-just-shy-of-record-highs/card/korea-etfs-drop-sharply-after-south-korean-president-reportedly-declares-martial-law-qseXZrX5VwSGuVKjd0rC> (τελευταία πρόσβαση: 23.12.2025).

¹⁸⁹ Βλ. <https://www.koreaherald.com/article/10012370> (τελευταία πρόσβαση: 23.12.2025).

αξιωματούχοι, ενώ η Κορεατική Συνομοσπονδία Συνδικάτων, η μεγαλύτερη συνδικαλιστική οργάνωση της χώρας, κάλεσε σε γενική απεργία για την άρση της κήρυξης του στρατιωτικού νόμου και την παραπομπή του Προέδρου σε δίκη. Τελικώς, τα ξημερώματα της επόμενης ημέρας, 4 Δεκεμβρίου 2024, σε έκτακτη σύνοδο της Εθνοσυνέλευσης, τα 190 παρόντα μέλη της (από τα 300) -μεταξύ των οποίων και 18 βουλευτές του κυβερνώντος κόμματος- τάχθηκαν ομόφωνα υπέρ της άρσης του στρατιωτικού νόμου¹⁹⁰.

Στο δικαστικό σύστημα της Νότιας Κορέας, θέματα συνταγματικής σημασίας, όπως η καθαίρεση από δημόσια αξιώματα και η απαγγελία κατηγοριών για την παραπομπή σε δίκη, υπάγονται στη δικαιοδοσία του Συνταγματικού Δικαστηρίου. Η Εθνοσυνέλευση αναλαμβάνει τον ρόλο του ενάγοντος σε μια υπόθεση παραπομπής σε δίκη. Ωστόσο, άλλα συνήθη θέματα, όπως οι ποινικές δίκες, υπάγονται στη δικαιοδοσία των τακτικών δικαστηρίων, που εκπροσωπούνται από το Ανώτατο Δικαστήριο. Στις ποινικές διαδικασίες, η Εισαγγελία αναλαμβάνει το ρόλο του εισαγγελέα, ενώ η Αστυνομία και η Υπηρεσία κατά της Διαφθοράς αναλαμβάνουν την αρχική έρευνα του εγκλήματος. Στις 4 Δεκεμβρίου 2024, 190 βουλευτές από έξι κόμματα της αντιπολίτευσης υπέβαλαν πρόταση μομφής κατά του Προέδρου Υoon, ο οποίος, σε συνάντησή του με τον Πρωθυπουργό και τον ηγέτη του κυβερνώντος κόμματος (PPP), Han Dong-hoon, δήλωσε ότι δεν είχε πρόθεση να παραιτηθεί και ότι δεν υπήρχε καμία παράνομη πράξη στο διάγγελμά του, προσθέτοντας ότι το είχε κάνει ως «προειδοποίηση» προς την αντιπολίτευση και για να αποτρέψει τις «απερίσκεπτες ενέργειες μομφής» του Δημοκρατικού Κόμματος. Σε έκτακτη συνάντηση στις 6 Δεκεμβρίου, ο Han Dong-hoon δήλωσε ότι ήταν απαραίτητο ο Υoon να απαλλαγεί αμέσως από τα καθήκοντά του για την προστασία της Δημοκρατίας της Κορέας, αναφέροντας ότι ο Πρόεδρος διέταξε τη σύλληψη και την κράτηση σημαντικών πολιτικών κατά τη διάρκεια της ολιγόωρης ισχύος του στρατιωτικού νόμου, συμπεριλαμβανομένου και του ίδιου του Han Dong-hoon¹⁹¹. Στις 14 Δεκεμβρίου, η Εθνοσυνέλευση, με 204 ψήφους (σε σύνολο 300), τάχθηκε υπέρ της καθαίρεσης του Προέδρου Υoon, προκειμένου να παραπεμφθεί σε δίκη¹⁹², ενώ ο πρωθυπουργός Han Duck-soo ανέλαβε προσωρινά καθήκοντα Προέδρου και η πρόταση παραπομπής προχώρησε στο Συνταγματικό Δικαστήριο. Στις 27 Δεκεμβρίου 2024, η Εθνοσυνέλευση, με 192 ψήφους (σε σύνολο 300), τάχθηκε υπέρ της απαγγελίας κατηγοριών εναντίον του Han Duck-soo για παρεμπόδιση των ερευνών εναντίον του Υoon και της συζύγου του, για συμπαιγνία με τον Υoon σχετικά με την επιβολή στρατιωτικού νόμου και για παρεμπόδιση του διορισμού δικαστών για την κάλυψη κενών θέσεων στο Συνταγματικό Δικαστήριο¹⁹³. Καθήκοντα Προέδρου ανέλαβε ο αναπληρωτής Πρωθυπουργός και Υπουργός Οικονομικών Choi Sang-mok, εναντίον του οποίου κατατέθηκε πρόταση μομφής, στις 21 Μαρτίου 2025, με την κατηγορία της υποκίνησης της κήρυξης στρατιωτικού νόμου από τον Υoon, ωστόσο, τρεις ημέρες αργότερα, το Συνταγματικό Δικαστήριο ανέτρεψε την παραπομπή του Han Duck-soo σε δίκη, επαναφέροντάς τον ως αναπληρωτή Πρόεδρο. Ο τελευταίος, στις 8 Απριλίου 2025, προκήρυξε προεδρικές εκλογές για τις 3 Ιουνίου 2025, από τις οποίες νικητής αναδείχτηκε ο υποψήφιος το αντιπολιτευόμενου Δημοκρατικού Κόμματος, Lee Jae Myung, που έλαβε 49,42% των ψήφων, επικρατώντας των αντιπάλων του, Kim Moon-soo του Κόμματος Λαϊκής Εξουσίας (PPP) που

¹⁹⁰ Βλ. <https://www.koreaherald.com/article/10012328> (τελευταία πρόσβαση: 23.12.2025).

¹⁹¹ Βλ. <https://www.koreatimes.co.kr/southkorea/politics/20241206/south-koreas-ruling-party-leader-implies-yes-to-presidents-impeachment-urging-swift-suspension-of-his-power> (τελευταία πρόσβαση: 23.12.2025).

¹⁹² Βλ. <https://www.bbc.co.uk/news/articles/c140xjv31lxo> (τελευταία πρόσβαση: 23.12.2025).

¹⁹³ Βλ. <https://www.koreaherald.com/article/10032371> (τελευταία πρόσβαση: 23.12.2025).

έλαβε 41,15% των ψήφων, Lee Jun-seok του Μεταρρυθμιστικού Κόμματος, που έλαβε 8,34% των ψήφων και δύο ακόμα υποψηφίων μικρότερων κομμάτων¹⁹⁴.

Πάντως, ο Yoon συνελήφθη στις 15 Ιανουαρίου 2025, με την ποινική κατηγορία της εξέγερσης και τέθηκε σε προσωρινή κράτηση στις 19 Ιανουαρίου. Η ενέργεια αυτή ήταν σύμφωνη με το Σύνταγμα, καθώς το άρθρο 84 ορίζει ότι ο Πρόεδρος δεν επιτρέπεται να κατηγορηθεί για τη διάπραξη ποινικού αδικήματος κατά τη διάρκεια της θητείας του, με εξαίρεση την εξέγερση ή την προδοσία. Στις 4 Απριλίου 2025, το Συνταγματικό Δικαστήριο συνήλθε για να ανακοινώσει την απόφασή του σχετικά με την παραπομπή σε δίκη. Σε απόφαση που ανακοινώθηκε από τον αναπληρωτή Πρόεδρο του Δικαστηρίου Moon Hyung-bae, οι δικαστές αποφάσισαν ομόφωνα (8-0) να απομακρύνουν τον Yoon από το αξίωμά του, επικαλούμενοι την προδοσία της δημόσιας εμπιστοσύνης και σοβαρές παραβιάσεις που στρέφονταν εναντίον του Συντάγματος¹⁹⁵. Το Δικαστήριο απομάκρυνε τον Yoon από το αξίωμά του με βάση μια σειρά παραβιάσεων κατά τη διάρκεια ισχύος του στρατιωτικού νόμου στις 3-4 Δεκεμβρίου 2024. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με την απόφαση, δεν πληρούνταν οι ουσιαστικές προϋποθέσεις για την κήρυξη έκτακτου στρατιωτικού νόμου, παραβιάστηκαν οι διαδικαστικές προϋποθέσεις, όπως αυτές περιγράφονται στο Σύνταγμα και στον εκτελεστικό του νόμο, παρεμποδίστηκε η εξουσία της Εθνοσυνέλευσης να ανατρέψει τον στρατιωτικό νόμο, παραβιάστηκε η ελεύθερη δράση των πολιτικών κομμάτων, παραβιάστηκε η αρχή της πολιτικής ουδετερότητας των ενόπλων δυνάμεων, υπήρξε παραβίαση των συνταγματικών διατάξεων που ρυθμίζουν το πολιτικό κομματικό σύστημα, τη λειτουργία της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας και την αρχή της διάκρισης των εξουσιών, διαπιστώθηκε παραβίαση των θεμελιωδών πολιτικών δικαιωμάτων των πολιτών, του δικαιώματος συλλογικής δράσης, της ελευθερίας άσκησης επαγγέλματος κ.λπ., επλήγη η ανεξαρτησία της Εθνικής Εκλογικής Επιτροπής και παραβιάστηκε η ανεξαρτησία της Δικαιοσύνης με τον σχεδιασμό της σύλληψης πρώην δικαστών.

Παρά την άμεση κινητοποίηση των υπεύθυνων πολιτικών δυνάμεων, η κρίση που προκάλεσε η αντισυνταγματική άσκηση των έκτακτων εξουσιών του Προέδρου άφησε βαθιές επιπτώσεις στη χώρα¹⁹⁶. Από την άλλη πλευρά, δεν πρέπει να παραβλέπεται το γεγονός ότι ακριβώς αυτή η άμεση κινητοποίηση τόσο των θεσμικών παραγόντων, όσο και των πολιτών, απέτρεψε το ενδεχόμενο διολίσθησης σε έναν νέο αυταρχικό κατήφορο¹⁹⁷, κάτι που μπορεί να αποτελέσει παράδειγμα ακόμα και για ώριμες δημοκρατίες του δυτικού κόσμου, που απειλούνται και πλήττονται σοβαρά από τις κραυγές του άκρατου λαϊκισμού και της ακροδεξιάς.

¹⁹⁴ Βλ. <https://www.theguardian.com/world/2025/jun/03/lee-jae-myung-elected-as-south-korean-president-exit-polls-say> (τελευταία πρόσβαση: 23.12.2025).

¹⁹⁵ Βλ. <https://www.koreaherald.com/article/10458374> (τελευταία πρόσβαση: 23.12.2025).

¹⁹⁶ Βλ. Dongeun Joh, «*Symposium on South Korea's Martial Law Declaration Part 1: Assessing the Ongoing Constitutional Crisis*», Int'l J. Const. L. Blog, Jan. 26, 2025. στο: <https://www.iconnectblog.com/symposium-on-south-koreas-martial-law-declaration-part-1-assessing-the-ongoing-constitutional-crisis/> (τελευταία πρόσβαση: 23.12.2025).

¹⁹⁷ Βλ. ενδεικτικά Yoomin Won, *The Professional Duty to Resist Unlawful Orders: The Hidden Heroes of South Korea's Martial Law Crisis*, Int'l J. Const. L. Blog, Oct. 16, 2025. Στο: <http://www.iconnectblog.com/the-professional-duty-to-resist-unlawful-orders-the-hidden-heroes-of-south-koreas-martial-law-crisis/> (τελευταία πρόσβαση: 23.12.2025).